

POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

Planinski vestnik

5

glasilo Planinske zveze Slovenije

maj 1999

MAMMUT - EDEN VODILNIH SVETOVNIH PROIZVAJALCEV GORNIŠKE, OUTDOOR IN
TREKING OPREME; 130 LET INOVACIJ, KVALITETE, IZKUŠENJ, TRADICIJE IN ZAUPANJA KUPCEV

MAMMUT OPREMA USTREZA EN, CE, UIAA, ISO 9001 NORMAM

MAMMUT

Foto: Esben Hardt - North of Tinitigelag, Greenland

UVOZNIK IN DISTRIBUTER

TERRA.

GORNIŠKA OPREMA
MOUNTAINEERING EQUIPMENT

SI 2000 Maribor, I. Internacionale 22, Slovenija

Tel.: +386 62 227 613, 109 53 20

Fax: +386 62 109 53 21

NA VAŠO ŽELJO VAM POŠLJEMO BREZPLAČEN KATALOG; ZA DRUŠTVA, ORGANIZACIJE IN USTANOVE POSEBNE UGODNOSTI.

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

maj 1999

5

letnik XCIX

izhaja od leta 1895

vsebina

Marjan Raztresen	Nahrbtnike pustite pred vrati!	194
Erik Švab	Temni scenariji	195
Marjan Raztresen	Smer v deviški steni Rdečega otoka	197
Davorin Žagar	Vračanje k izvirom alpinizma	200
Mari Ščavničar	GRS včeraj, danes in predvsem jutri	203
	Gora	205
	Kako v gore, to je zdaj vprašanje	206
Manfred Bufler	Z lečami v gore? Zakaj pa ne!	208
Borut Persolja	Bližnja rekreacija Slovencev	210
Marjan Bradeško	Najvišje gore ni mogoče kupiti	212
Vinko Hrovatič	Kaj nova mi pomlad ponuja	213
Marijan Krišelj	Lotosov cvet	215
Samo Resnik	Veter in vrvi	217
Damjan Slabe	Srečno naključje	219
Franci Tušar	Planinski cvet	220
Slavica Štirn	Podoba	220
Igor Zlodej	Nočna doživetja v gorah	221
Dušan Škodič	Mt. Meru, 4565 metrov	
	visok kup pepela	222
Jože Vogrin	Spomini	225
Dario Cortese	Nekateri dnevi so ustvarjeni za hojo	226
Nada Kostanjek	Bolezen piramid	227
Martina Plevnik	Izpoved alpinistovega dekleta	228
	Odmevi	229
	Iz planinske literature	230
Aleš Tacer	Ob nevihti	230
	Društvene novice	231

Slika na naslovni strani: **Fitz Roy, obsijan z jutranjim soncem**

Foto: Silvo Karo

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 1000 Ljubljana, Dvorčakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Raztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojín, Tone Škarja in Franček Vogelínik. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri Agenciji RS za plačilni promet 50101-678-47046, devizni račun pri Ljubljanski banki - Gospodarski banki d. d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620 - šifra valute - 3053/8. Naročnina za leto 1999 znaša 3850 tolarjev in je plačljiva najpozneje do konca marca 1999, posamezna številka stane 400 tolarjev. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna JOŽE MOŠKRIČ d. d. v Ljubljani.

Glasilo spada med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92) in Mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije, št. 23/117-92 z dne 24. 2. 1992, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

NAHRBTNIKE PUSTITE PRED VRATI!

Po sklepu lanskoletnih sej Meddruštvenega odbora PD Gorenjske je predsednik tega odbora **Jože Stanonik** 23. marca letos v dvorani Gorenjskega sejma v Kranju sklical pogovor o problematiki gospodarjenja v planinskih postojankah v visokogorju na Gorenjskem. Podlaga za to razpravo so bili predlogi in stališča MDO za pogovor z Gospodarsko komisijo Planinske zveze Slovenije iz lanskega novembra, na kranjskem pogovoru pa naj bi analizirali predloge in stališča pred letošnjo planinsko sezono in se dogovorili za tiste, ki bi izboljšali uspešnost poslovanja planinskih postojank. Pogovora so se udeležili predstavniki planinskih društev Škofja Loka, Javornik-Koroška Bela, Gorje, Radovljica, Jesenice, Dovje-Mojstrana, Jezersko, Krize, Bohinj-Srednja vas in Kranj z Gorenjskega ter iz PD Kamnik, Integral in Medvode, ki imajo na Gorenjskem svoje kočice, pa tudi predstavniki Gospodarske komisije PZS.

POENOTEN REZERVACIJSKI SISTEM

Pri oceni poslovanja planinskih koč v minulem poletju in pri napovedih za poslovanje v letošnjem letu je sprva že vse kazalo, da se bodo ponavljale znane ugotovitve iz zadnjih nekaj let: lastniki in upravljalci planinskih koč, posebno tistih v visokogorju, so zaskrbljeni, ker imajo – in naj bi jih imeli tudi letos – vse manj obiskovalcev, ti pa pustijo v kočah vse manj denarja, ker prihajajo večinoma za en sam dan in ker veliko hrane in pijače prinesejo s seboj v nahrbtniku, zaradi tega pa kočice komajda lahko živijo. Zadnja leta naj bi se tem nadlogam pridružile še telefonske rezervacije, ki potem niso uresničene, številni planinci pa rezervacij niti ne odpovedo pravočasno. Tako so se v Kranju dogovarjali, naj bi rezervacijski sistem v slovenskih planinskih kočah sčasoma poenotili: tisti, ki so rezervirali prenočišče, naj bi prišli do štirih popoldne ali do takrat rezervacijo odpovedali, tisti, ki rezervirajo hrano, večerjo, na primer, naj bi to storili celo do opoldne, večje skupine naj bi storitve v planinski koči rezervirale celo pisno in za vsakega napovedanega planinca poslale do četrta ali petka (če imajo namen priti konec tedna) predujem nekaj sto tolarjev. V PD Kamnik, so povedali njegovi predstavniki, za rezervacije večjih skupin v svojih kočah že nekaj časa zahtevajo 50 odstotkov predujma, zaradi česar se planinci ne pritožujejo, ker razumejo, da upravljalci kočice ne morejo sami tvegati, ampak je tveganje deljeno (vendar društvo denar vrne, če organizatorji rezervacijo iz upravičenih vzrokov odpovedo pravočasno).

UNIFORMIRANOST ODBIJA OBISKOVALCE

Kar nekoliko zavisti je bil deležen predstavnik PD Bohinj-Srednja vas **Janez Korošec**, ko je povedal, da je njihovo planinsko društvo lansko sezono dobilo iz

svojih planinskih postojank le dva odstotka manj denarja kot leto dni prej. Obdržimo se lahko le s primernimi cenami, je dejal, s kakovostjo, ki je vredna svojega denarja, in z osebjem, ki je sposobno opravljati svoje delo v koči med gorami. Ko je kdaj zaškripalo pri sledenju, so osebje čez noč zamenjali. Zagovarja (očitno skupaj s svojim društvom) tezo, da je treba ljudi v kočice privabiti, tudi z reklamnim materialom, ki ga lahko dobijo v dolinah, in da mora biti pod njeno streho ponudba za zahtevne in za manj zahtevne planince, da bi tako zadovoljili povpraševanju različnih obiskovalcev. Pred Kočo pod Bogatinom, je dejal, so velik del za planince, ki ne nameravajo stopiti v kočice, postavili stranišče, vendar si marsikdo premisli in stopi v dom vsaj na kozarec osvežilne pijače, tako da se nad prometom ne pritožujejo. Nasprotno je kakršnikoli uniformiranosti v gorah, za katero so se zavzemali nekateri razpravljalci, ko so predlagali sestavine za enolončnice in čaje, na primer. Gospodarju kočice, ki pripelje v dom dobro kuharico iz doline, se ni treba bati, da bi se obiskovalci pritoževali nad enolično ali slabo hrano, taka kočica pa ima navadno tudi dovolj obiskov.

Tudi načelnik Gospodarske komisije pri PZS **Metod Kovač** se je strinjal s tem mnenjem, da bo prevelika uniformiranost planince odbijala. Ni soglašal z nekaterimi, ki se zavzemajo za manjše članske popuste, ki jih zdaj, ko so objavljeni, ne bi smeli spreminjati, pač pa se je zavzel za skupno informacijsko središče, najbolje v Ljubljani na kolodvoru, saj gorenjski ali ljubljanski planinci pred odhodom na gorske poti tamkajšnje razmere poznajo, manj pa jih planinci z Dolenjskega ali iz Prekmurja, na primer. Najpomembnejše planinske informacije, vendar ne le enega društva, bi lahko natisnili v zloženki, ki bi bila na voljo v tem centru in tudi v pisarnah planinskih društev. Kar pa zadeva zakon o zaposlovanju, ki naj bi po mnenju nekaterih oteževal ali celo onemogočal zaposlovanje osebja v planinskih postojankah, je Kovač dejal, da je tak, kakršen je zdaj v branju, dovolj fleksibilen »in se bomo tudi planinci našli v njem«.

Predsednik MDO Gorenjske Jože Stanonik bi planinskim društvom pustil proste roke, ali naj ob rezervacijah prenočevanju ali penzijskih storitev v svojih kočah zahtevajo predujem ali ne, »to pa lahko priporočamo, kot tudi upoštevanje rezervacije do štirih popoldne«, medtem ko se je podpredsednik PZS **dr. Janez Duhovnik** glede tega z njim strinjal in dodal, naj bodo oskrbniki in drugo osebje v planinskih kočah prijazni, pa bodo planinci z veseljem hodili pod njihovo streho.

KOLIKO HRANE IN PIJAČE V NAHRBTNIKU?

V razpravi o telekomunikacijski opremi v planinskih kočah in še predvsem o telefonih so se nekateri zavzemali za uvedbo gospodarske radijske frekvence in okvi-

ru PZS, na kateri bi bile lahko v enotno mrežo povezane vse planinske postojanke v Sloveniji. To bi nemara lahko izposlovali v sodelovanju s katerim od ministrstev, za obrambo, na primer, kar bi bila nadgradnja sedanje zelo pestre brezžične telefonije. Spet se je oglašil podpredsednik Duhovnik, ki je nasprotoval zanesljivo dragemu poenotenju, saj ima vsaka slovenska planinska koča že kakšen telefon ali pa si ga lahko nabavi. Švicarski planinci, je dejal, celo nočejo od države nobenega denarja, ker hočejo biti neodvisni.

Spet se je razprava vrnila na prehrano v planinskih kočah, ko je bilo spet rečeno, da planinci nosijo s seboj v nahrbtnikih preveč jedalce in pijače, oskrbnikom planinskih koč pa pustijo smeti, ki jih morajo pospravljati za njimi, ne da bi jim pustili kaj zaslužka. Ali naj bi imeli v kočah odslej prednost tisti planinci, ki bi kaj naročili? Tega ne bi bilo mogoče uvesti čez noč, je dejal Metod Kovač, s pogostimi in natančnimi informacijami, tudi v javnih glasilih, pa bi bilo treba planince seznaniti s tem, kaj in za koliko denarja je mogoče dobiti v koči. Postopoma bi ljudje sami prišli do tega, da se jim v gore ne splača nositi veliko hrane in pijače, ker je vse to mogoče za primeren denar dobiti v planinski postojanki,

pa še nositi jim ni treba. Zdaj, je dejal, nosijo nekateri ljudje skoraj vse v nahrbtniku tudi zato, ker ne vedo, kaj lahko v koči pričakujejo – in tudi kakšno ceno.

Po drugem mnenju so slovenski planinci nekako kar navajeni na to, da naj bi bilo v hribih vse napol zastoj. Tako so nekateri glasno premišljevali o uvedbi konzumacije, na katero naj bi se navadili obiskovalci planinskih koč; vsakdo bi v koči za določen denar dobil konzumacijski listek – to bi bila najmanjša vsota, ki naj bi jo zapravil v koči.

Sicer pa je bilo slišati tudi mnenje, da nekateri planinci hodijo po gorah s polnimi nahrbtniki velik del zato, ker si v kočah preprosto ne morejo privoščiti zanje predrage hrane in pijače. Tem razpravljalcem se zdi, da planinskih domov ne bi smeli zapreti za manj premožne, spet drugi pa bi že to planinsko sezono v kočeh nalepili sporočila, da pod to streho ni primerno nositi lastno hrano in pijačo. **Franc Ekar**, podpredsednik PZS, pa je prepričan, da je planinsko udejstvovanje pač življenjski nadstandard, ki ga mora tako ali drugače plačati, kdor se hoče s tem ukvarjati. Planinstvo sedanjega časa vidi kot del turistične ponudbe, za katero velja tržno gospodarstvo, seveda pa je treba za določeno

namesto komentarja

TEMNI SCENARIJI

Ali se bo najpozneje z letnico 2000 začelo bistveno novo obdobje v zgodovini slovenskega planinstva? Ali se bo treba najpozneje prihodnje poletje, mogoče pa že letošnje, v slovenskih gorah obnašati drugače, kot smo se bili navajeni doslej? Ali bodo v visokih slovenskih gorah na eni strani dirkači, ki bodo v enem dnevu, od jutranjega do večernega mraka, predirjali načrtovano pot in se vrnili domov, naslednji dan pa po enakem načelu spet vzeli pot pod noge, na drugi pa počasnejši in premožnejši planinci, ki se bodo ustavljali v planinskih kočah in tam pustili toliko denarja, da bodo oskrbniki (in pred njimi gospodarji in planinska vodstva) zadovoljni? Ali bo treba tako kot za počitnice na morju, pa naj so še tako kratke, dovolj dolgo varčevati tudi za nekajdnevne ture po gorah? V kakšno naravo bodo šli tisti, ki imajo prav malo denarja in ki so njega dni hodili v gore?

Oskrbniki in gospodarji planinskih koč, posebno tistih v visokogorju, že nekaj let tamajo nad obiskovalci, ki ne pripravijo toliko, da bi krili stroške oskrbovanja, čeprav ne povedo, koliko denarja naj bi v koči pustil vsak obiskovalec, da bi bil »rentabilen«. Ali bi bilo dovolj naročiti enolončnico in sendvič za zraven potegniti iz nahrbtnika, ali pa bi bilo treba hrano zaliti še s tam kupljenim pivom? Koliko časa bi smel biti gost s takim naročilom v koči in za mizo, uro ali dve, ali pa

bi moral po preteku določenega časa konzumacijo obnoviti? Ali bi bilo zaželeno ali celo nujno skupaj s ceno za prenočevanje poravnati še ceno za večerjo? In če bi že bilo tako, kako bi se z oskrbnikom dogovorili vegetarijanci ali tisti, ki jim večerja tistega dne ne bi bila po volji in okusu?

Stari planinski romantiki se radi spominjajo svojih študentskih let, ko so imeli denarja le za prenočevanje na skupnih ležiščih in čaj brez vsega ali še raje samo za vročo vodo (kar je v marsikateri planinski koči drugod v Alpah mogoče kupiti še dandanašnji), vendar jih oskrbniki sploh niso grdo gledali; pozneje, ko so začeli služiti, so v tistih kočah pustili kar lepe denarje. Ali bi bila ta nekdanja študentska vsota dovolj kot večerna najmanjša konzumacija sedanjega časa?

Ni znano, koliko romantike nekdanjih časov bo v porabniški družbi še ostalo v slovenskih gorah. Če so v vodstvih lastnikov planinskih koč ljudje, ki ne hlepijo po čimvečjih denarjih, ampak hočejo le normalno zaslužiti, vstopnine v kočeh še dolgo ne bo, ker bo tja prihajalo dovolj ljudi, od katerih bo vsak pustil nekaj novcev. Koč, v katerih bo nujno zapravljati, se bodo ljudje začeli izogibati in bodo lahko gospodarji in oskrbniki tarnali še bolj kot zdaj.

Morda si lastniki planinskih postojank še najbolj želijo dosedanjo romantično pot: zaradi ne pretirano visokih cen planinci ne bodo nosili s seboj prav vse hrane in pijače, ampak le nekaj najnujnejšega, v koči s prijaznim osebjem, okusno hrano in primerno pijačo si bodo nabrali kalorij, potem pa nadaljevali pot na vrh ali v dolino. In pisci temnih planinskih scenarijev za 21. stoletje bodo ostali brez dela.

Marjan Raztresen

ceno ponuditi ustrežno storitev, saj lahko oskrbnik po njegovem prepričanju planinsko kočo zapravi ali jo naredi super produktivno.

KOLIKŠNI NAJ BODO POPUSTI?

Precej deljeno je bilo tudi mnenje razpravljalcev o tem, ali naj bi planinskim prenočevalcem z lastnimi spalnimi vrečami ali rjuhami še dajali take popuste pri ceni prenočevanja kot doslej; nekateri namreč menijo, da je popust večji, kot stane pranje običajne rjuhe, »osebje planinske kočje pa med tednom pogosto nima dovolj dela, ker ni obiskovalcev, in bi takšna dela lahko opravilo samo«, kot je bilo tudi slišati (nič pa ni bilo ob tem rečenega o porabi in onesnaženju v gorah tako dragocene vode). Tako se je večina strinjala s tem, da naj bi lastnikom in upraviteljem planinskih koč predlagali manjši popust, ki naj bi ga odobraval imetnikom spalnih rjuh.

Razprava, ki je valovala z ene teme na drugo, se je potem spet ustavila na planinski informatiki: vremenske informacije, je bilo rečeno, so premalo določene in ne upoštevajo dovolj dejanskih krajevnih razmer (to sicer že dolgo pripovedujejo naši gorski reševalci, ki trdijo, da so slovenske vremenske napovedi pripravljene za dolinski svet in skoraj ne upoštevajo alpske mikro klime, zato morajo »resni« obiskovalci slovenskih gora poslušati napovedi iz Avstrije in Italije). Več dni, so dejali razpravljalci v Kranju, so pri nas napovedi iste, medtem ko so razmere popolnoma drugačne. Uporaba terminov, kot so zahodna ali severozahodna Slovenija, je pregroba in premalo določna. Zato naj bi predvsem v času planinske sezone določili več sezonskih točk, iz katerih bi o vremenskih razmerah poročali meteorološkemu središču, od koder bi lahko dajali natančnejšo napoved za gorski svet. Med drugim bi bile lahko takšne točke nekatere izbrane planinske postojanke, saj 130 telefonskih zvez s temi kočami to omogoča. Z boljšimi vremenskimi informacijami bi pozitivno vplivali na obisk gora in s tem tudi planinskih koč, na varnost planincev in s tem zmanjšali pogostnost posredovanj Gorske reševalne službe.

Drugič na Severnem tečaju

Stane Klemenc je lani ob tem času kot prvi Slovenec s smučmi na nogah pripešal na Severni tečaj. Kdo ve zakaj se je letos spet odločil oditi na to snežno in ledeno pot, z njim pa so odšli trije alpinistični kolegi, ki so predlanskim skupaj z njim priplezali na najvišji vrh Antarktike, na Mt. Vinson. Ta čas, ko zaključujemo redakcijo te številke Planinskega vestnika, nas je Klemenc po iridiju, satelitskem mobilu, poklical prav s Severnega tečaja in nam sporočil, da so **Viki Grošelj, Rafko Vodišek, Stipe Božič** in on skupaj še s sedmimi pustolovci prismočali na najsevernejšo točko našega planeta, o čemer bomo podrobneje poročali v naslednji številki.

Nemara je bil prav v povezavi z meteorologi ob tej priložnosti omenjen Triglavski dom na Kredarici, čigar oskrbniki naj bi po besedah razpravljalcev (ki pa se to pot o tem niso oglasili prvič) svojim obiskovalcem občasno dajali napačne podatke o zasedenosti okoliških planinskih koč; z neresničnimi podatki naj bi planince odvrčali od obiska drugih koč v okolici Triglava, češ da so zasedene, in jih zadržali pod svojo streho, »kar se mora preprečiti; o tem, kje bo prenočeval in nemara tudi večerjal, naj se planinec odloča sam, podatki pa naj bodo pošteni in točni, kajti tudi za oskrbnika velja planinski kodeks«.

POSEBNE INFORMACIJE ZA PLANINCE

Tako je bilo sklenjeno, naj predsedstvo PZS preuči možnost, da bi PZS skupaj s planinskimi društvi in drugimi zainteresiranimi ustanovila informacijsko službo, v kateri bi bilo mogoče na enem mestu dobiti sveže in celovite informacije o planinskih postojankah, cenah za minimalno ponudbo in skupna ležišča, stanju na planinskih poteh in še druge za planince pomembne podatke, saj splošne informacije, kakršne so zdaj na voljo, ne zadoščajo. Z meteorološko službo naj bi planinska organizacija dosegla dogovor, da bodo vremenske napovedi za gorski svet podrobnejše in točnejše. O lokalnih vremenskih razmerah naj bi redno poročali iz dogovorjenih točk, ki bodo v času poslovanja lahko tudi planinske postojanke. Planinska društva z Gorenjskega, katerih predstavniki so prisostvovali posvetovanju v Kranju, so sprejela obveznost, da bodo aktivneje sporočala vsakršne novice z območja svoje postojanke tudi po radiu, TV, internetu, časopisih itd.

Ob modernizaciji poslovanja planinskih koč so razpravljali v Kranju predlagali, naj bi planinska društva najresneje premislila o podaljšanju planinske sezone, kar naj bi veljalo predvsem za najbolj obiskovane kočje. To je seveda povezano z dokajšnjim tveganjem, ki pa se lahko v primerem vremenu bogato obrestuje. Rečeno je bilo tudi, naj PZS uradno začne postopek za pridobitev koncesije za upravljanje planinskih poti, planinska društva pa naj bi v občinah sodelovala pri izdelavi registra poti in pri dogovorih o njihovem vzdrževanju. Prav tako naj bi planinska društva v svojih občinah spodbujala dogovore glede režimov prometa v alpskih dolinah.

Naposled so razpravljali med drugimi pobudami za uspešnejše poslovanje planinskih postojank omenili še točenje pijač na črno predvsem na dobro obiskovanih gorskih vrhovih, ki so v bližini planinskih koč. To bi bilo potrebno po njihovem mnenju preganjati in takšne prodajalce prijavljati pristojnim inšpekcijam, kajti le tako bodo lahko odpravili nelojalno konkurenco. Meddruštveni odbor Gorenjske pa je naložil Planinski zvezi Slovenije, naj v Ministrstvu za finance pridobi mnenje, ali so planinska društva upravičenci davka na dodano vrednost glede na nekatere člene Zakona o davku na dodano vrednost in ustreznega pravilnika o izvajanju tega davka.

ALPINISTIČNA ODPRAVA V NARODNI PARK ANDRINGIRTRA NA MADAGASKARJU – 1

SMER V DEVIŠKI STENI RDEČEGA OTOKA

ERIK ŠVAB

Vozim po mestu. Množica ljudi se sprehaja ob morju. Nič posebnega za Trst, a vendar se mi zdi čudno: vsi so oblečeni in obuti, vsi imajo čiste srajce in hlače, krila in obleke, vsi imajo na nogah čevlje ali telovadne copate. Res čudno, kajti navadil sem se že bil gledati ob cesti ljudi, ki so bolj zagoreli in precej manj oblečeni, obuti pa samo v redkih primerih.

Komaj včeraj smo se vrnili. Potovali smo vso noč, se potem vozili do mesta v zalivu in končno sem zvečer spal v svoji postelji. Toda danes zjutraj sem se spet zbudil zgodaj, tako kot sem se navadil zadnje tedne. Vse jutro sem pospravljaj plezalno opremo in drugo kramo, svoje misli pa bom uredil šele čez kakšen dan, ko bom spet zaživel svoj vsakdan.

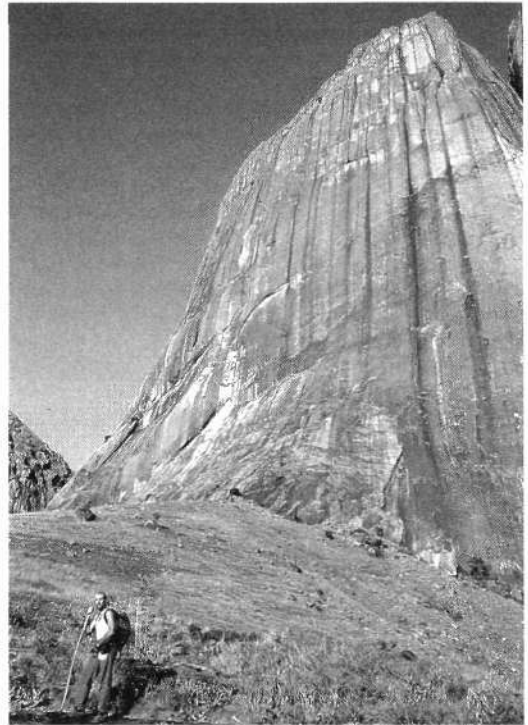
NOBENEGA DVOMA NI: GREMO NA MADAGASKAR

Tako kot večkrat v takih primerih se je ideja rodila čisto po naključju. V italijanski alpinistični reviji sva s prijateljem Marcom videla sliko veličastne granitne stene, v kateri so južnotiroolski alpinisti preplezali zahtevno smer. Pozanimala sva se in kmalu stopila v stik s prijaznim, a redkobesednim Helmutom. Ko nama je v svoji polomljeni italijanščini bolj s pomočjo diapozitivov prikazal lepote in zanimivosti Madagaskarja, otoka, kjer se je čas ustavil in kjer je vsako potovanje prava dogodivščina in nepozabno doživetje, ni bilo več dvoma: na vsak način bomo skušali organizirati plezalno potovanje na drugi konec sveta.

Po neuspešnem iskanju soplezalcev v bližnji okolici sva končno za sodelovanje na odpravi pridobila **Rolanda Larcherja** iz Trenta, dobrega prijatelja in odličnega plezalca. Zdaj lahko rečem, da sva izbrala pravilno, ko sva se odločila, da gremo samo trije, in na koncu se je izkazalo, da sploh nismo pogrešali četrtega člana plezalske odprave. Ko smo se pred odhodom začeli ukvarjati z bolj konkretnimi problemi, pa je bilo takoj jasno, da je tako finančno kot organizacijsko breme za izvedbo take odprave zelo veliko. Na srečo smo našli še dva prijatelja, ki sta bila pripravljena z nami sodelovati pri izvedbi odprave ter deliti stroške. Iz Brescie sta se nam pridružila odlična plezalca **Ermanno Francinelli** in **Mario Cavagnini**, ki sta že bila z Larcherjem na drugi njegovi odpravi v znanih granitnih stenah v dolini Yosemite v ZDA in sta se namenila ponoviti katero od že obstoječih smeri.

LET NAD KILIJEM

Po skoraj enem letu priprav se je naša avantura začela 4. septembra 1998 na letališču v Veroni. Po pravilu imajo vse alpinistične odprave težave s težo prtljage in tako smo jih imeli tudi mi; družba Air Madagascar, s

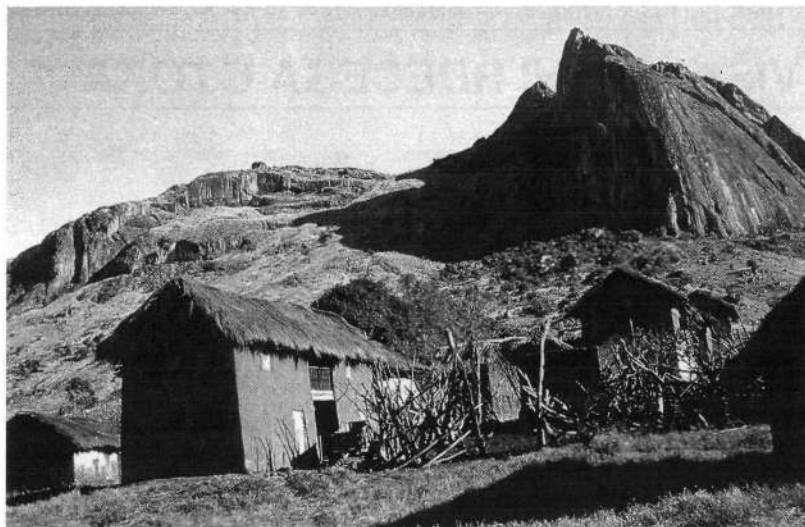

Taka je ta gora, na katero smo se namenili, imponantna, visoka, navpična in gladka, pa še daleč od vsega, kar je zanimivo za tamkajšnje domačine.

katero smo potovali (druge možnosti so samo še Air France, ki pa ima iste pogoje, in Aeroflot), nam je odobrila samo 28 kilogramov prtljage po osebi, mi pa smo imeli preko 200 kilogramov različne krame in seveda še ročno prtljago. Na srečo je Rolando policaj in se je dogovoril s svojimi kolegi na letališču, da so nam odbrili presežek prtljage. Tako smo brez večjih zapletov iz

Najprej je bila cesta, potem kolovoz in ko se je prvo spreminjalo v drugo, so se pokazale gore.

Rdeče stanovanjske hiše na Rdečem otoku, kot se imenuje Madagaskar.

Verone poleteli v Rim, od tam pa naravnost v Antananarivo, glavno mesto Madagaskarja.

Vso noč smo leteli nad Afriko; sonce nas je pozdravilo, ko smo imeli pod sabo najvišjo goro afriške celine, Kilimandžaro, na čigar vrhu se je v luči vzhajajočega sonca svetil sneg. Prav neverjeten je bil pogled na goro tik pri ekvatorju, ki jo prekriva večni led in daje usahlemu ognjeniku posebno podobo.

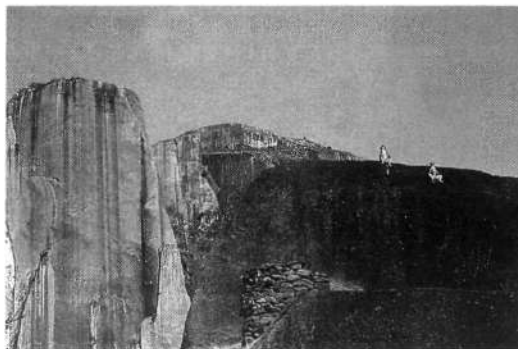
A kmalu je bila tudi Afrika za nami in čez Mozambiški preliv smo prišli nad Madagaskar, četrti največji otok na svetu, ki je približno tako velik kot Italija. Na njem živi približno 15 milijonov Malgašev, ki so od leta 1968 državljani samostojne države in ne več francoske kolonije. Kljub samostojnosti pa ostaja francoski vpliv zelo velik in razen tega, da je francoščina poleg malgaščine tudi uradni jezik, se vpliv italijanskih sosedov z druge strani Alp čuti prav povsod: od industrije, ki je skoraj vsa v njihovih rokah, do arhitekture bogatejših zgradb, organizacije podjetij in javnih služb ter do čisto navadnega kruha, ki ga seveda pečejo v klasični francoski obliki – baguette. – Za kruh naj, mimogrede, povem, da je najboljši v srednjem delu otoka; v različnih pekarnah

smo večkrat naleteli na lepo zapečene štruce, ki so prav prijetno hrustljale in so bile poleg banan naša običajna hrana; ko ni bilo časa, da bi pojedli kaj toplega, smo na hitro dali v usta kos kruha in nekaj odličnih malgaških banan, saj je to edina hrana, ki je tudi za občutljive želodce razvajenih Evropejcev popolnoma varna in jo najdeš skoraj povsod.

Po pristanku letala nas je s klasičnim napisom na kosu papirja pričakal naš malgaški vodič in bodoči prijatelj **Jean Calvin Miandrarivo**, turistični vodič, profesor angleščine na liceju v Antananarivu, šofer in naša vez s tamkajšnjim prebivalstvom. Že na prvi pogled simpatičen mož, enostavno oblečen, s slamnikom na glavi in kavbojskimi škornji, nam je povedal, da je star 45 let in da že od mladih nog potuje po svoji deželi: najprej je kot šofer, kasneje kot vodič za turiste, zadnjih nekaj let pa je on tisti, ki je redke plezalce popeljal v osrčje gorā na južnih planotah Madagaskarja.

PO RDEČEM OTOKU POD TSARANORO

Takoj ko smo stopili iz letališke zgradbe, smo doživeli prva presenečenja: tropska temperatura, ki smo jo pričakovali, je izginila in namesto tega nas je pozdravila prijetna hladna sapica, takoj zatem pa so nas začeli oblegati mladi fantje, ki so nam hoteli nositi prtljago od letališča do avta. Calvin nas je peljal do džipa, kjer naj bi nas po dogovorih po faksu čakal njegov bratranec **Jose**, ki bi nas moral spremljati. Pa smo izvedeli, da to sploh ni José, ampak **Victor Samuel Razafimandresy**, ki s Calvinom sploh ni bil v sorodstvu, ampak je bil šofer, ki nam ga je vsilil lastnik terenskega vozila. Resen možakar, sicer že malo v letih, je dajal vtis človeka, ki se redko odloči za smeh, a je vsaj pri vožnji zanesljiv. Počasi smo spoznali, da ima mož sicer samo 60 let, vendar ponoči slabo vidi in smo zato potovali večinoma podnevi. Kasneje, ko smo ga bolje spoznali, smo videli, da se včasih tudi nasmehne, posebno takrat, ko ga je kdo od nas zbudel z znanim francoskim galantnim po-

Gore, kot bi jih izklesal in zbrusil iz enega samega kosa

Foto: Erik Švab

vabilom: »Voulez vous coucher avec moi sessoire?« (Hočete danes zvečer spati z menoj?) Takrat smo vsi planili v smeh in med nami se je ustvarilo res prijetno vzdušje.

Začelo se torej je naše potovanje po Rdečem otoku, ki je svoje ime dobil zaradi barve zemlje: tako kot v Istri je zemlja povsod na Madagaskarju rdeča. Po zamenjavi denarja na črno (pri čemer nam je pomagal pravi »biznismen« z mercedesom in mobitelom) smo se odločili, da čimprej zapustimo glavno mesto, ki ga vsi imenujejo kar Tana in je tipičen primer umazanega in bednega vlemesta v revnih državah tretjega sveta, ter se odpeljemo proti jugu, proti našemu cilju, obljubljeni čudežni gori Tsaranoro.

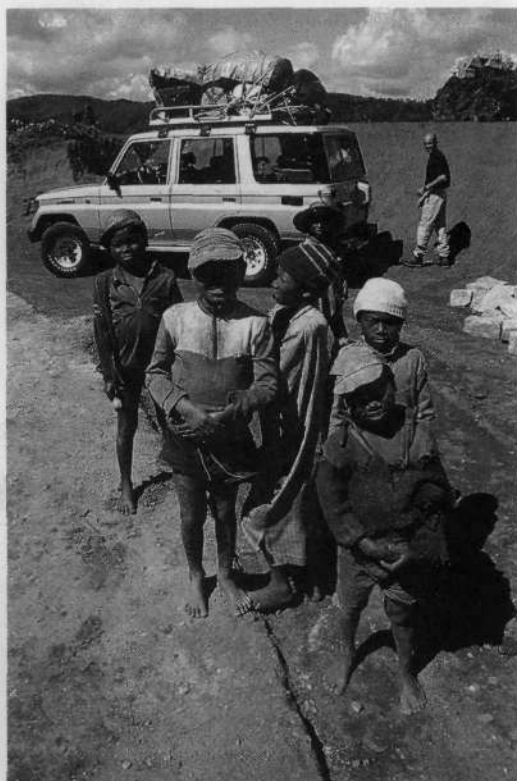
V jugovzhodnem delu otoka Madagaskara (kot se glasi njegovo originalno ime) so v osrčju goratega predela Andringitra visoke deviške granitne stene. Na planoti, ki so jo razglasili za narodni park, da bi vsaj delno obvarovali številne naravne znamenitosti, so hribi, ki segajo do nadmorske višine 2600 metrov in imajo močgne stene, izmed katerih je največja vzhodna stena gore Tsaranoro, široka dva kilometra in visoka 800 metrov. Do vasice, ki leži pod stenami, je možen dostop samo s terenskim vozilom, saj tam ni cest ali drugih prometnih povezav. Edina možnost je hudo razrit kolo-voz, po katerem občasno vozijo domačini z vozovi, ki imajo velikanska kolesa in jih vleče tipično malgaško govedo z grbo – zebu.

TABOR NA ROBU VASICE TANAMBAO

Po nekajurni razburjivi vožnji po nemogočem terenu smo se odločili, da izstopimo, vso prtljago prenesemo s strehe džipa v notranjost in pot nadaljujemo peš. Izkazalo se je, da smo ukrepali pravilno, saj je ubogi Victor tako dosti lažje pripeljal na cilj, v vas Tanambao. V njej vlada »kralj«, ki smo ga morali prepričati, da nas je spustil na svoje ozemlje in nam dovolil tam ostati dovolj dolgo, da nam je uspelo priplezati na goro naših sanj.

Že sprejem v vasi je bil nekaj posebnega: vsi so si nas ogledovali kot čudežna bitja, mi pa seveda tudi nje, potem smo se vljudno na dolgo in široko predstavljali in pozdravljali ter jih na koncu zaprosili, če nam dovolijo postaviti tabor v senci mangovih dreves v bližini vasi. Seveda smo morali obljubiti, da bomo za motenje vaškega življenja primerno prispevali z odsluženimi oblačili, zdravili in seveda tudi zneskom malgaških frankov. Prihoda je bil najbolj vesel stari kralj, ki je vedel, da nori »vazah« (tujci) vselej nosijo s sabo vitamine, marmelado ali med in druge dobrrote, ki tam veljajo več kot katerikoli denar.

Po treh dneh napornega in skrajno neugodnega potovanja čez planote osrednjega dela Madagaskarja smo tako končno postavili šotore v prijetni senci mangovih dreves in se posvetili plezanju. Naslednje tri tedne smo preživel v baznem taboru v družbi vaških otrok, ki so nas vsako jutro prišli gledat in so tam ostali ves dan; to je bila njihova zabava namesto televizije. Spremenili

Takšen je naraščaj na Madagaskarju, črn, siv in radoveden.

smo jim ritem življenja, svojo biološko uro pa smo morali prilagoditi zahtevam narave in ciljem, ki smo si jih zastavili.

Ob šestih zjutraj se naredi dan, ob šestih zvečer pade tema in temu se je treba pri vsakem opraviilu prilagoditi. Zato smo naslednje tedne vstajali ob štirih ali petih in hodili spat najkasneje ob osmih zvečer. Potem ko smo se zjutraj spravili iz spalne vreče in šotora, smo si skuhal čaj in pojedli zajtrk, oprtali nahrbtnike in se še v temi peš odpravili proti steni. Do vznožja je bila približno poldruga ura hoje in 500 metrov višinske razlike: po poti mimo speče vasice in riževih polj do doline, ki je vodila proti naši gori. Na sredi poti nas je obsijalo sonce in nas je potem spremljalo do sredine dneva, ko se je skrilo za vrhom Tsaranora in nam omogočilo, da izkori-

Avtor te reportaže in soavtor smeri na Tsaranoro Atsimo, 2000 metrov visoko goro na Madagaskarju, je o tej poti in o tem vzponu pripravil predavanje z barvnimi diapozitivi in video filmom. Kdor bi želel iz prve roke zvedeti o tem zanimivem plezanju na deviško goro, naj piše na naslov: Erik Švab, Ulica XXV. aprila 24, 34015 Milje-Muggia, Italia, ali P.P. 46, 6280 Ankarana, poklicati pa ga je mogoče tudi po telefonu 00 39 040 274449.

stimo prijetno senco za plezanje najtežjih raztežajev v smeri.

NAJLEPŠA MOŽNA LINIJA VZPONA

Za uresničitev svojih načrtov smo izbrali mesec september, ki je na južni polobli eden izmed najbolj hladnih v letu, saj je takrat zima, tako nekako kot pri nas februarja, v tistem obdobju pa je tudi vreme precej stabilno in dežuje povprečno komaj en dan na mesec. Tudi temperature so čisto znosne in včasih nas je zjutraj prav presenetil hladen zrak, saj so nam vsi, ki so bili kdaj na Madagaskarju, pravili, da vročina čez dan dosega tudi do 50 stopinj. Verjetno je k idealnemu vre-

menu prispevala tudi nadmorska višina; bili so namreč na planoti na višini približno 1000 metrov in skoraj vsak dan je tudi pihal veter.

Ko smo prvi dan pod steno preučevali možnosti za vzpon, smo se odločili, da poskusimo po najlepši možni liniji: naravnost proti samostojnemu vrhu hriba Tsaranoro, po sredini stene, kjer še ni bila speljana nobena plezalne smer. Visoka, vseskozi navpična in občasno previsna stena nam je obljubljala težavno in napeto plezarijo. Vedeli smo, da se bo treba pošteno potruditi, da pridemo na vrh, zato smo v plezanje vložili vso energijo in vse izkušnje, ki smo si jih nabrali v letih plezanja po svetu.

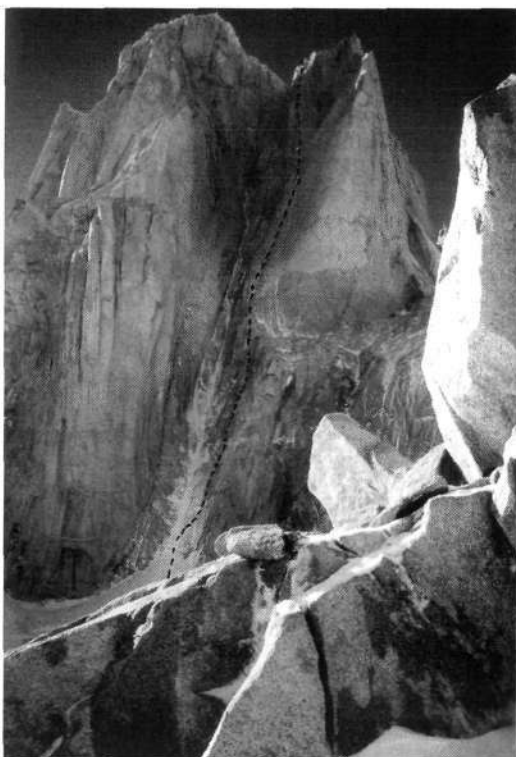
(Nadaljevanje prihodnjic)

NAVEZA KARO-GARIBOTTI JE V 18 URAH PREPLEZALA SMER, DOLGO PRED TEM ŠEST DNI

VRAČANJE K IZVIROM ALPINIZMA

MARJAN RAZTRESEN

Na dolgo pot v Južno Ameriko je odšel 14. januarja letos, domov v Domžale se je vrnil natančno dva meseca pozneje, ta čas je preplezal eno samo, čeprav težavno smer Ensueño v zahodni steni 3410 metrov visokega Fitz Roya v Patagoniji in poleg tega opravil še vsaj eno

Fitz Roy, zahodna stena; s črtkami je označena smer Ensueño, plezalca sta sestopila po velikem ozebniku levo od svoje smeri.

s tega področja koristno opravilo – in je s takšno svojo doslej zadnjo južnoameriško alpinistično bero nadvse zadovoljen: **Silvo Karo**, član Alpinističnega odseka Domžale. Mejo možnega v alpinizmu je spet pomaknil navzgor, s soplezalcem je smer v Fitz Royu na alpski način preplezal šestkrat, sedemkrat hitreje kot plezalci pred njim. To je bila hkrati prva ponovitev in prva prosta ponovitev te smeri.

SNEMANJE LEGENDARNEGA DINKA BERTONCLJA

Prva postaja sedanjega Karovega potovanja v Južno Ameriko so bile Bariloče, za slovenski alpinizem že kar znamenito mesto nedaleč od Katedralskega pogorja. Tam se je kmalu po koncu druge svetovne vojne naselela kar velika skupina Slovencev, velik del mladih fantov, ki so slovenske gorniške korenine presadili v Ande, tam ustanovili Slovensko planinsko društvo in v okoliških gorah preplezali marsikatero prvenstveno smer, tudi na nekatere deviške vrhove, ki so jim dali slovenska imena, kakršna imajo še zdaj. Zdaj se je redaktorica slovenskih televizijskih oddaj Gore in ljudje **Marjeta Keršič Svetel** odločila pripraviti oddajo o nekaterih od teh prvopristopnikov in o nekaterih od teh gora, predvsem še o Slovenskem zvoniku, o Campanile Esloveno, ki ga je prvi preplezal **Dinko Bertoncej**, še zdaj kljub približno 70 letom tudi gorniško karseda aktivni Bariločan. Že po dogovoru v Ljubljani je Silvo Karo snemal plezanje Dinka Bertonceja in mnogo mlajšega soplezalca **Ivana Arenška**, domačina iz Bariloč, ki pa že pet let živi v Sloveniji in je s slovensko TV ekipo odšel v svoj rojstni kraj kot prevajalec in odličn poznavalec razmer in tudi kot plezalec (skupaj z njim pa sta iz Ljubljane odpotovala poleg Keršičeve še snemalec **Bernard Perme** in tonski snemalec **Toni Žerovnik**).

Ko je Karo opravil to delo, je še kratek čas ostal v Bariločah, kjer je v bližnjih Katedralskih stolpih, visokih približno 2000 metrov, v odličnem granitu preplezal več

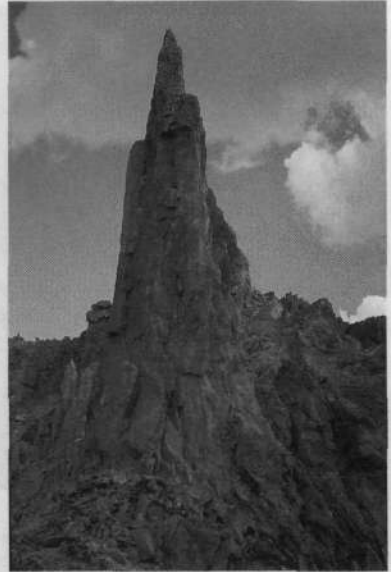

Silvo Karo

Rolando Garibotti

Slovenski zvonik: tukaj je Dinko Bertonec pred davnimi leti potegnil prvenstveno smer na dotlej še neimenovano goro, ki so jo takrat imenovali Campanile. Esloveno, Slovenski zvonik, in tukaj je Dinko letos spet plezal – za gledalce slovenske televizije.

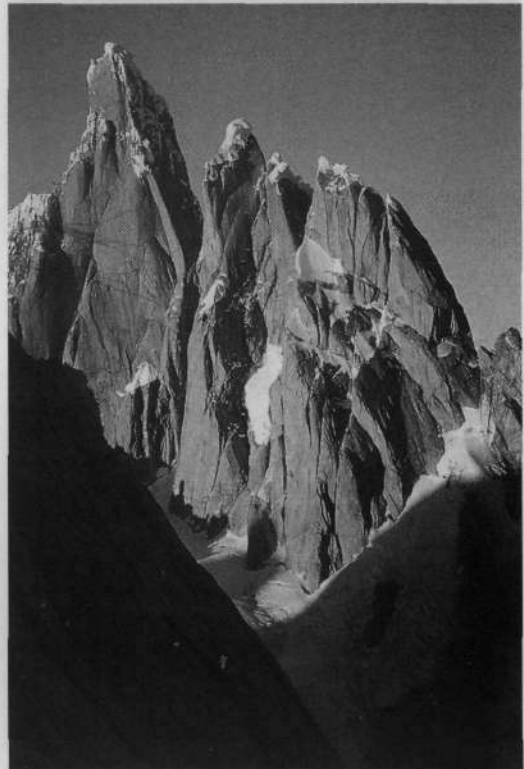
smeri, visokih do 200 metrov, in se tako pripravil na prvenstveni cilj svoje poti v Južno Ameriko, na plezanje v Patagoniji. TV ekipa iz Ljubljane je odšla na snemanje v enega od tamkajšnjih narodnih parkov, Silvo Karo pa je skupaj z domačinom **Rolandom Garibottijem**, sinom italijanskih staršev, ki je zadnjih pet let poročen v Koloradu v ZDA, odpotoval čisto na jug celine, v Patagonijo, kjer sta se alpinista odločila na alpski način in v čimkrajšem času preplezati katero od težavnih smeri na eni od znanih gor.

Silvo in Rolando sta se spoznala pred nekaj leti v ameriških Yosemiteih in ugotovila, da bi bila pravzaprav lahko kar dobra naveza, saj imata na alpinizem sedanjega časa zelo podobne poglede. Od takrat sta tam preplezala precej smeri – v čimkrajšem času čimtežavnejšo smer, sta se odločila in to v Yosemiteih tudi uresničevala, ko sta smer, za katero so drugi pred njima z ekspedicijskim plezanjem potrebovali pet dni, preplezala v enem samem dolgem dnevu. Lani je bil Rolando dvakrat v Evropi, tukaj sta s Silvom plezala v švicarskih in italijanskih gorah, v hrvaški Paklenici in tudi v Kamniških Alpah ter v Ospu in drugih slovenskih plezališčih. Tako sta se že pred odhodom v Patagonijo odločila, da bosta kaj takega, česar sta se lotevala v Yosemiteih, poskusila čisto na jugu Južne Amerike, kjer se slovenski plezalci lahko pohvalijo z vrsto tehnično najzahtevnejših smeri, predvsem še na vrhove Cerro Torre, Cerro Egger in Fitz Roy.

TVEGANO REKORDERSKO PLEZANJE

Zadnja postaja civilizacije je bil zanju kraj Chalten, kar je tudi indijansko ime za Fitz Roy, kamor sta iz Bariloče prispela 27. januarja. Vzela sta si dovolj časa, kajti tamkajšnje vreme je tako muhasto, da je treba včasih v dolini čakati tudi po deset dni, preden minejo snežni vi-

harji. Če pa človeka zalotijo v steni, kar ni neobičajno, saj se vreme izredno hitro spreminja, velja samo čimhitrejši sestop, dirka v dolino. Tam sta se odločila, da se bosta lotila smeri Ensueño v zahodni steni 3410

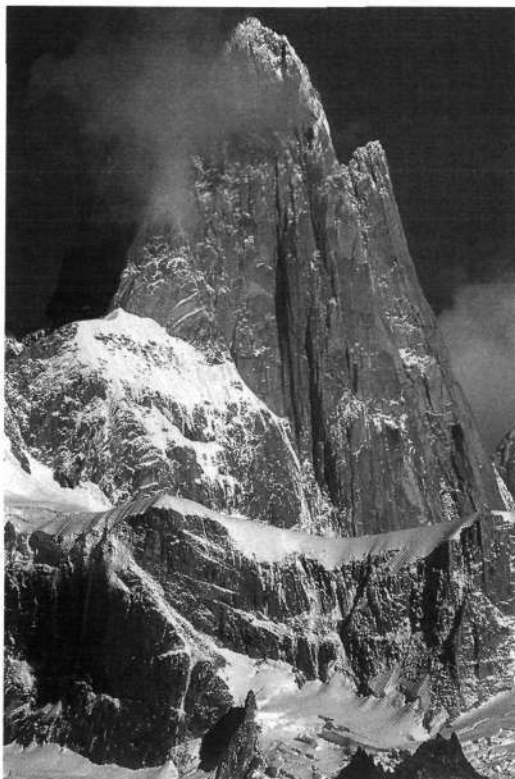

Cerro Torre, lepotec med patagonskimi vrhovi, kjer so slovenski plezalci potegnili nekaj lepih smeri.

Patagonska pokrajina kot iz pravljice, ki jo omejujeta Cerro Torre na levi in Fitz Roy na desni strani slike.

metrov visokega Fitz Roya, ki so jo italijanski alpinisti na alpski način preplezali leta 1995: v steno so vstopili 22. januarja, prišli na vrh smeri, dolge 1660 in visoke približno 1500 metrov, dobre štiri dni pozneje, 26. januarja, za sestop pa so potrebovali preostanek 26. in ves 27. januar – šest dni za 37 raztežajev!

Jugovzhodna stena patagonskega Fitz Roya, kjer poteka na desni po veliki zajedi prvenstvena slovenska smer iz leta 1983, ki so jo v odpravi pod vodstvom Staneta Klemenca preplezali Francek Knez, Janez Jeglič in Silvo Karo.

Slovensko-argentinska naveza je v to smer izvrstno pripravljena in z izkušnjami vrhunskih plezalcev vstopila 11. februarja ob šestih zjutraj. S seboj sta Silvo in Rolando vzela en sam nahrbtnik, v katerega sta naložila kolikor je bilo le mogoče malo hrane in pijače ter nekaj zaščitne opreme, če bi ju v steni dobil vihar. Veliko sta tvegala, saj sta bila brez opreme za bivakiranje, brez katere bi jima šlo hudo za nohte, če bi iz stene ob nenadnem poslabšanju vremena ne mogla dovolj hitro pobegniti. Iz yosemitskih izkušenj sta vedela: smer Salaté, na primer, je mogoče preplezati v enem ali v treh dneh, v dveh nikakor; kdor vzame s seboj le nekoliko več opreme, je že počasen, kar pomeni, da mora vzeti še več hrane in pijače, težko otovorjen plezalec pa je seveda bistveno počasnejši.

Odlično sta začela in enako odlično nadaljevala, nista si privoščila nobenega počitka in sta bila točno ob štirih popoldne, po desetih urah plezanja, na vrhu smeri, kar pomeni, da sta za vsak raztežaj potrebovala povprečno četrto ure. Nemara bi šla še na vrh gore, vendar se je že zadnje raztežaje začelo vreme močno kisati in vzpona na vrh nista tvegala. Za sestop sta si izbrala sosednjo smer Super Canaletto, velik ozebnik, ki jima je vzel osem ur časa. Opolnoči, po 18 urah v steni, sta se v že zelo slabem vremenu vrnila v svoj bazni tabor pod steno. Težavnost smeri so italijanski plezalci ocenili s 6c/7a-A1, Karo in Garibotti sta jo ocenila s 6b+ po francoski ali s VII+ po težavnostni lestvici UIAA. Slovenec in Argentinec sta plezala prosto, to je bila nasploh prva ponovitev in prva prosta ponovitev te smeri.

PATAGONIJA, NA SVIDENJE POZIMI!

»V tistih gorah je še veliko smeri, ki jih je mogoče preplezati v enem dnevu,« pravi Silvo Karo, sicer zaposlen kot inštruktor alpinizma v športni enoti Slovenske vojske. »Toda če se vreme sredi smeri pokvari, se je treba nemudoma vrniti in je dotedanje plezanje v tej smeri brez haska, ker ga je treba naslednjič pač ponoviti. Takšno plezanje je po mojem prepričanju pravi

alpinizem sedanjega časa – v čimkrajšem času preplezati čimtežavnejšo smer.«

Ob tem se je spomnil vrhunskega tehničnega plezanja v tamkajšnjem 3128 metrov visokem Cerro Torreju, ko sta s pokojnim **Janezom Jegličem** na prehodu iz leta 1987 v 1988 v desetih dneh učinkovitega plezanja potegnili Slovensko smer v južni steni, ki je bila dolgo številka ena v Patagoniji in je še zdaj pojem za odlično smer in odličen vzpon v tistih gorah. Spomnil se je tudi popolnoma drugačnega plezanja italijanske trojne naveze, ki si je kot zaščito pred viharji na tej gori in v tej steni omislila 250 kilogramov težak zaboj, ki so ga 25 dni dolgo s škripcem vlekli po steni navzgor, v njem prenočevali in se vanj zatekali pred kar pogostimi neurji. Za njihovo varnost je bilo sicer poskrbljeno, vendar so se alpinisti že takrat spraševali, ali je takšno prenočišče še alpinistična oprema in ali je takšno plezanje še etično. Eden od vrhuncev tega njihovega izuma je bil tisti dan, ko so priplezali na vrh stene: zaboj so preprosto vrgli z vrha, misleč, da se bo odprlo padalo,

ki bo bivak dokaj rahlo postavilo pod goro; pa se ni in je zaboj treščil v skale in se razletel, deli pa še zdaj ležijo naokrog. Ta trojica menda še zdaj ne dobi argentinskega dovoljenja za plezanje v patagonskih gorah. Slovenski alpinisti se tudi tako kot Silvo Karo vračajo k alpinističnim izvirom.

Čprav sta slovenski in argentinski plezalec opravila en sam, vendar zanimiv, težaven in hiter vzpon, sta s tem izkupičkom svoje sedanje poti karseda zadovoljna. Letošnjega novembra se bosta spet odpravila v Patagonijo in tam na podoben način poskusila preplezati še katero od smeri.

***

Sponzorji za zadnje potovanje Silva Kara v Južno Ameriko in za plezanje v Patagoniji so bili proizvajalec gorniške konfekcije The North Face iz ZDA, proizvajalec gorniških in plezalnih čevljev Boreal iz Španije, CA-SKB iz Ljubljane, Občina Domžale, Planinsko društvo Domžale, Športna zveza Domžale in Slovenska vojska.

PREMIŠLJEVANJE OB 50-LETNICI GRS TOLMIN

GRS VČERAJ, DANES IN PREDVSEM JUTRI

DAVORIN ŽAGAR

Kot običajno je vreme med prvomajskimi prazniki oblačno. V zgodnjem popoldnevu zazvoni telefon: v jugozahodni steni Krna so slišali klice na pomoč.

Premočeni od potu in pršenja iz megle se vzpenjamo po krnski plošči. Reševalca iz Drežnice sta se po Zahodni drežniški smeri že povzpela do dveh planincev, ki sta obtičala na Levu. Iz doline je bila videti stena pretežno kopna, tu pa je bilo še precej snega. Pred njima je že tretja noč pod milim nebom brez ustrezne opreme za bivak.

***

Na robu iščemo vstop v steno po Zahodni drežniški smeri. V gosti megli je vse tako tuje. Po raztežaju in pol ugotovimo, da zasnežena polica, ki vodi v steno, ni prava. Mračni se že, ko najdemo pravo pot. Ali začeti tvegano nočno reševanje ali počakati jutro? Odločitev je težka.

Ob 23. uri močno sneži. Sprijaznili smo se že s potočki, ki polzijo po hrbtih. Planinca nista v najboljšem stanju. Ker ima eden težave s hojo, se odločimo za spust. Po nekaj deset metrih spusta v ozkem snopu čelnih svetilk je zasnežen teren popolnoma drugačen kot pred šestimi urami. Ker nismo prepričani v pravo smer spusta, se odločimo za edino možnost – po Zahodni drežniški poti na rob krnske plošče. V strmih snežnih vesinah je vsak korak negotov. Še dobro, da ne sneži več. Plaziči novega snega so že zakrili stopinje izpred nekaj ur. Ob obnemogljih planincih je po en reševalec, ki ju podpira, spodbuja in pazi na njun korak. Varovanje je spredaj in zadaj. Reševanje gre počasi, vendar gre. Ob treh smo

na krnski plošči, kjer nas pričakajo drugi reševalci in okrepcilo. Čaka nas še ura sestopa do vozil.

Dani se že, ko v močnem naliivu pospravljamo premočeno opremo ter sanjamo o topli prhi in postelji.

Še dva dni je neprestano deževalo. V vasi Krn je zapadlo skoraj 30 centimetrov snega. Reševanje z Leva bi bilo v takih razmerah nemogoče.

***

Vračamo se z vaje letalcev-reševalcev. Ko se bližamo domu, slišimo po radijski zvezi, da kolegom ni dolgčas. Padalsko tekmovanje je bilo razlog, da so imeli pester popoldan pri reševanju padalca in padal z dreves.

Zjutraj zazvoni telefon. Pogrešajo padalca, ki je zasilno pristal na območju Rodice. Policija preverja, če je mogoče prenočil v kateri izmed vasi ob vzhodju, ter na Lijaku, kjer se padalsko tekmovanje odvija naprej.

Vsa poizvedovanja so zaman. Po deseti uri zaprosimo za pomoč helikopter Slovenske policije, ker je območje možnih sestopov obširno.

S kolegom otovorjena vstopava v hrumeč stroj, ki nas preko Kobale ponese proti Rodici. V sončnem vremenu letimo kakšnih dvesto metrov pod višino pristanka padalca. Na snežišču opazimo negibno telo.

Rotor reže zrak nevarno blizu rušja, ko skočiva iz lebdečega helikopterja na ozek rob. Skozi rušje in mehaki sneg se prebija do ponesrečenega. Takoj ugotoviva, da mu ni pomoči. Helikopter odleti za greben.

S ponesrečenim v transportni vreči ter spetimi nahrbtniki in padalom opazujeva, kako helikopter pristaja na travniku ob vasi, kjer izstopijo reševalci, če bi bilo potrebno klasično reševanje. Kmalu že lebdi nad nama. 203

Najprej dvigne reševalca s ponesrečencem, nato še drugega reševalca s tovorom.

V zgodnjem popoldnevu smo pri kozolcu za vasjo. Ropot helikopterja se oddaljuje. Nič kaj zgovorni nismo, ko v senci čakamo na vozila.

Čez dva dni v megli iščemo mesto, kjer je obležal ponesrečeni. Domači so pogrešali več predmetov, zato smo se odločili, da jih poiščemo, istočasno pa še raziščemo verjetne vzroke za tragični dogodek. Petdeset metrov nad mestom, kjer je ležal ponesrečeni, smo za ovinkom na snežišču našli predmete, ki so bili raztreseni še dvesto do tristo metrov do skalnega skoka, preko katerega je verjetno pri sestopu padel ponesrečeni padalec.

* * *

Opisani sta dve izmed akcij, ki smo jih imeli v zadnjem obdobju. Dve akciji, ki sta si povsem različni, le letni čas je podoben. Prva, na Krnu, je trajala več kot 15 ur, ponoči, v zelo slabih vremenskih razmerah. V akciji je neposredno sodelovalo približno deset reševalcev, posredno pa še več.

Planinca se celotne ture zahtevnega reševanja verjetno spominjata samo kot velike avanture, ki pa bi bila zanju morda usodna, če se ne bi odločili za tvegano nočno akcijo, saj vremenske razmere vsaj še dva dni ne bi dopuščale reševanja. Druga akcija pod Rodico je trajala kakšne tri ure. Dva reševalca sta s pomočjo helikopterja prenesla truplo ponesrečenega v dolino.

Kdo je Klementa Juga prvi peljal v gore?

V dvanajsti številki lanskoletnega Planinskega vestnika je bil na straneh 529–531 objavljen prispevek **dr. Toneta Strojina** pod naslovom »Stoletnica rojstva Klementa Juga« (podnaslov: *Filozofski nazor in etika dr. Klementa Juga v alpinizmu in alpinistiki*).

V delu prispevka, točneje v poglavju Jugova pot v gore, avtor pravi takole: »Ne vemo, kdo ga je nagovoril (Juga namreč – op. Ž. R.), da je šel v gore.« To trditve sem dr. Strojina z argumenti oporekal že ustno na »pogovoru o solkanskem rojaku **dr. Klementu Jugu**«, ki sta ga organizirala Krajevna skupnost Solkan in Zgodovinsko društvo za Severno Primorsko 4. decembra 1998 v Solkanu. Domnevam in verjamem, da je dr. Strojina članek, kakršnega je predstavil tudi na omenjenem decembrskem pogovoru v Solkanu, takrat že oddal za objavo v Planinskem vestniku. Le tako si lahko razlagam, da moje pripombe ni utegnil vsaj preveriti, če že ne upoštevati. Njegovo doslednost pri delu sicer poznam in visoko cenim. Zato naj mi dovoli, da – z vsem spoštovanjem do njegovega dela – zaradi resnice (čeprav menim, da večne resnice ni) opozorim bralce Planinskega vestnika na naslednje dejstvo:

Vse kaže, da »krivec« za Jugovo prvo pot v gore, preko katere je kasneje dozorel v vrhunškega alpinista in ideologa naprednega alpinizma tedanjega časa na Slovenskem, ni bil nihče drug kot njegov tovariš **Zorko Jelinčič**. Njegova zgovorna pripoved, ki jo je objavil v knjižici Dr. Klement Jug – veliki slovenski alpinist na straneh 54–60 (avtorji: Jelinčič, **dr. Kajzelj** in **dr. Bartol**. Planinska založba Slovenije, 1956), nam razkrije marsikaj:

»Neposredno po zaključku najinega prvega leta na ljubljanski univerzi (leta 1920 – op. Ž. R.), po povratku z mojega prvega izleta na Triglav – do takrat nisem niti najmanj slutil, da bi Klement imel kaj planinskih nagnjenj – ga je navdušilo moje pripovedovanje o tem »podvigu«, da se je odločil, da gre tudi

on gor. Dobro in energično je pešačil čez Prag na vrh in čez Uskovnico v Bohinju...

Ali se je Jug že na tej prvi poti svojega planinstva vsaj nagonsko zavedel, da je planinstvo lahko najboljša šola za vzgojo volje? To se mi zdi verjetno, če pomislim na njegovo krepko voljo takrat. Bilo je to malo potem, ko se je bil ves vrgel na znanstveno delo. Vsekakor sva odslej planinarila vsake počitnice sama ali v družbi s tehnikom **Francetom Štrukljem** z Mosta na Soči.«

Gotovo ni razloga, da ne bi verjeli Jelinčičevi pripovedi, saj je bil kot sošolec, planinski in stanovski tovariš Klementa Juga gotovo najboljši poznavalec njegovega življenja. Skupaj s Francetom Štrukljem pa ga na Juga vežejo tudi številne skupne gorske ture, o čemer pričajo tudi Štrukljevi zapiski. Opis ene izmed skupnih tur je Jug pod naslovom *Trije krti v snegu* priobčil tudi v Planinskem vestniku (PV 1922, str. 23).

Nadaljevanje Jugovih gorniških dejanj, kronanih z odmevnimi alpinističnimi uspehi in podkrepjenih s filozofskimi razmišljanji, je slovenski gorniški srenji gotovo znano. Vsekakor tu ni mesto, da ga podrobneje razčlenjamo. O tem so bolj poglobljeno spregovorili tudi razpravljalci na omenjenem pogovoru v Solkanu. Zaradi težavnih vremenskih razmer tega dne je pogovor minil ob malce okrnjeni udeležbi prej najavljenih glavnih razpravljalcev (**dr. Ervin Dolenc**, **dr. Dušan Jelinčič**, **dr. Branko Marušič**, **mag. Tanja Pihlar**, **dr. Tone Strojina**, **dr. Igor Škamperle** in **Loredana Umek**), kar pa ni preprečilo zastavljenega cilja organizatorjev. Kot kaže, bodo njihovi prispevki v kratkem objavljeni v posebni publikaciji organizatorja, kar bo lepa in trajna oddolžitev spominu na dr. Klementa Juga. Upajmo, da bo kdaj uresničena tudi glasno izražena želja s tega srečanja, namreč, da bi v rojstnem Solkanu uredili Jugovo spominsko zbirko z njegovimi osebnimi predmeti in pisno zapuščino. Ponosnim Solkancem bi to vsekakor od srca privoščili. S tem bi postali Slovenci bogatejši še za en pomnik slovenske planinske in splošno kulturne zgodovine.

Žarko Rovšček

Čeprav je bil padalec solidno opremljen, je bil zanj sestop v ne preveč zahtevnem, vendar neznanem terenu z obilno padalsko opremo usoden.

Na ti dve akciji mi uhajajo misli, ko razmišljam o tem, kako smo in kako bomo reševali v gorah. V kratkem obdobju so se razmere v GRS zelo spremenile. Svojo osebno opremo počasi nadomeščamo z enotno, in sicer preko postaje GRS. Dobili smo novo terensko vozilo, pozivniki pripomorejo, da akcije hitreje stečejo, sodobne radijske zveze poskrbijo, da vselej vemo, kaj se dogaja, helikopter vedno pogosteje pomaga ponesrečenim do hitrejšje pomoči in udobnejšega transporta, reševalce pa razbremeni dolgih dostopov do ponesrečenega in napornih nošenj v dolino. Vse to pa zahteva vedno večjo izurjenost reševalcev, novosti v tehniki reševanja zahtevajo neprestana usposabljanja. To pridobivamo na republiških tečajih in posvetih, postajnih vajah, na vajah z reševalci sosednjih držav, obenem pa skrbimo za vzgojo novih članov. Pospravljanje, vzdrževanje in popravila reševalne opreme sledijo vsaki vaji ali akciji. Vedno več je administrativnega dela; še dobro, da nam računovodstvo vodi vestna Zdenka. Planinskim društvom ter drugim obiskovalcem gorá pomagamo pri izobraževanju. Ni vzgojne akcije, kjer gorski reševalci ne bi bili pripravljene sodelovati. Prisotni smo na planinskih izletih, padalskih, zmajarskih in kajakaških tekmovanjih ter gorskih tekih. Skrbeti moramo tudi za lastno kondicijo in obvladovanje gibanja v brezpotju.

Poleg tega smo vpeti v vedno ostriše tempo življenja, ki nam v službah ne dovoljuje več razmišljati o reševalnem delu, delavnik se nam je pomaknil v popoldan, dodatne dejavnosti so skoraj pogoj za normalno življenje.

***

Pri vsem tem pa aktivni reševalci porabimo 20 do 60 dni ali popoldnevo letno za reševalno, vzgojno in preventivno delo, in to predvsem ob koncu tedna. Včasih se vprašam, kje se nabere toliko dni, ki bi jih lahko porabil za vzpone v gore, ki bi jih lahko prebil z družino, v katerih bi lahko kaj ustvaril. Mi pa jih porabimo za to, da pomagamo vsakemu, ki zaide v težave v gorskem svetu, na smučiščih, v težko pristopnih kanjonih in strugah ter prometnih nesrečah v upanju, da bodo ponesrečeni in njihovi domači za izkazano pomoč vsaj hvaležni. Zavest, da lahko prav ta trenutek nekdo potrebuje našo pomoč, nas združuje v GRS tako, da pustimo vsako delo, vstanemo ob vsaki uri in odhitimo pomagat ponesrečenim z mislijo predvsem na njihovo, šele nato na lastno varnost. In prav ta srčnost je skupna prej opisanim ter vsem drugim reševalnim akcijam. Nobena tehnična sredstva ne bodo nadomestila reševalcev. Lahko so nam le v pomoč. V slabem vremenu ostanejo samo še pleča reševalcev za prenos opreme in ponesrečenih. Zahtevajo pa mnogo večje tehnično znanje in izurjenost vsakega aktivnega reševalca in uigranost ekipe kot celote. Slovenija je majhna deželca, zato poznavanje terena okoli najbolj obiskanih vrhov ni problematična za gorni-

ka, ki je pogosto v gorah. V megli in brezpotju pa se znajde samo dober poznavalec terena, zato morajo biti reševalci dobri poznavalci ne samo poti in plezalnih smeri, temveč celotnega terena, kjer rešujejo.

Pogosto se v medijih omenja odgovornost predvsem v povezavi z dobrimi plačami. Odgovornost reševalcev pa je povezana s človeškimi življenji, ki se pogosto znajdejo v nemogočih, nepredvidljivih situacijah. Vsaka akcija in vsaka vaja je v drugačnih okoliščinah, zato je nemogoče predvideti vse podrobnosti. Ni akcije ali vaje, ki je ne bi mogli izpeljati še bolje. O boljših možnostih in novih situacijah, ki se pojavljajo pri našem delu, moramo razpravljati, da bomo lahko naslednjic ravnali bolje. Vendar morajo biti te razprave le med nami, ker nekdo, ki ni še nikoli z otrplimi prsti sredi noči delal sidrišča, si te situacije nikoli ne bo mogel predstavljati. Mediji pa so pri senzacijah, kot so nesreče v gorah, pogosto neizprosnosti. Vsak si po svoje služi kruh. In kaj je naše plačilo?

***

Krute nesreče v vrstah slovenskih gorskih reševalcev nas opominjajo na to, da smo v reševalnih akcijah in na vajah neprestano izpostavljeni nevarnostim; fizične in psihične obremenitve ter vremenske nepravilne nas kalijo, vendar puščajo na nas tudi posledice. In ko se bomo v vsakdanjem življenju, v katerem se pogosto ne znajdemo tako dobro kot v gorah, znašli v težavah – kako bo družba gledala na nas? Niso redki reševalci na zavodih za zaposlovanje! Zdravstvene težave, ki nas začenejo mučiti po letih reševalnega dela, se obravnavajo, kot bi jih staknili pri hobiju, neredki imajo v službah težave zaradi »pogostih« izostankov, pri zasebnikih pa si izostankov zaradi GRS skoraj ne morejo privoščiti.

Gora

MARI ŠČAVNIČAR

*Ko me pokličeš
v svoje hrame,
razpete med oblake,
hrepnenje se mi vname zate
– o gora.*

*Ko me sprejmeš
v svoja nedrja,
v sprehajališča senc, svetlobe,
bližina tvoja me pomirja
– o gora.*

*Ko sem dosegla
tvoj ledeni obraz,
sem ti poklonila vse misli, čute,
in ti postala si moj jaz
– o gora.*

KAKO V GORE, TO JE ZDAJ VPRAŠANJE

Že 54. je bila konec marca Glasova preja, velika okrogla miza časnika Gorenjski glas – in šele prvič je bil to pot pogovor o planinstvu, čeprav je Glas osrednji časopis na Gorenjskem, ki je sinonim za slovenski gorski svet. Priložnost so bile, kot je bilo pojasnjeno, nekatere stoletnice, povezane s slovenskim planinstvom: stoletnica Slovenskega planinskega društva leta 1993, Planinskega vestnika leta 1995, Aljaževega stolpa na vrhu Triglava istega leta, Triglavskega doma na Kredarici in prve Aljaževe koč v Vratih leta 1996, letos pa bodo v Kranju proslavljali stoletnico ustanovitve druge podružnice SPD na Gorenjskem, v Kranju – prvo so ustanovili že leta 1893 v Kamniku.

O hoji v gore nekoč in danes so se pogovarjali na Glasovi preji na Brdu pri Kranju, tudi o spremembah v načinu hoje v gore, ki so več kot očitne, kot je v delu reportaže o tej okrogli mizi napisal njen moderator **Miha Naglič**. Tura, za katero smo še pred nekaj desetletji potrebovali vsaj dva do tri dni, je zdaj možna v manj kot enem. »Taka tura je gotovo zelo športna, nisem pa prepričan, da je po moči doživetja enakovredna nekdanjim, ko smo v gorah tudi malo posedeli in prespali.« piše Naglič, ki se je v pogovoru s predsednikom PZS **Andrejem Brvarjem**, podpredsednikom PZS in predsednikom PD Kranj **Francem Ekarjem** in predsednikom MDO Gorenjske in PD Škofja Loka **Jožetom Stanonikom** lotil še marsičesa, kar zadeva obiskovanje gorskega sveta.

PLANINSKI NAROD ŠTEVILKA SEDEM NA SVETU

Andrej Brvar je odgovarjal na vprašanje, zakaj današnji v planinstvu ni več takšnega zanosa in zagnanosti ljudi kot ga je bilo pred stoletjem (in tudi še pred dobrim desetletjem ali dvema): »Nacionalna ogroženost je bila ob načelu vračanja k naravi bistvena vsebina delovanja slovenske planinske organizacije, znotraj katere je delovalo tudi močno intelektualno jedro, vse do prve svetovne vojne. Planinska zveza Slovenije je tudi zdaj najmočnejša športno rekreativna organizacija z 220 planinskimi društvi in z nekaj nad 70.000 člani. Število članov sicer stagnira, vendar smo absolutno sedmi na svetu. V planinsko organizacijo je vključenih skoraj štiri odstotke prebivalcev Slovenije. Ob pogledu na te podatke je človek lahko ponosen. Zadovoljstvo pa splahni ob dejstvu, da je volja do prostovoljnega dela, na katerem temelji planinstvo, popustila. Za to je nekaj utemeljenih razlogov: gmotni položaj ljudi se je poslabšal, priložnosti, da bi ob službi še kaj naredili, pa je vedno manj. Na srečo nam ostajajo upokojeanci, med katerimi so nekateri zaradi predčasne upokojitve na višku moči. Vendar to za planinsko organizacijo ni dolgoročna rešitev. Manjka mladih, ne le med člani, ampak tudi med funkcionarji, ki bi prinašali nove ideje. Posebej pa nas mora skrbeti, da se je v zadnjih petih

letih število članov v mlajših kategorijah zmanjšalo za 30 odstotkov. Manjka nam naboj mladosti in tak naboj kot pred sto leti, čeprav si ga ne želim.«

PLANINSKA NESTRANKARSKA DRŽA

Predsednik PZS Brvar je odgovarjal tudi na vprašanje o razmerjih med politiko in društvi in o morebitnih pritiskih politike na planinska društva. »Direktnih pritiskov, kakršnih smo bili vajeni včasih, ko je zabrnal kakšen telefon, ni,« je dejal. »Je pa planinska organizacija z društvi zanimiva za politiko, ker združuje toliko ljudi, ki jih je mogoče – pogojno rečeno – tudi volilno obvladati. Poznamo primere poskusov politične prevlade v posameznih društvih. V Planinski zvezi Slovenije smo se odločili za nestransko držo in sklenili, da naš funkcionar ne more biti nekdo, ki je funkcionar v politični stranki. Zelo dobro se zavedamo, da se je slovenska nacionalna zgodovina gradila v društvih, da je narodna zavest dozorevala v čitalnicah, pevskih, gasilskih in planinskih društvih in da so Slovenci v teh okoljih vedno pozabili na stransko pripadnost ali socialno pokrelo. Gore so vedno brisale razlike in tako naj ostane tudi v prihodnje.«

S podatki o planinstvu na Gorenjskem je postregel Jože Stanonik, ki je dejal, da je na Gorenjskem 21 planinskih društev, skupaj s Slovenskim planinskim društvom Celovec, ki je vključeno v Meddruštveni odbor planinskih društev Gorenjske, pa 22. Ta društva štejejo 13.500 članov, kar je petina članov PZS, »pomembnejši delež kot pri članstvu pa ima gorenjsko planinstvo v državni planinski organizaciji pri gospodarjenju v gorah, saj imamo večino visokogorja in z njim največ problemov«. Potrnil je domnevo moderatorja, da gorenjske planinske kočije polnijo Štajerci: »Res je. S Štajerskega je v enem dnevu na Gorenjskem težko opraviti daljšo turo, za to je potrebnih več dni. Zato so Štajerska in drugi predeli Slovenije zanimivo zaledje, kjer bi kazalo obiske naših gora še spodbujati.«

ZAPORA ALPSKIH DOLIN ZA PROMET

Seveda je bila ustrezna pozornost tega dolgega pogovora posvečena varovanju gorskega okolja, ki je eno od ključnih vprašanj sodobnega planinstva. Predsednik PD Kranj je dejal, da so agregati na dieselsko gorivo večinoma izginili iz slovenskih gora, za kar ima velike zasluge planinska organizacija, energijo pa zdaj vse pogosteje proizvajajo solarni sistemi, medtem ko odpadke zdaj večinoma odnašajo ali odvažajo iz gorá v dolino. Predsednik PZS je povedal, da smo se kmalu zavedli negativnih posledic množičnega obiskovanja ljudi v gorah, kar je bil njega dni prvotni cilj planinske organizacije. »Ob omejevanju obiska je treba sprejeti še druge ukrepe,« je povedal. »V Alpah se pretaka

desetina svetovnega turizma in to sorazmerno majhno območje obišče letno nad sto milijonov ljudi. Del tega občutljivega in obremenjenega območja smo tudi mi. PZS že deseto leto izvaja ekološko sanacijo planinskih koč, izkušnje in znanje pa smo iskali v tujini, brez pomoči države. Še več: potem ko smo po zaslugi evropskih funkcionarjev, navdušenih planincev, ki so prihajali v Ljubljano, našli tuje vire, je bil ta denar blokiran zato, ker Slovenija iz proračuna ni zagotovila četrtnine teh sredstev; tri četrtnine bi namreč prispevali tuji programi, zlasti program Phare. « – Ko je govoril o varovanju gorskega sveta, se je zavzel tudi za zaporo alpskih dolin, »zaradi česar bodo gore postale dostopnejše. Če bi bila dolina Vrata zaprta za promet, bi bila že hoja od Mojstrane do Aljaževega doma v Vratih izlet. S takim ukrepom bi tudi prispevali k čistejšim goram. Drug problem gorá je hrup, ki bi ga morala omejiti država s svojimi predpisi. Planinska organizacija na to le opozarja, odloča pa država.»

Nekaj besed je bilo posvečenih šolskim programom planinstva, ki jih skorajda ni več. Predsednik PD Kranj je o tem povedal, da dobijo v večini evropskih držav šolarji vsaj osnovna znanja iz hribolezništva in gibanja v naravi, kar pa ne velja za Slovenijo. Ministrstvo za šolstvo in šport, je dejal mag. Ekar, smo že opozorili na ta problem in mu posredovali svoje predloge, vendar odgovora še nismo dobili.

DRŽAVNE KONCESIJE ZA SOODLOČANJE O VISOKOGORJU

Tudi o javnih glasilih in njihovem vplivu na obnašanje gorskih obiskovalcev je bilo spregovorjenih nekaj besed. Andrej Brvar je ponovil (vsaj bralcem Planinskega vestnika) že dolgo znano resnico, da si večina ljudi – razen hribovcev – gore še vedno predstavlja v idealizirani obliki, »saj jim take slikamo sami planinci. Na fotografijah in diapozitivih so običajno same bleščave. Po naših izkušnjah smo planinci za medije zanimivi zlasti v času kislih kumaric, zato društvom svetujemo, naj različne manifestacije načrtujejo avgusta. Takrat so večje možnosti tudi za preboj v osrednje medije.«

Seveda planinstvo težko živi samo od lastnih sredstev, zato so predvsem »planinske« občine poprej po najboljši moči pomagale svojim organiziranim gornikom. Z ustanovitvijo novih občin so se ta razmerja velik del spremenila; »sedaj, ko je občin trikrat toliko, sodelovanje še ni utečeno in tudi občinske pomoči društvom so različne, od solidnega zastopstva pri delitvi sredstev do popolnega zapostavljanja«, kot je dejal Jože Stanonik, ki je povedal, da je na splošno planinstvo slabo udeleženo pri občinskih sredstvih za šport in rekreacijo. Predsednik PZS Brvar pa je povedal: »Če bi državo rangiral po boniteti z vidika pomoči planinstvu, potem bi bila ocena kritična. Do društev in civilne družbe nasploh je postala mačehovska, čeprav je prav ta del družbe odigral pomembno vlogo pri nastajanju države. Trdimo, da bi bilo zanjo najceneje, če bi opravljanje nekaterih funkcij prepustila društvom, ne pa da ustanavlja različne vzporedne državne zavode, agen-

cije in podobne ustanove, kar je dražje. Sedanja oblast se ne zaveda pomena in vloge društev. Planinska zveza dobi od države 20 do 25 odstotkov potrebnih sredstev, ostalo pa moramo dobiti sami.«

Nekaj pripomb in razlag je bilo tudi o razmerjih med planinskimi društvi in drugimi subjekti v planinski organizaciji. Franc Ekar ni mogel mimo izločitve Gorske reševalne službe iz PZS, kar se mu zdi velik problem, o katerem je sicer povedal svoje (enako) mnenje že na več manifestacijah planinske organizacije. Dejal je, da je bil prav gorski reševalec, ki je dozorel v alpinizmu, vzornik in mentor mlajšim, nekakšna svetinja, in po njegovih stopinjah so hoteli hoditi vsi, kar se je zadnji čas spremenilo. Še enkrat je povedal tudi svoje ožjemu planinskemu krogu znano mnenje o upokojencih, ki so doslej planinstvo opazovali od daleč, zdaj pa bi hoteli vse svoje zamujene planinske priložnosti čez noč nadoknaditi, s čimer seveda ni mislil od nekdanjih aktivnih planincev, ki so enako delavni tudi še po upokojitvi. Andrej Brvar pa je povedal, da spada slovenska planinska organizacija v germanski tip organiziranosti, ki zagovarja tezo, da smo planinci gospodarji gorskega sveta oziroma sveta nad gozdno mejo ter bi morali od države dobiti ustrezne koncesije in pravico vplivati na odločitve, medtem ko predvsem v Franciji in Švici zagovarjajo klubsko načelo organizacije brez širših ambicij. Pri tem ni pozabil povedati, da smo se planinci med športnimi organizacijami v samostojni Sloveniji leta 1991 prvi vključili v ustrezno mednarodno zvezo.

KAJ NAJ BO NA VRHU GORE

In še nečesa so se dotaknili trije razpravljalci na prireditvi časopisa Glas na Brdu: kaj naj bi postavili na vrhu gore, pri čemer je moderator Miha Naglič omenil slovitiga alpinista **Reinholda Messnerja**, človeka iz izrazito katoliškega okolja, ki je odločno nasprotoval postavitvi križa na vrhu Mount Everesta, ker bi to žalilo budistične prebivalce pod goro. Andrej Brvar je odgovoril, naj ne bi na vrhu gore postavili nič. »Stališče Planinske zveze Slovenije je, da sodijo na vrh le žig, skrinjica in morda trigonometrično znamenje. Tam, kjer so nekdanji simboli bili, pa kaže popraviti krivico in jih znova postaviti. Zavedati se je treba, da so tudi križi leteli z vrhov. Novih križev in drugih znamenj pa ne bi postavljali.« Jože Stanonik je povedal, da bi postavil »samo točko, ki označuje vrh oziroma najizrazitejšo točko hriba«. Franc Ekar je menil, da »se križ na Grossglocknerju vsak dan pojavlja na avstrijski televiziji. To je tradicija. Nimam nič proti, da se na vrh postavijo simboli, če je taka volja lokalne skupnosti. Sicer pa na vrhu zadostujejo žig, skrinjica, trigonometrična točka in morda kamnita smerna plošča.« V *Gorenjskem glasu*, ki je obširno, kar na treh časopisnih straneh, opisal te pogovore, so natisnili še mnenje človeka zunaj tega razpravljalskega kroga, ki je dejal, da »tisti, ki so na Škrlatici postavili križ, niso imeli namena ločevati ljudi. Ločevali so jih tisti, ki so križ porušili. Zato vse priznanje ljudem, ki so na vrh Škrlatice vrnili križ«. Bralci Planinskega vestnika so o tem že zdavnaj povedali svoja mnenja.

Z LEČAMI V GORE? ZAKAJ PA NE!

MANFRED BUFLER*

Če ne prej pomislimo na kontaktne leče tedaj, ko zaradi čezinčez zarošenih, zaprašenih ali drugače zamazanih očal nikamor več ne vidimo. Ponudba teh majhnih, priločnih leč je dandanes tako pestra, da je že za skoraj vsako težavo z vidom na voljo ravno pravijsnja kontaktne leča.

Kontaktne leče so kaj pripravne za gornike, pa naj gre za planinske popotnike, alpiniste, pohodnike ali odpravljare. Prav vsi si lahko pomagajo z njimi. Nameščene neposredno na očesni roženici nas s svojimi optičnimi lastnostmi še najbolje povedejo v svet tistih, ki z vidom nimajo sitnosti.

VPLIV KONTAKTNE LEČE NA ROŽENICO

Kljub dobrim lastnostim kontaktne leče ne smemo prezreti, da vpliva na prehrano roženice in njeno oskrbo s kisikom. Očesna roženica je sestavljena iz petih plasti, ki šele z usklajenim delovanjem zagotovo dovajanje hranilnih snovi, vode in kisika roženici kot celoti. Če nastanejo motnje, se pojavijo težave. Kadar je oskrba roženice močno ovirana, postane motna.

Zgled: Pomanjkanje kisika povzroči presežek mlečne kisline, roženica je preveč kisla, pri prekomerni vlažnosti (edem) srednje plasti roženice pa motna.

Kadar kontaktne leča ni natanko prilagojena roženici ali če prekoračimo dopustni čas nošenja kontaktne leče, se pogosto zgodi, da roženici primanjkuje kisika. Vsaka kontaktne leča nekoliko zmanjša dovajanje kisika. Če se leča dobro prilega, pa ne moremo govoriti o pomanjkanju, saj se neprestano in ob vsakem utripu veke premika in omogoča izmenjavo očesne tekočine (solze). Med lečo in roženico nastane nekaj črpalni efekt, s tekočino prihajajo kisik in hranljive snovi. Hkrati solze odplavljajo izločene snovi, ki nastanejo pri presnovi. Dodatno prepuščajo kisik tudi snovi, iz katerih so izdelane kontaktne leče. Če se leča dobro prilega na roženico, se njena vodna vsebnost nekoliko poveča, ponoči in tedaj, ko lečo odstranimo, pa zmanjša.

KONTAKTNA LEČA V VELIKIH VIŠINAH

V večji nadmorski višini se količina kisika v zraku zaradi znižanega zračnega tlaka zmanjša, zmanjša se tudi preskrba roženice s kisikom. Primanjkljaj je večji, kot če bi bili brez kontaktnih leč. Vsebnost vode v roženici se izdatneje poveča, zato se nekoliko spremeni tudi njen premer. Vse to lahko vpliva na počutje uporabnika kontaktnih leč.

Iz neke študije sledi, da se težave zaradi kontaktnih leč začnejo nad 4000 metri. Od presnove uporabnika kon-

taktnih leč in nekaterih drugih dejavnikov je odvisno, nad katero višino jih ne bo več mogel uporabljati. Že omenjeno študijo so opravili v tlačni komori, v kateri so spreminjali zračni tlak. Menijo, da znižan zračni tlak uporabnikom kontaktnih leč šele nad 6000 ali 7000 metri lahko povzroča resnejše težave. Ne glede na navedeno moramo vzeti s seboj v gore tudi očala. Čim višje nas vodi pot, bolj nujno je, da so v nahrbtniku; njihova teža (12 do 50 g) je zanemarljiva.

VRSTE KONTAKTNIH LEČ

Kontaktne leče izdelujejo z trdih ali mehkih snovi.

Trde leče so leče iz trdih snovi, ki prepuščajo zrak.

Vsebujejo od 0,5 do 2,5 odstotka vode.

Na voljo so leče premera ~ 9,0 do 10,30 mm.

Mehke leče so leče iz gibkih, mehkih snovi, ki prepuščajo zrak.

Vsebujejo ~ 38 do 75 odstotkov vode. Na voljo so leče premera ~ 13,4 do 16 mm.

Uporabniki imajo čedalje raje mehke kontaktne leče. Izbira je bogata, današnje leče ustrezajo najrazličnejšim potrebam. Standardne mehke kontaktne leče nosimo – enako kot trde – približno 12 ur na dan. Zdržijo nekako dve leti (trde leče približno tri leta). Verjetno so mehke leče vse bolj priljubljene zaradi tega, ker jih že nekaj minut po prvi namestitvi ne čutimo kot tujke. Kljub temu pa imajo trde leče velike prednosti. Dve od teh sta, da nimamo težav pri nameščanju in da so mnogo bolj odporne.

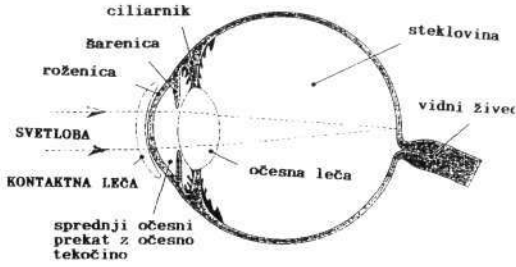
Za stalnega uporabnika kontaktnih leč so najprimernejše trde leče. Za občasno rabo, npr. pri športu, so mehke leče boljše že zaradi tega, ker se je na trde treba privajati skoraj ves teden. Če nošnje trdih leč za nekaj časa prekinemo, se moramo nanje ponovno privaditi.

Osebo bi pri večjih turah in odpravah dal prednost trdim kontaktnim lečam. Spričo izjemnih in oteženih higienskih razmer so mehke leče mnogo bolj na udaru. Trde leče kdaj pa kdaj prenesejo tudi to, da jih shranimo suhe. Če to počnemo z mehkiimi lečami, se na suhem zelo skrčijo. Kadar se to vendarle primeri, jih moramo najprej navlažiti, počakati pet minut in šele nato vzeti s podlage. Nato morajo v tekočino za shranjevanje kontaktnih leč in tam ostati vsaj 24 ur. Mehke kontaktne leče, ki se je prisušila na podlago, nikdar ne smemo poskušati odtrgati, ker se bo zagotovo zlomila. Če smo slabo ravnali s kontaktno lečo, jo mora obvezno pregledati specialist.

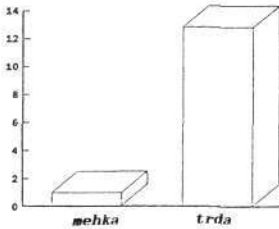
LEČE ZA ENKRATNO UPORABO

Posebna zvrst mehkih leč so tako imenovane leče za enkratno uporabo. Po trajanju uporabe ločimo tri vrste mehkih kontaktnih leč: leče za en dan, za štirinajst dni in za mesec dni. Kot pove že naziv, izločimo prve že po

* Manfred Bufler v DAV 2/97. Skica: Octavio Larries Nestler, prevod Pavle Segula

PREREZ OČESA

Soljenje med utripom z vekami (v odstotkih). Primerjava med mehki in trdi lečami. Trde leče črpajo očesno tekočino bistveno bolje, ker so manjše in bolj trdne. Mehke leče nadoknadijo to pomanjkljivost z večjo vsebnostjo vode (kar suhim očem lahko škoduje) in z večjo prepustnostjo za zrak.

enem dnevu in druge po štirinajstih dnevih. Take leče so primerne za priložnostne uporabnike, ki morajo nositi leče npr. konec tedna. Za odprave v gore, kjer je veliko prahu in ozračje zelo suho, so prikladne samo dnevne kontaktne leče, saj jih tam ni mogoče ustrezno negovati.

Odsluženih leč seveda ne vržemo kamorkoli. Shranimo jih npr. v plastično cevko s pokrovčkom. Prostora za to malenkost v nahrbtniku ne bi smelo manjkati. Toda ne pozabimo se, tudi če te kontaktne leče uporabimo samo enkrat, poprej zglasiti pri specialistu, da opravi potrebne meritve. Leče te vrste namreč niso primerne za vsako obliko in velikost roženice.

Sploh pa mislite na svoje oči, še preden se lotite pregleda svoje goriške opreme! Pred vsako turo naj oči pregleda zdravnik in ugotovi vse potrebno, kar zadeva roženico in ostrino vida. Nikakor se ne odpravite na pot brez zrcala, zadostne količine pripomočkov za čiščenje in shranjevanje leč, posodice za lečo, vakuumske prijemalke in oči. Lahko si omislite kar celoten pribor – škatlico z vgrajeno vakuumsko prijemalko in zrcalcem. Seveda bi bilo najbolje, če bi obvladali nameščanje in snemanje leč brez pripomočkov (zrcala, vakuumske prijemalke). Pomagamo si sicer lahko z različnimi triki, toda te je lažje pokazati v živo kot opisati v članku.

ZAŠČITA OČI PRED SONCEM IN SUHIM ZRAKOM

Varujmo se močne svetlobe! Pomagajo nam lahko dobra sončna očala; oči so s kontaktnimi lečami bolj občutljive, kot če smo brez njih.

Precej časa že lahko kupimo mehke in trde kontaktne leče, ki skoraj stodstotno zavarujejo pred UV žarčenjem sonca. Obsežne študije so pokazale, da UV žarki vplivajo na očesno lečo, ki zaradi njih postane motna (siva mrena). Varstvo pred UV žarki je potemtakem

smiselno in koristno. Vendar so za zaščito pred sončevim obsevanjem potrebna še dodatna sončna očala. To velja še posebej za očesno veznico, ki jo moramo zavarovati pred intenzivnim sončevim obsevanjem. Upoštevajmo tudi to, da je pozimi zrak zelo suh in mrzel in poskrbimo, da oči ne bodo suhe. Zavarujemo jih z ledenškimi očali, ki se dobro prilegajo na tkivo okrog oči. Za suh zrak so posebno občutljive mehke kontaktne leče. Vsebujejo namreč veliko vlage, ki v suhem okolju izdatno izhlapeva. Če pa mehka kontaktna leča izgubi vlago, se spremeni njena oblika. Leča se sicer trdno prilega, vendar se udobje nosilca poslabša.

NEGA LEČ

Če imate težave s snemanjem leč, bo pomagalo že nekaj kapljic umetnih solz ali tekočine za shranjevanje leč in nekaj utripov z vekami. Veliko lažje jih boste sneli kot sicer. Znani so številni neobičajni načini, t. i. *insider tips*.

Pred leti sva se s prijateljem podala na turo. Predvidevno je bilo bivakiranje. Pred spanjem je tovariš – namesto da bi leči snel – slednji potisnil z roženic na očesni veznici (belo območje ob roženici). Naslednjega dne ga rdeča krožna odtisa kontaktnih leč na veznici nista motila; bil je prepričan, da je tak način shranjevanja leč najbolj higieničen. Po njegovem mnenju je nahrbtnik na večdnevni turah namenjen samo za prenašanje hrane in opreme. Upoštevat pa velja, da imamo le dvoje oči!

Človek, ki ima zaradi pomanjkljive nege kontaktnih leč težave z očmi, je s hojo po gorah opravil.

S čiščenjem odstranjujemo s kontaktnih leč nepotrebne snovi in uničujemo drobne organizme: viruse, bakterije, glivice. Če odpadki obležijo na leči, bo njena površina čedalje bolj groba, proces odlaganja se bo še pospešil. Leča postane pravi smirkov papir, ki brez prestanka obdeluje roženico in veke in jih draži. Če se temu pridružijo še virusi, bakterije in glive, ni težko uganiti, kaj bo iz tega.

Iz teh razlogov priporočam, da kontaktne leče tudi v gorah redno čistite tako kot doma. Dobro je treba očistiti in razkužiti zlasti mehke leče, saj se jih zaradi njihove izvedbe še lažje prime umazanija.

Mehkih kontaktnih leč ne smemo nikoli čistiti z vodo iz vodovoda ali potoka, sicer se bo na njih odlagal apnenec in se bo močno zmanjšala njihova sposobnost prileganja. Nasprotno pa je zelo lahko vzdrževati trde leče. Zadostuje že, če jih nekoliko otremo s čistilcem in izplaknemo z vodo. Če se zgodi, da trde leče kdaj v stiski shranimo suhe, se le redko pokvarijo. Velja pa, da se površina take leče slabo navlaži in da med vlaganjem bolj praska.

POTREBŠČINE ZA NEGO LEČ

Za nego leč je na voljo veliko pripomočkov. Zdaj je že skoraj vsak izdelek naprodaj v dražji in cenejši izvedbi. Ko se odločamo za sistem, ki ustreza našim potrebam, upoštevajmo alergije, svoje navade in material, iz katerega so naše kontaktne leče. To je bistvenega pomena.

Kadar leč nenadoma ne prenesemo več, se moramo najprej vprašati, kako je z njihovo nego.

Omenimo sodobne zaključene pripomočke za nego mehkih leč. Ti vsebujejo v eni steklenički raztopine za shranjevanje, čiščenje in vstavljanje leč in zavzemajo le malo prostora. Če uporabljamo te raztopine, otiramo kontaktno lečo tako, da jo pomencamo med prsti, preden jo zvečer odložimo v posodico. Na voljo je že raztopina, ki jo lahko uporabimo za vse tri namene. Dodamo ji še nekaj kapljic encimskega čistila, da bo leča še bolj čista.

Sistemi za čiščenje trdih leč vsebujejo praviloma raztopino za čiščenje in posebno tekočino za shranjevanje leč. Omembe vredno je čistilo, ki vsebuje majhne

kroglice polimera in kot obloga dobesedno »zradira« umazanijo s površine leč.

Novi pripomočki znatno olajšajo delo z lečami. Če bomo upoštevali priporočila, bomo v gorah kljub kontaktnim lečam uživali prav tako kot sopotniki z normalnim vidom. Tudi pri fotografiranju in razgledovanju z daljnogledom ne bo težav.

Z razvojem računalniške tehnike teče tudi razvoj pripomočkov za nego kontaktnih leč in sistemov za prilagajanje. Za specialiste, ki se ukvarjajo s kontaktnimi lečami, je pravi izziv najti pravi sistem za vsako oko.

Bolje je torej, če gremo večkrat k specialistu. Tako bomo zagotovili, da bomo zadovoljni z lečami in bomo še dolgo uživali v gorah.

DELEŽ PLANINSTVA PRI ŠPORTNEM UDEJSTVOVANJU NEDALEČ OD DOMAČE HIŠE

BLIŽNJA REKREACIJA SLOVENCEV

BORUT PERŠOLJA

Ob koncu prejšnjega leta je na mize (predvsem raziskovalcev) prišel devetindvajseti zvezek Geographicae Slovenicae, v katerem so predstavljeni rezultati raziskovalne naloge »Prostorska zasnova rekreacije«, ki so se je pod vodstvom **dr. Matjaža Jeršiča** med letoma 1995 in 1998 lotili v okviru Inštituta za geografijo v Ljubljani. Raziskavo, ki je bila usmerjena v empirično proučevanje prostočasnih navad prebivalcev slovenskih mest ter njihovih pokrajinskih učinkov, je financiralo Ministrstvo za okolje in prostor, Urad Republike Slovenije za prostorsko planiranje.

Oris delovanja planinskih društev in Planinske zveze Slovenije je znan številnim bralcem Planinskega vestnika. Gorniško delovanje je zaznamovano s tradicijo različnih oblik gibanja v naravi, s spoštljivo željo po soudeležbi razvijanja gorniške dejavnosti, s široko mrežo z lastnim delom in denarjem zgrajenih potov in koč ter z lepim številom doživetij, ki plemenitijo in ostrijo življenje. Ali je ob vsem tem sploh še smiselno postavljati vprašanja, zakaj v gore? Obstaja še kakšen odtenek enostavne želje, pač biti na gori, ki je doseganjem raziskovalcem ostal skrit in ki ga pod težo nahrbtnika čuječa prepotena duša še ni naplavila na dan?

SLOVENCIM NISMO ZELO ŠPORTNI

»Industrijski razvoj in z njim povezane socialne spremembe so po drugi svetovni vojni sprožili nove navade pri preživljanju prostega časa,« piše avtor. »V zadnjih letih opravljene raziskave so pokazale, da različni načini preživljanja prostega časa čedalje močneje vplivajo tudi na pokrajinske strukture. Za izvajanje številnih rekreacijskih dejavnosti sta namreč potrebni posebna pokrajinska ustreznost in estetska privlačnost, saj se rekreacija, ki je namenjena razen obnovi telesnih in duševnih moči tudi razvoju osebnosti, pogosto nave-

zuje na zavestno doživljanje pokrajine oziroma narave. Številne oblike preživljanja prostega časa terjajo določen prostor in ustrezno pokrajino, opremljeno z rekreacijsko infrastrukturo. Zaradi povečanega pomena rekreacije je treba pokrajinski rekreacijski potencial varovati in preurejati tako, da bo lahko služil tej funkciji. Zaradi množičnega rekreacijskega obiska se v posameznih pokrajinskih območjih zaostrejujejo problemi preobremenitve okolja, ki jo povzroča tudi neustrezno razporejena, oblikovana ali dimenzionirana rekreacijska infrastruktura ali pa sama rekreacijska dejavnost.« Z vsem zapisanim se srečujemo ob vsakem obisku gora, zato okvir, ki smo ga prebrali, nedvomno služi tudi gorništvu.

In naprej: »Raziskava je bila usmerjena v proučevanje rekreacijskih navad in njihovih pokrajinskih učinkov, in sicer na področje, ki ga označujemo s pojmom bližnja rekreacija. S tem pojmom poimenujemo obnašanje prebivalcev in ustrezne učinke, ki se v časovnem pogledu nanašajo tako na prosti čas med tednom po opravljenih delovnih, rednih izobraževalnih in oskrbovalnih dolžnostih, kot na prosti čas ob koncu tedna, to je od petka popoldne do nedelje zvečer in med prazniki. Beseda »bližnja« pomeni, da gre za dejavnosti, ki so v prostorskem pogledu omejene na območje kraja stalnega bivanja in na njegovo okolico. Osnovna populacija, zajeta v anketo, so bili stalni prebivalci petih slovenskih mest, in sicer Ljubljane, Maribora, Kopra, Kranja in Ptuja. V Ljubljani je bilo anketiranih 800 prebivalcev, starejših od 16 let, v Mariboru, Kopru, Kranju in Ptujju je bilo v anketi vključenih skupno 1500 oseb.« In kakšni so rezultati? »Na podlagi ankete je bilo ugotovljeno, da je bil v rekreacijsko migriranje med tednom in ob njegovem koncu vključen pomemben del prebivalstva proučevanih slovenskih mest. Vendar so v pogostnosti udeleževanja velike razlike. Skupina rednih udeležencev, to je tistih, ki se rekreirajo zunaj doma redno, najsi bo med tednom ali vsak konec tedna, je

sorazmerno majhna, Prevladujejo predvsem neredni udeleženci. Na nihanje intenzivnosti pomembno vpliva tudi vremenske razmere. Od skupno 104 sobot in nedelj, kolikor jih je v enem letu, je, na primer, v Ljubljani lahko od 40 do 50 in v Mariboru od 40 do 45 možno oblačnih. Lahko pa sklepamo, da tudi pri nas ob lepem spomladanskem, poletnem in jesenskem vremenu ob koncu tedna odhaja zaradi bližnje rekreacije iz mest povprečno 20 do 30 odstotkov prebivalcev.«

PLANINSTVO NI ČISTO PRI VRHU

V prostem času se ljudje ukvarjamo s celo paleto dejavnosti. Ali je gorništvu oziroma planinstvu, kot imenuje našo dejavnost avtor, še privlačno za prebivalce slovenskih mest? »Med dejavnostmi v prostem času ob koncu tedna se planinstvo uvršča takole: poleti je v Kranju in Ljubljani planinstvo na četrtem mestu (za obiski sorodnikov, prijateljev in znancev, sprehodi ter sončenjem s kopanjem), v Mariboru na petem mestu (za obiski sorodnikov, prijateljev in znancev, sprehodi ter sončenjem s kopanjem, nabiranjem gozdnih sadežev, piknikom, obdelovanjem zemlje, kolesarjenjem in zabavo), v Kopru in Ptujju pa na šestem mestu (poleg kombinacije že naštetih se več ljudi odloča za obisk lokala, športne ali kulturne prireditve ter kolesarjenje). Zimska slika se bistveno spremeni: v Kranju se planinstvo uvrsti za mesto nižje, na peto mesto (za obiskom sorodnikov, prijateljev, znancev, sprehodom/hojo, obiskom športnih, kulturnih in zabavnih prireditev, alpskim smučanjem), drugod pa se uvršča še nižje. S planinstvom se poleti v prostem času ob koncu tedna ukvarja 22 odstotkov vprašanih v Ljubljani, 14 odstotkov v Mariboru, 31 odstotkov v Kranju, 9 odstotkov v Kopru ter 11 odstotkov na Ptujju, pozimi pa 7 odstotkov vprašanih v Ljubljani, 5 odstotkov v Mariboru, 19 odstotkov v Kranju, 7 odstotkov v Kopru ter prav toliko na Ptujju.«

Ko je Upravni odbor Planinske zveze Slovenije lani ocenjeval poletno sezono obiskov v gorah, je ponovil že nekaj let znano ugotovitev, da je v slovenskih gorah vedno več enodnevnih obiskovalcev, kar se pozna zlasti pri izkoriščenosti planinskih koč ter pri varnosti v gorah. Zdi se, da se zgodovina spet ponavlja, saj je, na primer, iz vodnika **Rudolfa Badjura** iz leta 1930 »Sto izletov po Gorenjskem, Dolenjskem in Notranjskem« razvidno, da je avtor izbral izhodišča številnih planinskih poti iz Ljubljane, kot pravi sam, tako, da »se dado vsi izleti brez pehanja opraviti v enem samem dnevu«. To pomeni, da je bila infrastruktura za izletništvo že od začetkov uveljavljanja močno prilagojena prav bližnji rekreaciji ob koncu tedna. Kakšen je torej sodobnejši »akcijski radij« izletniških potovanj in ali je gorništvu dejavnost »za vsa življenjska obdobja« oziroma »šport za vse«?

»Pomemben del izletniških potovanj je omejen na okolico v radiju 60 kilometrov, v razdalji nad 150 kilometrov so izletniška potovanja sorazmerno redka. Na preživljanje prostega časa vplivajo tudi demografske značilnosti prebivalstva. Na splošno dejavnost v prostem času upada s starostjo, razlike med spoloma pa se

kažejo predvsem pri ukvarjanju z določenimi dejavnostmi. Pri planinarjenju je bila razlika v korist moških opazna le pozimi. Za planinarjenje velja, da se deleži udeleženih s starostjo postopoma, vendar ne tako izrazito kot pri drugih dejavnostih manjšajo. Zato je tudi najvišja (po anketi opredeljena) starostna skupina še zastopana z opaznim deležem. Starejši prebivalci se v prostem času bolj posvečajo pasivnim oblikam rekreacije, kot so obiski, ter fizično oziroma gibalno manj zahtevnim dejavnim oblikam rekreacije, ki jih lahko izvajajo skladno s svojo zmogljivostjo (sem sodi tudi planinstvo), med mlajšim prebivalstvom pa so relativno oziroma nadpovprečno pomembne dejavnosti, ki omogočajo zabavo, druženje, navezavo prijateljstev ter krepitev telesnih moči in tekmovalnost.«

MOŽNOSTI ZA UDEJSTVOVANJE V GORAH

So gore še vedno odprt prostor za vse, ki jim pomenijo izziv in naravno učilnico? »Zahvaljujoč se industrializaciji in urbanizaciji so danes pri različnih dejavnostih v prostem času soudeleženi vsi socialni sloji prebivalstva. Ravnanje v prostem času s tem tudi čedalje bolj vpliva na oblikovanje pokrajine. V geografskem po-

Podporniki GRS

Gorska reševalna služba Slovenije je – enako kot že nekaj let pred tem – tudi letos izdala lične nalepke »Gorska reševalna služba – Podpornik 1999«.

Gre za lep štiribarvni znak GRS (bela, modra, rdeča, zlata), za rdeč križ s planiko v sredini in napisom okoli. Nalepka je primerna predvsem za na avto, pa tudi za na stene v javnih lokalih, kjer hočejo lastniki pokazati, da so gorniki. Nalepka stane 500 tolarjev, kupiti jo je mogoče predvsem v ekonomatu Planinske zveze Slovenije na Dvoržakovi ulici 9 v Ljubljani. Čeprav ne gre za prav veliko vsoto denarja, lahko vsak kupec tudi s tem vsaj nekoliko pomaga slovenskim gorskim reševalcem, hkrati pa javno izpričuje svojo planinsko pripadnost.

gledu ta vidik proučevanja ni pomemben le zaradi odkrivanja razvojnih teženj in morebitnih navzkrižij v rabi prostora, kar je lahko pomembna strokovna podlaga za prostorsko planiranje, usmerjeno v prihodnost. «

Med dejavnostmi na področju rekreacije avtor ugotavlja in napoveduje (ugotovitev je zapisana na strani 79), da se pomen planinstva ne zmanjšuje. Močno pa je prisotno uveljavljanje novih in novih oblik rekreacije. »Nekdaj je bilo med prostočasnimi aktivnostmi za gorski svet značilno sankanje, turno smučanje, alpsko smučanje po neteptanih smučiščih, alpinizem, planinstvo in lov. Danes je seznam oblik souporabe gorskega sveta mnogo daljši. Pojavljajo se smučanje s pomočjo helikopterja, paragliding, zmajarstvo, jadralno padalstvo, jadralno letalstvo, letenje z ultralahkimi letali, snežno deskanje zunaj urejenih snežišč, snežno deskanje na urejenih snežiščih, poletno smučanje na ledenikih, alpinistično smučanje, turno smučanje, alpsko smučanje zunaj urejenih smučišč, alpsko smučanje na urejenih snežiščih, hoja in tek na smučeh, sankanje, prosto plezanje, alpinizem, sprehajanje, popotništvo, planinstvo, jogging, gorski tek, vožnja s snežnimi sanmi, gorsko kolesarjenje, spust s skibobom, potovalno kolesarjenje, golf, poljsko lokostrelstvo, taborjenje, piknik ob vodi, športni ribolov, plavanje skozi kanjone, kajakaštvo, rafting in lov.«

Avtor raziskave je pri pokrajinskih vidikih udeleževanja v prostem času planinstvu zaradi dveh razlogov namenil še prav posebno pozornost. Prvi razlog je ta, da se planinstvo v različnih raziskavah že vsa leta uvršča v

sam vrh priljubljenih dejavnosti, drugi razlog pa tiči v dejstvu, da je planinstvo še posebno odvisno in navezano na pokrajinske danosti. Ob podrobnejši predstavitvi organiziranega gorništvu ter razvojnih dilemah sta v knjigi objavljena tudi dva tematska zemljevida (pomembnejše planinske poti in pomembnejša ciljna območja planinstva).

DEJAVNOST ZA VSA ŽIVLJENJSKA OBDOBJA

In kaj pravi avtor v sklepu raziskave? »Planinstvo sodi med prostčasne dejavnosti, pri katerih je v ospredju nagib po telesni in duševni sprostitvi ali krepitvi moči. Uvršča se za sprehodom/hojo, kopanjem/sončenjem in kolesarjenjem. Gre za dejavnosti, ki so dostopne vsakomur, odprte za vse starostne in statusne skupine in spol, ki niso nujno vezane na določeno organizacijsko obliko, na redni čas izvajanja ali na trdna pravila, temveč na zadovoljstvo, veselje in dobro voljo. Sedanje oblike preživljanja prostega časa prebivalcev Republike Slovenije so odsev psiholoških dejavnikov, to je različnih predstav in želja, pa tudi pričakovanj, izkušenj in obveščenosti ter hkrati tudi ekonomskih razmer, ki pogojujejo različne načine življenja posameznih slojev prebivalstva.«

Rezultati raziskave so prišli v javnost v pravem času. Tako posamezna planinska društva kot tudi Planinska zveza Slovenije iščejo odgovore na izzive prihodnosti. Dokument, ki se ga je prijelo ime Vodila, naj bi dal usmeritve, ki bi pomagale zbitriti globalne razmisleke kot tudi konkretna ravnanja v gorah.

KO OD »VZPONA« OSTANEJO LE ŠE »IZGINULI«

NAJVIŠJE GORE NI MOGOČE KUPITI

MARJAN BRADEŠKO

Pravzaprav je bilo marsikaj pričakovano. Dve agenciji, ki vodita premožne turiste (sicer več ali manj z alpinističnimi izkušnjami) na Everest, imata krasno medijsko podporo. Pri Mountain Madness pristane **Sandy Hill Pitmann**, dopisnica več popotniških revij in sodelavka televizijske družbe NBC (ki ji za spremstvo dá satelitski telefon), pri Adventure Consultants pa **Jon Krakauer** (ki se je sprva mislil pridružiti prvi), alpinist, avtor odmevnih gorniških knjig in sodelavec revije *Outside*. Oba naj bi pisala o dogajanjih na takšnih odpravah in ni čudno, da vodji teh agencij in hkrati vodji odprav, **Scott Fischer** in **Rob Hall**, postaneta ob takšni medijski pokritosti tekmeča s še povečanami ambicijami (na gori sicer kasneje sodelujeta). Prvi potrebuje podporo, ker se šele loteva takšne dejavnosti, drugi želi ohraniti izjemno visok ugled pri tem donosnem početju. Oba sta znana alpinista, že osvajačca visokih vrhov, tudi Everesta.

Maja 1996 se v baznem taboru pod Everestom nagnete velikanska množica takšnih in drugačnih odprav (»cirkus, le da je v šotorih več klovnov«), snega je še

veliko, ob nepravem trenutku se nepričakovano skvari vreme... in pet alpinistov »izpuhti« v zrak – za večno ostane na gori, vključno z vodjema obeh odprav (štujemo le alpiniste iz omenjenih odprav, saj je »izginulih« še več; predvsem med Šerpami je bil v tistih dneh smrtni davek zelo visok).

Jon Krakauer edini med strankami, ki so pri agenciji Adventure Consultants prišle na vrh, preživi in kaj kmalu po dogodkih napiše knjigo *Into thin Air* [1] (v slovenskem prevodu *Izginuli*, pred kratkim izšla pri trziški založbi Učila; odlomek iz knjige je bil predstavljen tudi v PV 4/99). Med preživeli pri agenciji Mountain Madness, ki je izgubila le svojega vodjo Fischerja, je tudi vodič **Anatolij Bukrejev**, ki mu **Gay Weston DeWalt** pomaga »odgovoriti« s knjigo *The Climb* [2] (Vzpon, slovenskega prevoda še ni; knjiga je podnaslovljena s *Tragične ambicije na Everestu*). Odgovor je bil potreben prav zaradi nenavadno ostrih kritik Krakauerja na račun Bukrejeva in razumljivih netočnosti o samem dogajanju na gori.

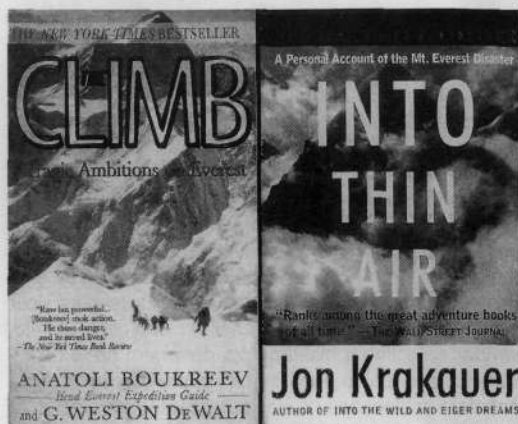
Kdo bi po vseh opisanih dogodkih sklepal: »Saj ni bilo pričakovati drugega!« Tudi sam sem rekel tako, ko sem

prebral obe sicer nekoliko manj senzacionalistično napisani knjigi, kot sem pričakoval od ameriških avtorjev. Pa vendar – dogodki izpred treh let še danes burkajo ne le alpinistične kroge, pač pa vso javnost, ki ima ali celo nima kaj dosti opravka z gorami. Po vseh razmislekih je jasno le eno – gora je taka, kot je, in v celoti se je ne da kupiti. Po drugi strani pa je iz obeh knjig možno razbrati in podoživeti izjemne dogodke, človeško moč, vztrajnost, slabost, napuh, neizmerno voljo po življenju, brezbržnost, slepo vdanost... in popolno predanost, obup, izgubljenost. In v tistem viharju tam, v tistem redkem zraku, med umirajočimi, je vsak od preživelih našel svojo resnico; seveda je resnica samo ena, toda ob tako izjemnih dogodkih se spomini pomešajo, zbledijo ali pa dobijo pretirane poudarke. Tako knjigi lahko neobremenjeno preberemo le ob popolni nevtralnosti in si ustvarimo svojo sliko, ki je verjetno še vedno le približek resnice.

Pravzaprav se je nekaj takega moralo zgoditi; celo sami vodje so med pogovori prihajali do ugotovitve, da se bo enkrat zgodilo. Morda je k temu prispeval še komet, ki se je tisto pomlad motal nad Himalajo, vsaj Šerpe so mu glede na svoje verovanje pripisali pomembno vlogo pri tragediji...

Deseti maj 1996 je lep dan. Neizmerna je gneča z Južnega sedla proti vrhu Everesta. Odprave napredujejo počasneje kot ponavadi, saj ljudje, mnogi nezadostno pripravljene za vrh, dobesedno hodijo drug po drugem, veliko je čakanja, velike so zamude. Svoje opravijo še Šerpe, ki pač ponekod ne »tlakujejo« pot na vrh čisto tako, kot so vodje pričakovali. Vrh je neverjetno blizu, ura pa neustavljivo teče. Čas, ko odprave ponavadi dosegajo vrh, je že zdavnaj mimo in treba bi se bilo obrniti – tik pred vrhom. Smrtonosno sklepanje vodij odprav: »Preveč so plačali, ne morem si privoščiti, da jih ne pripeljem na vrh!« Nihče ne pomisli, da je ta cena kaj vredna le, če se stranke, ki jih pelje na vrh, žive vrnejo domov. Zgodaj popoldne se pojavijo v zraku komaj opazne, navidez povsem nedolžne vlažne meglice, kot pač vsak dan. Celu izkušeni alpinisti jih spregledajo. Ne le prepozen prihod na vrh, tudi predolgo zadrževanje tam zgoraj, kjer je pravzaprav še najlepše vreme, odžira predragocene minute. Kmalu se bo vse sprevrglo v boj za lastno življenje. Na odpravi je tudi pilot, ki bolje ve, kaj pomenijo nenavadne meglice – slabo vreme z viharjem je neizbežno. In neke po četrtri uri, ko zadnji dosegajo vrh, se prične: vidljivost se slabša, veter se krepi, po zraku plešejo prve snežinke... Naslednjega dne je med živimi pet ljudi manj, nekaj pa hudo pomrznjenih.

Podrobnosti v obeh knjigah in pogledi na dogodke so različni. Oba avtorja sta preživelata (Bukrejeva danes ni več med živimi, saj je pred poldrugim letom prav na božični dan umrl v ledenem plazu na pobočjih Anapurne). Krakauer je bila le stranka, Bukrejev je bil vodnik in za to dobro plačan, posebej, če vemo, da je živel v Kazahstanu. Oba sta napisala knjigi, Krakauer pred Bukrejevom. Vsebinska je ponekod stična, saj sta odpravi delovali v istem času in na istih poteh. Bralci lahko Krakauerjevo knjigo preberejo v slovenščini, tu želimo

povzeti le nekatere dogodke, osvetljene še z druge strani, kot so jih videle oči drugih udeležencev, še posebej pa Bukrejeva. Ko preberemo obe knjigi, ga spoznamo ne le kot vrhunskega alpinista, pač pa tudi kot tragičnega junaka, ki morda sploh ni sodil v tisto zgodbo (kot Kazahstanec je, žal, še posebno rabil denar), je pa v resnici rešil življenje kar treh ljudi. Za več mu je zmanjkalo moči.

Bukrejev, ki je vojaško vzgojen sovjetski alpinist, točno ve, kako morajo zadeve potekati, in kaj kmalu opazi, da so nekateri člani Fischerjeve odprave (in seveda tudi drugih) slabo pripravljene, sam vodja Fischer pa je utrujen od prejšnjih dejavnosti. Poleg tega od Bukrejeva na odpravi vsi – vključno s Fischerjem – pričakujejo, da bo nekakšna deklica za vse (kot Šerpe), čeprav je

Kaj nova mi pomlad ponuja

VINKO HROVATIČ

Kaj nova mi pomlad ponuja?

*Želim si sonca, toplih dni,
naj vreme mrko se ne kuja,
naj grem na svoje tja poti.*

Naj stari hrast mi pesem poje,

*naj teloh v rebri mi cveti,
naj dá Jelenca čare svoje,
naj vabi v senco spet ljudi.*

Sedél bom tamkaj na planini,

*bom pesem svojo pel naglas,
se čudil božji veličini,
da hvalim jo, prišel je čas.*

Poiskal bom si barve stare,

*jim olja žlahtnega pridral,
potem na platnu vse te čare
na sliko novo bom dajal.*

plačan za to, da ljudi varno vodi in aklimatizira, v ključnih trenutkih pa varno pripelje na vrh in nazaj. Kaj kmalu se začno pojavljati zapleti, ki poleg že standardnih zapletov pred odpravo začno v Bukrejevu porajati dvome. Odstopanja glede na njegov strog in resen pristop k podjetju (s katerim se Fischer ne strinja v celoti) so prevelika, da bi lahko verjetnost uspeha približala vsaj povprečju. Poleg tega Pittmanova, dopisnica NBC, s svojim satelitskim telefonom in dnevnim poročanjem dela sive lase večjemu delu odprave, saj morajo vsi igrati vloge tehnikov, poročevalcev itd., namesto da bi energijo hranili za goro. Zadeve se sicer s približevanjem končnega naskoka nekoliko umirijo, vendar so očitno v hlastanju za denarjem ne le pri Fischerju, pač pa tudi pri drugih odpravah pozabili na nekatere malenkosti, ki na gori postanejo večje, celo velike ovire. Opremljenost s komunikacijami je sicer ob satelitskem telefonu dokaj slaba, jezikovne težave prav tako dodajajo nekaj, šerpovska nepredvidljivost tudi, predvsem pa stranke vzpona ne vidijo kot skupno podjetje, pač pa neke vrste vóden ogled Everesta... Člani raje posedajo v baznem taboru, kot da bi se malce razgibali s hojo še nekoliko nižje v dolino, kjer bi v gostem zraku z dovolj kisika dobili še nekaj rezervnih moči. Bukrejev stori prav to – na zelenih travnikih zadnje vasi, nekako višinski kilometer pod baznim taborom, si okrepi svoje rdeče krvničke, ki mu kasneje omogočijo dokaj enostaven vzpon na vrh brez kisika. Prav to in dejstvo, da zadnji del poti Bukrejev opravi brez nahrbtnika, je kamen spotike v Krakauerjevi knjigi – Krakauer vidi Bukrejeva kot solista, ki se ne meni za skupino. Resnica je nekoliko drugačna in njegovo delovanje več ali manj odobreno s strani vodje odprave Fischerja. Bukrejev naj bi ohranil moč za morebitno pomoč med vračanjem z gore (npr. dostava dodatnih kisikovih jelenk, ki bi jih morebiti zmanjkalo), ne pa »vlekel« članov odprave na vrh, kar pri Hallovi odpravi počne eden od Šerp z razvpito Pittmanovo.

Podrobnosti o samih dogodkih, ko se je neurje začelo, je težko sestaviti, vendar si po prebranih obeh knjigah lahko zložimo osnovno sliko. Le nekaj najhitrejšim (vključno z avtorjema knjig) se je uspelo še pred nočjo in najhujšim vrniti v tabor 4 na Južnem sedlu (7900 m). Kaj se je že takrat dogajalo, je posebno poglavje – Krakauer se je tik nad sedlom pogovarjal z nekom, za katerega se je kasneje izkazalo, da je umrl visoko na gori; kisikove maske, sneženje in vihar onemogočijo že osnovno spoznavanje ljudi med seboj. O kakšni resni pomoči tako ni govora. Posebni dogodki so zaznamovali tudi slavno Sivo stopnjo tik pod vrhom, kjer je treba resno plezati – čakanje vračajočih in vzpenjajočih se, prepričevanje, da bo že vse v redu («saj se le malce slabše počutim», Fischer) ipd., ni nič drugega kot zlaganje kamenčkov v mozaik smrti, katere hladen vonj je čutiti v zraku. Mnoge odločitve so videti povsem nerazumljive, na trenutke ima človek občutek, da je bilo vse skoraj tako, kot kadar se volk zapodi med ovce: brezglavo obnašanje, ko nekateri trmasto rinejo proti vrhu, drugi brezbrizno sedijo na grebenu in ne gredo nikamor, tretji se končno obračajo proti dolini, vendar

tudi prepozno, četrti neorganizirano in slepo verjamejo vodnikom, ki so v zmoti. Tako visoko na gori ostanejo trije iz Hallove odprave (vključno z njim samim) in Fischer. Ni jim pomoči, čeprav Bukrejev naslednji večer pripleza prav do samega Fischerja, toda precej prepozno. – Posebno zanimiva je zgodba Halla, ki zvečer med besnenjem viharja z gore preko baznega tabora v daljno Novo Zelandijo še zadnjič pokliče svojo ženo – ona niti ne sluti, da mož pravzaprav umira...

Najzanimivejša je zgodba skupinice, ki se z gore sicer vrne, vendar na Južnem sedlu zaide in zgreši šotore. Več ali manj so brez moči in o njih pride glas tudi do Bukrejeva, ki je v šotoru. Sredi noči neuspešno poskuša pridobiti pomoč ostalih v šotorih (Šerpe in druge odprave), zato se sam odpravi v vihar na sedlu. Prvič ne najde nikogar, drugič pride do treh članov svoje odprave, v snegu leži še Japonka iz Hallove odprave, nekje blodi še **Beck Weathers**, katerega zgodbo pustimo za konec. Bukrejev prvič privleče eno članico do šotorov, se vrne in pomaga še Pittmanovi in enemu od ostalih članov. Potem se naredi jutro in Bukrejev omaga in zaspil v šotoru (zvečer, ko je že mirneje, se še enkrat odpravi na goro, toda Fischerju ni več pomoči). Japonka iz Hallove odprave medtem umre. – Beck Weathers, o katerem beremo predvsem v Krakauerjevi knjigi, je vsekakor nekaj posebnega, je dokaz, kako neizmerno vztrajno je lahko človeško življenje: potem ko ga prvič pustijo na sedlu ob Japonki, misleč, da mu ni več pomoči, dejansko neznanokdaj vstane in se kot prikazen privleče do šotorov. V šotor se slabo zavleče, napol nag je in napol zunaj šotora – in še enkrat določen za smrt. Pustijo ga, toda še naslednje jutro, torej že po dveh nočeh, ko viharja ni več, spet in še vedno kaže znake življenja. Zvlečejo ga v dolino, preživi, sicer s težkimi amputacijami, vendar je po operacijah in nekaj let po dogodkih živ, čeravno ne tak, kot je bil.

Na gori se po dobrem dnevu razmere umirijo, zdesetkane odprave se vračajo v dolino, vsak s svojo »zmagoslavno« zgodbo. Kako majhen je pravzaprav korak – če bi vreme držalo le dve, tri ure dlje, bi se večina vrnila in ponosno razglašala svoj izjemni uspeh. Tako pa v senci smrti še mesece in mesece potekajo medijski spopadi preživelih, bolj zaradi nepopolnih slik in izgubljenih podrobnosti kot zaradi resnične krivde. Kdo pa sploh pozna vsa dejstva z gore?

Zame je po branju teh knjig nesporno le eno pravilo, ki ga je pred mnogimi leti izrekel že **Kugy**: »Gora hoče celega človeka.« Na tej gori pa so bili nepopolni ljudje, pa še preveč jih je bilo. In ta gora je gora z veliko začetnico, kjer so zahteve za človeka, ki leze nanjo, še toliko večje.

Bukrejev v zaključku knjige *The Climb* pri opisu naslednje vódene ture na Everest, ko je spravil nanj Indonezija (naslednjo pomlad), pove marsikatero resnico. Štiri mesece pred tem so njegove stranke prvič videle sneg, zdaj so dosegle vrh... To le spodbuja še bolj neizkušene, da kljub tragičnim dogodkom silijo tja, kjer ni prostora zanje. Konec koncev Bukrejev pravi, da je s svojimi Indonezijci prišel gor zato, ker so imeli srečo. Bil pa je tokrat dovolj odločen, da je nekoga obrnil le tri-

deset metrov pod vrhom in ga zaradi tega živega pripeljal v dolino. Predvsem je pomemben stavek, kjer pravi, da prihaja iz tradicije, kjer je alpinizem predstavljen kot resen športni napor, ne pa kot igra ruske rulete. In tega se bodo morali zavedati vsi, ki bodo še silli tja – tudi boljša oprema, toplejše obleke, »tlakovane« poti in druge pritikline na višini osem tisoč metrov, ko ne vidiš dva metra pred seboj, ko mimo tebe pri štiridesetih stopinjah pod ničlo divja orkanski veter, ko si sam, ne pomagajo. V takem preživijo le najboljši. In teh ni veliko.

Komerzialne odprave ne sodijo v svet najvišjih vrhov Zemlje, če pa že, vsekakor z mnogo boljše izbranimi člani, kjer vodje ne pogledajo udeležencem le v denarnico, pač pa otipljejo tudi njihove mišice, pomerijo pljučno zmogljivost, jih preverijo na preizkusni turi. Vendar se odprave nadaljujejo in zgodbe se bodo ponavljale. Verjetno bomo brali še kakšno podobno knjigo.

Slovenski bralec, navajen pripovedi slovenskih alpinistov o osvajanju najvišjih gorā našega planeta, opazi ob teh zgodbah predvsem eno – in to je najbrž bistveno. Slovenski alpinisti opisujejo svoje dožemanje gore, svojih tovarišev in Šerp drugače: na goro gledajo s spoštovanjem, drugi člani odprave pa so »prijatelji«.

sodelavci pri skupnem podjetju. Na odpravah, opisanih v predstavljenih knjigah, je drugače. Člani odprave so stranke, prepričani, da jih za plačilo vodje morajo spraviti na vrh. Ne čutijo pretirane odgovornosti do sebe, še manj do drugih (saj so se precej naključno znašli skupaj), kljub svoji nezmožnosti pa ne znajo odnehati – s podpisom čeka za veliko dolarjev (65.000) imajo vendar pravico do vrha. O tem, da je vrh komaj na pol poti do cilja, do varne doline, ne razmišljajo. Za tragedijo, ki se je zgodila na gori, je seveda vzrok kompleksen sklop okoliščin, o katerem si tudi preživeli udeleženci niso edini in na jasnem. Vendar pa se je spet izkazalo, da je bistven »človeški dejavnik« – ne denar ne vrhunska tehnična oprema (satelitski telefon, »hotelska oskrba« v taborih na gori) ne morejo tega namdomestiti.

***

Literatura, o kateri je tekla beseda:

[1] John Krakauer, Into Thin Air: a personal account of the Mount Everest Disaster, 1st Achor Books ed., 1997, ISBN 0-385-49208-1.

[2] Anatoli Boukreev and G. Weston DeWalt, The Climb, Tragic ambitions on Everest, St. Martin's Press, 1997, ISBN 0-312-96533-8.

NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

LOTOSOV CVET

MARIJAN KRIŠELJ

V Planinski založbi Slovenije, ki je hišna založba Planinske zveze Slovenije, je te dni izšla knjiga Marijana Krišlja, nekdanjega urednika Planinskega vestnika in nekdanjega poklicnega radijskega novinarja, ki je bil slovenskemu radijskemu poslušalstvu znan predvsem kot avtor in urednik številnih oddaj s planinsko tematiko. Avtor je dal knjigi naslov »Lotosov cvet«, pripoveduje pa o vzponu slovenskih plezalcev na izmišljeno goro Cha Pu Nga, himalajsko kajpada, ker je le tam lahko najvišji vrh alpinističnega hrepenenja. 20-letnici prvega slovenskega vzpona na vrh Mount Everesta je posvečena ta knjiga, katere izid je bil načrtovan prav za to obletnico, in prav o tem vzponu pripoveduje Krišljeva knjiga, v kateri je vse izmišljeno in večinoma vendarle vse resnično: izmišljena so vsa imena junakov in celo ime gore, v glavnem resnični so v knjigi opisani dogodki tistih majskih dni leta 1979, ko je na goro vseh gora želelo priplezati več slovenskih navez, uspelo pa je le dvema in še ena od teh se v bazni tabor ni vrnila celotna.

Knjiga Lotosov cvet je pisana na podlagi radijskih pogovorov med člani slovenske odprave na Everest leta 1979, ki so bili razporejeni od baznega do najvišjega višinskega tabora in dvakrat celo čisto do vrha gore, in drugih večinoma že objavljenih dokumentov o tej znameniti slovenski alpinistični odpravi. Hkrati

so med poglavji objavljeni odlomki iz poznejšega dolgega Krišljevega radijskega intervjuja z vodjem takratne odprave **Tonetom Škarjo** – na koncu koncev je v knjigi glavni junak vodja odprave.

Z dovoljenjem založbe objavljamo nekaj zaključenih odlomkov iz *Lotosovega cveta* kot morebitno spodbudo k branju celotne knjige. (Op. ur.)

***

Sprejemnik, ki je ležal na mizi, kot da bi bil brez dela, je oživel. V njem je nekaj skrivnostno zapiskalo in – utihnilo. Pa spet, le da je to praskanje postajalo vse bolj razločno. Zdaj ni več škrtalo, ampak je razločno praskalo, kot da bi nekdo resnično s prstom praskal po mikrofону neke daleč zunaj dosega, ki ga premore tale majčkena naprava. Za zdaj se za to škrtanje ni nihče zmenil. Ga je pač preglasil hrup, ki ga je pošiljal po Bazi in po bližnji okolici bencinski agregat. To praskanje pa ni hotelo nehati. Vsi, ki so bili v tem trenutku v Bazi, so začeli svojo pozornost usmerjati na to mizo, na kateri je ležal ta mali sprejemnik.

»Nekaj pomembnega se je zgodilo.«

Podzavestno je bilo mogoče razbrati iz tega praskanja, ki se je v enakomernih presledkih menjavalo s škrtanjem, da gre pravzaprav za nekakšen človeški glas, ki pa ga še ni bilo mogoče razumeti... Počasi se je ves ta nenavaden šum zлил v še vedno nerazumljive besede in stavke. Vse preveč šumov je tem glasovom zakrivalo razumljivost.

In aparat je utihnil.

Spet je bilo v Bazi tako kot je bilo malo prej. Ali pa vendarle ne čisto tako. Fantje so obstali, negotovo so pogledovali po tisti tehnični stvari... Beseda jim ni stekla, dokler ni Boris prijel za sprejemnik in poklical vanj:

»Halo, Baza kliče... Baza kliče... Javi se...«

Aparat pa je ostal nem, kot je bil malo pred tem. Nič. Je bil to privid? To ne, saj so vsi slišali, kako je nekdo želel nekaj sporočiti... Je bila to velika želja, ki je ustvarila tak privid – zvedeti nekaj novega? Morda celo nekaj takega, kar bi pomenilo vrh?

To jih je vznemirjalo, sicer pa so tiho obsedeli in čakali, kaj bo. Morda bo pa vendarle spet »nekaj škrtnilo«?

In to so tudi dočakali. V aparatu je spet nekaj zašumelo in ta šum je polagoma dobil nekakšno obliko človeškega govora. Nerazločno artikuliranje še ni bilo toliko razumljivo, da bi mogli razbrati, kdo govori in odkod ta glas prihaja. Ta »človeški glas« je bil tako šibak, da so morali zadrževati dih, da se vse skupaj ni preselilo nekam tja, kjer bi mogli reči: To je privid, nič drugega. Kuhar je, tam neke iz kuhinje se je slišalo, zaropotal s posodo. Ravno pravi čas. Kot da bi zлил čeber mrzle vode po glavah fantov, ki so zadrževali dih in tisto borno oglašanje vlekli na ušesa, da bi vendarle kaj uporabnega izvlekli. Kot bi dregnil v osje gnezdo so skoraj vsi hkrati zavpili: »Tiho!« Kuharju je od tako odločnega ukaza ostala v roki pokrovka.

Tista človeška nerazumljivost, ki je očitno prihajala z gore, je postajala vedno bolj razločna, tako da je bilo mogoče končno slišati: »Na vrhu... Sprejem!«

Boris je zagrabil aparat, ga prislonil na uho in poslušal – morda se bo še oglasil ta »nekdo«.

»Saj si slišal! Sprejem. To pomeni, da se oglesi,« je razburjen dejal Marjan.

Boris je nerodno pripravil aparat za sprejem in oddajanje:

»Tu Baza, pripravljeni smo na sprejem...«

»Vrh! Vrh! Na vrhu sva...«

»Madona, pa ja ne, se že spet kdo zajebava...«

Boris ni mogel verjeti, saj so imeli za seboj že podobno izkušnjo.

»Enkrat pa lahko verjameš, Boris. Na vrhu so, si slišal!«

»Ja, ja, slišal...«

In spet je aparat oživel.

»Tiho!« je bilo slišati skoraj iz vseh ust hkrati.

»Tu sva, na vrhu gore... Končno...«

»Tine in Jože sta! Na vrhu! Ste slišali!« Boris je bil res neverjetno previden. Izkušnja pač.

In še enkrat z vrha:

»Bara Sahib, zdaj sva na vrhu Gore.« Ta novica pa je že bila namenjena Bara Sahibu, ki je še vedno vodil moštvo iz Enke.

Tisti hip je Baza eksplodirala. Sproščujoči hrup je ušel izza plaht v Bazi, se razlil po planjavi okoli šotorov, se zaletaval v obstenje bližnje vzpetine in se povzpел morda prav do vrha Gore.

»Na vrhu, na vrhu sta! Hura!«

Tisti, ki so se gnetli okoli aparata, so se objemali. Možje, že dolgo neobriti, so jokali. Na skrivoma. Vsem tem je bil združen spomin na vse tisto trpljenje, ki je bilo zavestno shranjeno v najbolj intimni celici vsakega posameznika. Zdaj pa je izbruhnulo. Ni bilo več treba gledati, kako se boš prestopil, kaj boš rekel in kako se boš neke znašel sam s seboj s svojo nesrečo. Nesrečo? Kajpada. Nesreča je vse, kar ni sreča in meja med tema dvema skrajnostima je tako ozka, tako nevidna kot most, ki vodi čez reko Stiks v odrešenje ali pa v pogubo. Samo čisto srce lahko pripelje človeka čez tak most in je rešen. Tokrat so fantje vsi od kraja čistege srca, svetlih oči in neskončno vdani vsak vsakemu, da ni bilo treba prav nič drugega kot da so se objemali.

»Na vrhu sta! Čestitamo!«

»Daj, bodi no tiho, ali ne slišiš, da še nekdo rjove!«

Bil je Bara Sahib. In res je bil. Sprva se je slišalo nekakšno evforično vzdusje, ki so ga izdajali aparati, potem pa se je ta zmeda uredila in začeli so prihajati v Bazo bolj urejeni, razumljivi, vendar pa še vedno neskončno srečni in razburjeni glasovi. Iz vsega tega je bilo mogoče razbrati, da je vodja čestital...

»Nikamor se ne vidi... Sama sva, fotografirava in nič ne vidiva, le kdaj pa kdaj se pokažejo gore, ki pa so vse nekoliko nižje od najine. Srečna sva.«

»O, Marija, vaju kaj zebe?« je bilo vse, kar je Bara Sahib v tistem trenutku zmoget. To: »Ali vaju kaj zebe!« je bila pač nekakšna zadrega v sreči, kajti povsem jasno je, da je na taki Gori vedno doma samo mraz...

»Je zelo mraz?« je ponovil Bara Sahib.

Bolj neustreznega vprašanja seveda ni mogel najti, vendar sta ga Jože in Tine na vrhu Gore razumela. Jasno jima je bilo, da so fantje tam doli srečni, saj sta srečna tudi onadva, čeprav je pred njima še dolga pot

samega garanja, kajti spust včasih ni nič manj nevaren kot vzpon. In tega morata opraviti še danes, če želita priti do prijateljev živa in zdrava.

Onadva pa sta namesto o mrazu odgovorila:

»Vetra zdaj ni. Čudno, ko tu vendar neprestano piha... Je še kar znosno...«

Bara Sahib je še enkrat ponovil svojo: »Je hudo mraz tam gori?«

Tine je spoznal, da bo moral govoriti pač tudi o mrazu.

»Se da prenašati...« Ob tem pa je zaslutil, da bi fantje radi zvedeli, kako sta premagala vse te težave do vrha.

»Najhuje je bilo na grebenu... Plezala sva nenavezana, da sva hitreje napredovala...«

»Ja, v redu,« je bil kratek Bara Sahib.

»Kako pa mislita sestopiti... To me zanima.«

»Nekajkrat se bova spustila po vrvi, potem pa v ozeb-nik in...«

»Se bosta spustila vse do dna?«

»Ne, če nama bo šlo vse po sreči, samo do Štirice. Ura je že pozna.«

»V redu.«

»Kakšno vreme pa imate vi?«

»Megla je. Vrha ni videti, Štirico pa vidimo.«

»Je kdo na Štirici?«

»Ja, je, Matija vama bo skuhal čaja. Tam so tudi šerpe...«

Šele zdaj, ko je Bara Sahib videl, da poteka vse po pameti, s preudarnostjo in v skladu z vsem tistim, kar človeku zagotavlja, da bo tudi spust potekal v redu, so mu zavore popustile. Njegov notranji ego mu je ušel z vajeti. Sesedel se je, zakopal obraz v dlani in – zajokal. Vendar se je hitro zbral in se povezal z Bazo. Ta ga je čakala. Ni pa mogel do besede. Prekinil je zvezo in se zazrl predse, potem pa je čisto počasi vstal, odšel iz Enke na prosto in se zazrl v Goro. Dolgo je gledal tja gor in dolgo je brez besed strmél v to veličastje, ki je tokrat dopustilo, da so fantje bili tam, kjer se konča vse človeško in se začno rajski vrtovi... Samo gorje tistemu, ki prestopi prag teh vrtov... Nikoli več se ne vrne, ostane tam, ujet v to božanstvenost, kjer je svetloba močnejša od človeških predstav, kjer so daljave daljše od neskončnosti in kjer se človek nikoli ne počuti, da je sam... V teh vrtovih je doma – večnost.

***

Tine je z negotovostjo prevzel aparaturo, kajti klic z gore in ob takem času ni bil klic za zabavo. Cene je v škripcih, to je vedel, preden se je sploh oglasil. Gore Tine zdaj pozna, bil je na vrhu in prehodil, preplazil in preplezal je skupaj z Jožetom celotno smer, ki se je začela pri Enki in končala na vrhu. Vedel je, da ima smer še kup pasti, ki sta jih sicer z Jožetom srečno prešla, komu drugemu pa bi utegnile kar resno nagajati. In prav to je zdaj mislil, da se je zgodilo Cenetu in njegovima dvema spremljevalcema.

»Tine, nekaj informacij bi potreboval...« Cenetov glas je bil negotov, nemiren, tipajoč in hkrati tak, kot da bi se trudil, da ne bi pokazal prevelike zadrege.

»Ja, kar povej, bom poskusil pomagati...«

»Tu smo zdaj na grebenu, oziroma tik pod njim. Tam

gori piha, hudo piha in pravkar smo zamenjali kisik... Tule je še ena jeklenka, leži v snegu... Zdi se mi, da je tu že dolgo...«

Tine je vedel, da ni klical zato, da bi mu povedal, da je tam gori neka stara jeklenka... Njegov klic je bil resnejše vsebine...

»Tista jeklenka je bila moja. Zamrznil je ventil, pa sem jo zavrgel, ker ni več delovala. To se je zgodilo pri se-stopu, ko ni bilo več tako nujno, da sem dihal kisik.«

»Zanima me...« je vprašal Cene naravnost, »kje smo zdaj... Zdajle... Greben in potem vrh, če se ne motim... Sprašujem te...«

Cenetov glas je zvenel izrazito negotovo; prav nič ni bil podoben šegavi melodiji, ki jo je Cene navadno premo-gel in zavoljo katere so se ničlikokrat zabavali prijatelji, ko jim je pripovedoval to in ono iz zakladnice bogatih alpinističnih doživljajev. Očitno mu je začelo primanjkovati pozitivne energije. Zraven je treba prišteti še skrb za oba spremljevalca, saj si je vodstvo v navezi izbral sam, kar je storil prav, saj je bil najbolj izkušén, vajen vsega, kar lahko gora uprizori človeku... Toda tole tukaj... To pa je zdajle nekoliko pretrd oreh... Na vrnitev ni misliti, samo naprej, naprej... Ta močna

Veter in vrvi

SAMO RESNIK

*Veter
čez sneg in skale.
Sunki in mraz
zobje derez
ledeneča vetrovka.
Veliki parki mojega
ne tako malega mesta
dveh milijonov
z vedno manj
odprtimi vrati.*

*Mesta rastočega
strahu pred padcem
kjer skoraj ni izjem.*

*Vrvi
ki bi si jo v dolini
še bolj žele.*

*Rad bi odšel
iskat dom v drugem mestu
drugi vasi
pa ne morem več.*

*Prestar sem že
preveč me je že strah
in navezal sem se
na te hribe.*

želja, včasih tudi nevarna in pogubna, ne pusti umika, zdajše še celo ne, ko vidijo vrh tako rekoč pred seboj. In prav te prepotrebne pozitivne energije je pričakoval od Tineta. Zato ga je klical.

»Ja, tisto tam je ključni greben. Prav lahko ga boste dosegli... Poslušaj natančno, kaj ti bom razložil.«

»Poslušam.«

»Plezajte malce bolj levo, greben naj za zdaj ostane na desni, ko pridete do ostrega preloma, zavijte spet na desno in se povzpnete na greben. Tam vas bo sprejel veter, pazite se, ker piha v sunkih različnih jakostnih variant, po grebenu pa gre potem smer prav do vrha...«

»Ja, razumem te... Tako bomo storili... Hvala ti, Tine...«

V tem: »Hvala ti, Tine« je bilo čutiti veliko olajšanje. Cene je bil zdaj spet gotov, da je na pravi poti in vrh se mu ne bo izmaknil.

»Koliko pa je pravzaprav tega grebena?«

»Cenček,« je Tine začel s pomanjševalnico. Bila sta pač dobra prijatelja in si je to zlahka privoščil. Morda pa je to storil tudi zato, da bi mu vlił še več poguma, takega bolj trajnega, ki bi ga pripeljal na vrh in odtod tudi nazaj v Bazo.

»Cenček, samo dobra ura vas loči od vrha, samo dobra ura, nič več... Le pogumno naprej, zdaj, ko vidite vrh tako rekoč že pred seboj... Samo vetra se pazite... Zahrbtnen je... Tudi na tej Gori je zahrbtnen...«

»Ja, bomo, Tinček...« mu je vrnil Cene. »Prekinjam zvezo.«

»Prav, srečno«, in Tine je oddal aparat Marjanu, ki je ves pogovor pazljivo poslušal.

»A ja, še tole,« se je spomnil Cene.

»Smer do vrha ni zahtevna, težka, kajne da ni?«

»Ne, ni...«

»Ja, v redu, hvala še enkrat... Ja, mi smo ga usrali, ko smo pustili špago tam doli v prečki... Zdaj smo pa v dreku... Serdarja zanima, koliko je še do vrha.«

»Kaj bo to zanimalo Serdarja, saj je bil na vrhu že dvakrat.«

»Bil je, vendar z druge strani.«

»A ja.«

Cene si je to vprašanje gotovo izmislil, to pač zato, da bi morda še enkrat slišal, da do vrha ni več kot eno samo samcato urico...

»Tako, zdaj pa pojdite, najprej, kot sem rekel, rahlo na levo do tam, ko se smer začne, kajti vi ste jo zgrešili za nekaj deset metrov... Potem pa greste...«

»Ja, kam gremo,« je bil Cene spet nestrpen, čeprav se je zdelo, da je vse že dogovorjeno, zaključeno, da je bilo objavljeno tako rekoč že – slovo...

»Prišli boste na snežišče, to je kar precej dolgo... Potem sledi kamenje, spihan svet... Tam pazite zavoljo vetra... Potem se greben zoži in hkrati položi, ni več tako strm... Je veliko snega, vendar vam ta najbrž ne bo delal problemov, nama jih ni. Zdaj pa pojdite končno na pot, da boste še danes sploh na vrhu!«

»Dobro, Tine, hvala tisočkrat... Gremo naprej... Se še slišimo...«

»Ti kar poklič, Cenček, mi bomo neprestano na zvezi, kar poklič...«

***

Vse se je dogajalo »na kratko«, brez odvečnih besed. V vzdušju, ki je pomenilo pričakovanje nečesa, kar ni moglo priti. Serdar je mrtev in je tam gori nekje na ledeniku, morda v razpoki, ujet za skalo ali pa ga je potegnilo prav do dna, ko ga ne bodo nikoli več videli...

Preteklo je kar precej časa in v tem minevanju nihče ni premaknil ne opreme, ne svinčnika, ne... Vse je mirovalo. Še kuhar je s svojo posodo povsem utihnil. Pridružil se je ostalim v šotoru, ki so čakali na nova obvestila z gore...

»Oglaš, so Enka, Serdarja so našli... Bara Sahib, Serdarja so našli...«

»Ja, kje je bil?«

»Daleč dol na ledeniku, v razpoki, globoko v njej... Do njega ne morejo, je prenevarno, pravijo... Zdaj čakamo tvojih navodil...«

»Tomo, ti si na Enki, bolje vidiš dogajanje kot mi. Če je tako, kot so ti sporočili, je najbolje, da žrtev puste tam, kjer je... Če ne morejo do njega, naj ga sprejme gora... Tako je usojeno... Oh, ti ubogi Serdar...«

»Ja, v redu, bom sporočil. Ali ti nimaš zveze z reševalci?«

»Ne, ali pa zelo slabo, zato je bolje, da jo vzdržuješ ti... In mi najvažnejše sporočaš...«

»Ja, v redu, je kar grozljivo vse skupaj...«

Bogovi so se zarotili. Zastavice, ki blagoslavljajo dogajanja v taborih in na Gori; dejanja fantov, ki želijo doseči vse tisto, kar bi jim naklonili bogovi; spremljajo te tihe molitve, ki jih prinaša veter do slehernega koticčka na Gori, v vsak šotor posebej, v vsako dušo posebej, spremlja jo vsak korak posebej... Vse, se zdi, je po volji bogov in nikdar ne bomo zvedeli, kaj je bilo tisto, kar je razjezilo božanstva, da so udarila s svojo jezo med te fante, ki niso slutili nič takega... Veselili so se uspehov, veselili so se srečanja z ostalimi tovariši, ki so jih budno spremljali vso pot do vrha in potem pri samem spustu... Res, bilo je veliko preizkušnje, ki pa so jih zmogli, komaj resda, komaj, a so jih... Dokler se ni zgodilo to... S Serdarjem. Je bil to greh, je bilo to veselje, je bila to kazen, je bilo to naključje? Ugibanje nič ne pomeni. Dejstvo je kruto. Serdarjev duh pa zdajle plava visoko nad goro, išče poti v božanske vrtove, kjer bi našel svoj mir in pokoj... Zemeljski ostanki pa bodo ostali na Gori... Prekrila jih bo ta Gora z belim prtom in nedotakljivo shranila do nekega konca, ki mu ne vemo imena... Ko bi vsaj košček zemeljskega ostalo od njegovega spomina, da bi postal sestavni del molitve, ki vsak dan, sleherni trenutek velja bogovom, in bi tako bil otet pozabi...

Zastavice pa plapolajo... Koliko takih usod so že sporočile Bogu, koliko žalosti preplapolale in koliko tolažbe zmogle pa še zmeraj plapolajo, kot da je to njih večna naloga... Večna potreba, združevati človekovo dušo z božanstvom, ki je odšla na pot, ki se konča na neskončnih poljanah božjih vrtov...

Bolečina, porojena s takim doživetjem, je vseobsegajoča, nedefinirana, tesnobna, kot je tesnobna neneh-

nost »dukhe«, te skrivnostne spremljevalke človekovega življenja od trenutka zavedanja do prehoda v novo stvarino, novo življenje... Tale tu, pod goro in na gori, se je opredmetila z dogodkom, s Serdarjem, ki je v svojem užitku, ki mu ga je darovala Gora, našel v »dukhi« svoj izpev, svoj konec pričakovanja trenutka, ko je potem prestopil prag tega življenja, ki vodi v ono drugo. Življenje se je v taboru v hipu spremenilo. Kot da je nekdo, ki je neviden, vendar neprestano navzoč, po-

stavil piko na vse, kar se je doslej na Gori, v taborih in v Bazi dogajalo. Treba je napraviti črto, tako črto, ki podčrtuje dejanja in ki napoveduje konec nekega dogajanja, ki je bilo in odhaja v svet spominov... Življenje pa bo teklo naprej, kot je in kot bo...

Om mani padme hum... Kakšna skrivnost tiči v tem čudovitem božanskem cvetu, kot da je v njem biser, ki se ga ne smemo dotakniti, a gorje, če se ga... Serdar se ga je.

NOČNA IN JUTRANJA HOJA PO PRELESTIH BARV IN DOŽIVETIJ

SREČNO NAKLJUČJE

DAMJAN SLABE

»Najtežje breme nas tre in gnete pod seboj, tlačí nas k tlom. A v ljubezenskem pesništvu si ženska že od pamtíveka želi bremena moškega telesa. Najtežje breme je potemtakem hkrati tudi podoba kar najpopolnejšega življenjskega uresničenja. Težje ko je breme, bližje zemlji je naše življenje, bolj je stvarno in resnično. Na drugi strani pa popolna odsotnost bremena povzroči, da postane človek lažji od zraka, da kar vzprhuta in se oddalji od zemlje in zemeljskega bitja, da je le še napol stvaren in so njegovi gibi povsem svobodni, pa hkrati tudi docela nepomembni. Kaj tedaj izbrati? Težo ali lahkost?«

(M. Kundera)

»Damjan, ali greva po drva?«

Vprašanje niti ne bi bilo tako nenavadno in neobičajno, če ga ne bi postavil Tasko. In če bi bilo nekaj povsem običajnega hoditi po drva ob treh zjutraj. Tako pa sem prvi trenutek pomislil, da bi ga preprosto preslišal. Pa ga nisem. Barva njegovega glasu je bila nekako »trdno odločna« in vprašanje je še vedno lebdelo v prostoru – zdi se, da ravno nad mojo glavo. Torej, kaj mi preostane drugega kot: »Greva.«

Ob petih zjutraj po stanu že diši. Ja, barcaffé, seveda!

»Uf, tale je pa dobra! Kdo jo je skuhal?« vprašam po stari navadi, in to karseda presenečeno.

Mire in Tasko »foro« že poznata, zato ne rečeta nič. Ko sem pred leti nekje okrog Linza po tistem, ko sva z Miretom zlezla Stüdlgrad, skuhal kavo na majhnem oranžnem plinskem gorilniku, me je Mire skoraj nalomil: »Ko boš drugič kuhal kavo, jo daj enkrat več v lonc, kot si mislil. In enkrat manj sladkorja!« Od tistih časov vedno vsujem še eno žlico kave za povrh...

Še v trdi temi zapahnemo vrata. Kam? Če gremo naravnost proti Planini Jezerce, bomo prikrajšani za sončni vzhod. Torej gremo po vzhodni strani Malega Stoga, od koder se lahko pogled preko Voj, Uskovnice in Pokljuke pristo ozira proti Karavankam in Grintovcem. Toda danes še ne. Je še trda tema in čelne svetilke služijo svojemu izvirnemu namenu.

Na sedlu, kjer se slabo uhojena steza odcepi na levo proti Malemu Stogu, se rešimo za hitro jutranjo hojo

Srečno naključje – jutro izpod Malega Stoga

Foto: D. Slabe

pretoplih velurjev. Zdi se mi, da je nebo na vzhodu za odtonek svetlejšje. Ugasnem luč. Šlo bo. S kamni posuta pot mi kot Janku v znani pravljici kaže smer. Ko se vzpenjam po travnem pobočju proti rami, s katere se odkrije pogled proti Malemu polju, Mišelj vrhu in Triglavu, Vernarju in Toscu, se na vzhodu zariše tenka oranžnordeča črta, ki napove rojstvo dneva. Daleč proti vzhodu segajoča plast oblakov ne obeta jasnega dne. Nič ne de! Prepoznam obrise Kočne z Grintovcem ter silhueto Kalškega grebena s Kravcem. Nastavim zaslonko in pritisnem. Spodaj se mi po pobočju približujeta dva kresničnika... V strahu, da bi me sonce prehitelo, pospešim korak. Na vsak način želim narediti jutranji posnetek Triglava, in to prav z mesta, od koder sem ga ujel že v vseh letnih časih. Kmalu stopim na ravno.

Mire mi pozira s prižgano čelno svetilko na glavi. S kosmato brado je pravi model. Njegova čelna svetilka je kot močna zvezda na še temnem ozadju. Svetloba pa se je na vzhodu pod robom oblakov razlila in jih opljusnila s paleto rdečih odtentov. To pa bo diapozitiv!

Nekaj trenutkov kasneje je že večji del neba na vzhodu v vseh možnih oranžnordečih razločkih. Zopet posnetek: obris Mireta, ki fotografira rojevajoče se jutro, v ozadju pa pravo razkošje jutranjih barv neba... Svetloba se je potratno razlila tudi po okoliških gorah. Smo kot trije mladeniči v pravljici Pšenica, najlepši cvet. Kralj je tistemu, ki bo prvi uzrl jutranje sonce, obljubil svojo hčer za nagrado. Dva sta gledala proti vzhodu, tretji se je obrnil

proti goram zadaj. V vrhove se je ujelo jutranje sonce in ta je dobil kraljevo hčer. Mi pa bomo zadovoljni že kar s posnetki...

Potem se je zgodilo. Ne, ne bom opisoval! V gorniški literaturi sem srečal številne primere, ko so avtorji poskušali opisati čarobnost trenutka, ko sonce prestopi mejo obzorja. Poizkušali. Vse je lahko le grobi približek tistega, kar se dejansko zgodi. Na tem področju je jezik še preveč reven, da bi to zmogel. Niti številne prispodobе, ki so jih avtorji skovali kot pripomoček v jeziku, kot na primer »požar rojevajočega se jutra«, »žareča krogla na vzhodu« ali »izbruh vulkana«, ne morejo opisati dejanskega stanja. Sam bom danes preprosto zapisal: zgodil se je sončni vzhod – še en mali čudež.

Kljub zamaknjenosti čutim nekakšno odgovornost, da zabeležim to enkratnost trenutka, ki mi je dana. Borova veja kot senca, v ozadju pa poznojesensko jutranje

sonce. Tla so že pobeljena od prvega snega. Bredemo po škrlatu. Ozrem se proti Velikemu Stogu. Skozi obletele macesnove veje lahko vidim, kako gori v jutranjem soncu. Triglav je nekoliko medel, toda skupaj z Mišelj vrhom in Velikim Stogom sestavlja lestvico odtenkov. V zamaknjenosti pozabim na starega prijatelja: na macesen, ki spominja na velik dežnik na sedlu le streljaj stran. Kmalu je med posnetki skupaj s še nekaj drugimi: Debelega vrha in Ogradov ter s kuliso neba v ozadju v odtenkih svetlomodrega markerja. Nekdo je danes porabil precej barve...

Toda le hip zatem je ta nekdo izklopil reflektorje. Sonce se je povleklo višje in se skrilo za pas oblakov. Krenem naprej. Le še nad Kranjsko kotlino je ostalo zlato jezero. Prijatelja me dohitita. Pod Velikim Stogom precimo mimo macesnov, tam, kjer sva pred leti z Miretom pristopila do Luštne grape. Spustimo se po zmrzlem pobočju proti Planini Jezerce, ker pa nam je vsak meter dragocen, se preko strmega skoka vzpnemo na pobočje Prevalskega Stoga. Trop gamsov nad nami se čudi zgodnjejutranjim prišlekom. Mi pa si ne damo opraviti z njimi. Pot nas vodi pod Škednjovec, kjer občudujemo svojo prvenstveno smer, nato pa zagazimo proti Vrhju Hribaric. Počijemo na nahrbtnikih pod skalnim previsom tik pod vrhom in med obedom opazujemo zajca v kotanji pod seboj. Tod sem ga že večkrat srečal.

V dolino se spustimo preko Dednega polja in Planine pri Jezeru. Macesni žarijo v jesenskih barvah. Ravno kar smo bili še v zimi, zdaj pa smo se vrnili v jesen. Miretu, s katerim hodiva vzporedno, rečem: »Kot vrnitev iz prihodnosti.« Zveni obetajoče, pa vseeno tudi nekoliko otožno. Kot naslov znanstvenofantastičnega filma. Nič zato... Svojevrstna »milost« (če uporabim S. Peckov sinonim za srečno naključje) je živeti v podnebni pasu, v katerem se izmenjujejo štirje letni časi. Gotovo je to občutil tudi **Vivaldi** – le kako bi sicer ustvaril ciklus violinskih baročnih koncertov, ki gre tako v uho! Tako, kot je bilo srečno naključje tudi današnje jutro. Navkljub temu, da sonce vzide vsakih štiriindvajset ur, je bilo kot presenečenje... Kot nekaj, kar veš, da je, toda ko se tega tudi zaveš, ostrmiš.

Včasih ob prvem večjem snegu pomislim, da se pričinja psihološka vojna prestavljanja lesenih gajb in kartonastih škatel vseh velikosti na parkirišču pred stolpnico. Teža zime... Hkrati pa že vidim tudi nove izzive v zasneženih gorah kot lahkost bivanja v zimskem času. »Pa je teža zares tako grozna in lahkost tako čudovita?« (**M. Kundera**)

»Glede na to, da živimo v svetu, ki se nenehno spreminja, je prepričanje, da lahko ostajamo enaki ali da se vselej izognemo spremembi, nekaj med utvaro in zablodo.« (**S. Peck**) Narava nas prav preko letnih časov uči spreminjanja. Hočeš ali nočeš, moramo se prilagoditi. Vendar Peck hkrati tudi pravi, da nekako vsi živimo v taki ali drugačni utvari – v zdravih utvarah, saj nas podpirajo v prehodnih življenjskih obdobjih in nam dajajo upanje. Tudi na pragu zime...

Kaj torej izbrati? Morda težo IN lahkost...

Planinski cvet

FRANCI TUŠAR

*Tukaj na beli Pristavi
narcise po vetru se majejo v travi.
Tu na tej planji živijo,
ljudem na veselje cvetijo.*

*Narcise obujajo lepe spomine
planincem iz vse domovine,
pa tudi tujcem niso neznane,
zato večno tako naj ostane.*

*Nikomur lahko ni umret;
čeprav to je le cvet,
saj roža najlepše diši,
ko na koreninah svojih stoji.*

*Društvo, ki narcise varuje,
petdeset let že praznuje.
Kdor ne more obvladat' svojih skomin,
odtrga le eno naj si za spomin.*

Podoba

SLAVICA ŠTIRN

*Podlesek
pomladni –
beli –
na planini –
med zaplatami snega;
nedonošenček
med brati
– lila –
odpiraš se
ljubezni topli.*

VSAKRŠNI ORKESTRI IN SOLISTI BURIJO DUHA SAMOTNEGA GORNIKA

NOČNA DOŽIVETJA V GORAH

IGOR ZLODEJ

Nekega poznopomladanskega dne pred več leti, mislim, da je bilo v mesecu maju, sem se službeno znašel sredi prekrasne noči pod Matajurjem. Lune ni bilo, noč je bila precej temna in bilo je ogromno zvezd. Tudi precej topla je bila za ta čas, čeprav je bilo po kotanjah in grapah še nekaj snega. Ravno te snežne zaplate naj bi privabile ruševce na ženitni ples, pa tudi italijanske lovce, zaradi katerih sem bil sredi noči pod Matajurjem. V zavetju grma sem se kolikor se je dalo udobno namestil in z vso pozornostjo zrl in poslušal v temno noč.

Kljub stalni koncentraciji so ure hitro tekale, zgodilo pa se ni nič posebnega.

Naenkrat prekine nočno tišino predirljiv krik ranjene živali in zatem skovikanje sove. Potem spet nekaj časa ni bilo nič, naokoli je bila še vedno temna noč, vendar se je na vzhodu počasi pričelo daniti. Kot da bi to komaj zaznavno svetlobo začutile ptice, so se pričele oglašati s svojim petjem. Sprva posamično, skoraj sramežljivo, potem vedno pogosteje in bolj ko se je danilo, je bilo ptičje petje silnejše, bolj množično in raznoliko. Kot da bi vedno močnejša svetloba nastajajočega dne dirigirala čudovitemu ptičjemu orkestru.

Ves zamaknjen ob poslušanju ptičjih melodij skoraj nisem opazil, da se je noč spremenila v dan. Seveda ni bilo ne ruševcev, ne lovcev iz Italije, je pa bilo nočno doživetje in igral je ptičji orkester melodije, kakršne ne bo znal človek nikoli zaigrati in kakršnega mnogi ne bodo nikoli slišali.

OB POLNI LUNI NA TRIGLAV

Meseca avgusta je pač treba v gore, zato sem se v prekrasnem poletnem jutru 22. avgusta leta 1994 iz doline Zadnjice odpravil na Prehodavce, od tam na Lepo Špičje, sestopil v Dolino Sedmerih jezer in se po dolini vrnil nazaj na Prehodavce.

Po krajšem počitku sem se pod Kanjavcem odpravil na Dolič. Ko proti večeru prispem do Tržaške koče, je dolina in vse gore naokoli zagrnili gosta megla. Tudi v kočjo se je tega dne zgrnila truma planincev, vendar me to ni motilo, saj mi je postelja v tej prijazni koči, ki jo upravljata PD Gorje in prijazna oskrbnica **Ivanka**, vedno zagotovljena.

Po prijetnem večeru v družbi drugih planincev se odpravim na počitek. Komaj zlezem v posteljo, pride v sobo **Miha**, znani gostinec s Šmarnih gore. Pove, da je zunaj krasna mesečna noč in me povabi na Triglav. Glede na celodnevno hojo in na dejstvo, da sem bil že v postelji, me nočni vzpon ni prav nič mikal. Miha pa je vztrajal in napovedal, da bo šel kar sam. Tako sem seveda popustil, se uredil in že bil spodaj pri vratih.

A glej, oskrbnica **Ivanka** je sicer zmeraj odprto kočjo zaklenila. Enostavno naju ni pustila na nočni vzpon –

pa takšna krasna noč je bila! Na Mihovo pregovarjanje je vendarle popustila in predlagala, da gre z nama še **Andrej**, ki je v tistem poletju pomagal pri delu v koči.

Po nekaj minutah na prostem so se oči privadile na temo in brez svetilk smo jo mahnilo proti Triglavu. Ob čudoviti mesečini smo po udobni mulatjeri hitro napredovali. Z vsakim višinskim metrom se nam je večal razgled. Če smo prej videli le luči v bohinjskem kotu, smo sedaj pogledovali po vsej Gorenjski in vse tja dol do morja; Tržaški zaliv in lučeh je bil še posebno lep. Ob enkratnem nočnem razgledu smo lahko prepoznavali vse gore naokoli. Bele skale so bile v mesečini še bolj bele.

V uri in pol smo prispeli na vrh, vzhičeni nad lepoto svetle noči, ponosni, da stojimo na vrhu te prekrasne dežele, omamljeni od lune visoko nad nami, ki si je verjetno mislila svoje. Po dolgih 15 minutah smo se odpravili nazaj proti koči in v prekrasnem jutru novega dne nazaj v dolino.

DAN, KI SE NE KONČA

Dne 31. maja 1996 pridem po enkratnem sončnem dnevu v večernih urah do Tržaške koče na Doliču, ki je bila ob tem času seveda še zaprta. Pot iz Trente sem gor je bila skoraj kopna, le pod Steno in zatem pod kočjo je še bilo nekaj snega, ki pa je bil prav prijeten za hojo. Ker je bilo do noči še daleč, sem se odpravil nad kočjo do kraja, od koder sem imel odličen razgled proti zahodu. Pravzaprav sem to tudi iskal, kajti želel sem narediti nekaj posnetkov sončnega zahoda in razmere so bile več kot odlične.

Sedel sem na kamen, ki je bil od sonca ogret prav tople. V presledkih sem zatem napravil nekaj čudovitih posnetkov, ko je sonce zahajalo ravno med Jalovcem in Mangartom. Česa takšnega seveda ni mogoče načrtovati; enostavno moraš biti ob pravem času na pravem mestu. Po tem čudovitem prizoru poslavljaljočega se dne sem sestopil do bivaka.

Komaj se je poslovila zvezda dneva, že se je na obzorju z vzhoda med Mišelj vrhom in Šmarjetno glavo pojavila zvezda noči, polna luna. Ob takšnem prizoru seveda nisem mogel misliti na spanje. Odšel sem do helidroma, zrl v polno luno in na okoliške vršace, se zopet vrnil do bivaka, pa odšel še enkrat nazaj. Dneva kar ni hotelo biti konec in noč je postajala vse svetlejša. Omamljen od vseh preživetih lepot in mesečine sem se odpravil na počitek in zjutraj na Triglav.

POGOVOR DUŠ UMRLIH

Čudovita poznojesenska nedelja 21. novembra 1996. Po petdesetih v gorah preživetih dneh v tem letu nisem imel nobene ideje več. Zunaj je bilo nebo brez oblaka. V zgodnjem popoldnevu se odločim, pripravim nahrbtnik in se odpeljem v Lepeno. Okoli štirih popoldne sem

že pri domu pri Krnskem jezeru. Še zmeraj je enkrat dan, naokoli pa kar nekaj snega. Že nameravam zakuriti v enem od najboljših bivakov v naših gorah, ko se odločim, da nadaljujem proti Krnu. S sabo sem imel vso potrebno opremo, računal pa sem tudi na mesečno noč. Mogoče je bilo ravno to krivo, da me je kar vleklo naprej.

Na planini Polje sem se skoraj že obrnil, kajti snega je bilo zmeraj več in gazil sem ga do kolen. Za prečenje planine sem potreboval več kot pol ure, ko pa sem se pričel vzpenjati, so se prave težave šele začele.

Sonce je že zdavnaj zašlo in naredila se je krasna, tiha, svetla in mrzla noč. Pot je bila v celoti zasnežena in lahko sem jo le slutil. Mehak globok sneg sem ponekod gazil do pasu, za kakšno skalo pa sem se udril še globlje. Zgodilo se je, da sem moral tudi več metrov nazaj in poskusiti drugje.

Po več urah skrajno naporne hoje v sicer enkratni v mesečno obsijani noči sem prišel pod Krnsko škrbino. Med številnimi postanki, ki so bili seveda namenjeni počitku, sem zrl v tiho, hladno mesečno noč. Misli so si sledile z bliskovito naglico in spraševal sem se: Zakaj nisem ostal v toplem bivaku? Zakaj sploh rinem v ta globok sneg, ko ne vem, kako bom premagal zadnjo strmino? Koliko bi potreboval nazaj do jezera? Ali bi to sploh še zmožel?

Ko sta se srce in dihanje umirila, se ozrem okoli po neskončni belini, po snežnih kristalih, ki jim je posebno lepoto dodala še mesečina, po osamelih skalah, ki so kot vojaki čuvali nočno pokrajino. Skoraj se že odločim

za nadaljevanje, pa se tam izpod Batognice, Peskov, Krna, Krnčice, Lašt in Lemeža zaslišijo čudni nerazumljivi glasovi, bolj melodija kot govor. Zrem in poslušam, a razločiti ne morem ničesar. Končno le zakoračim v sneg. Bolj ko se bližam zadnji strmini pod sedlom, manj je snega. Seveda, sneg se je po strmem pobočju splazil v dolino in lahko si delam krasne stopinje, kljub temu pa si pomagam s cepinom. Strmo pobočje prečim previdno in ob kratkih postankih spet zaslišim tiste nerazumljive glasove med gorami, ki zbuja tesnobne občutke.

Končno pridem na sedlo; od tam do zavetišča je seveda veliko lažje, saj je sneg na južnem pobočju predelan in omogoča udobno hojo. Med hojo se oziram okoli; posebno lep prizor je tam proti morju, vsa obala Tržaškega zaliva je v lučeh, pa Furlanska nižina z Vidmom tudi.

Z zadnjimi močmi odprem zgornji del vrat tega leta urejenega bivaka pri Gomiščkovem zavetišču. Po osmih urah naporne hoje kar v bivaku zajamem nekaj snega – tja ga je napihal veter skozi špranje – in skuham juho, ki jo še vročo popijem. Odpravim se na počitek, vendar spanca ni in ni. Utrujenost je bila prevelika, svoje so dodali še tisti čudni nerazumljivi glasovi.

Ko se tako brez spanca premetavam po trdem ležišču, se v misli prikraadejo vsi umrli v teh gorah; njihove duše menda še danes tavajo med temi gorami, po toliko letih se končno le pogovarjajo in ne streljajo. Zdaj končno vem, od kod so bili glasovi, ki so me spremljali skozi tiho, hladno mesečno noč.

VZPON NA AFRIŠKO GORO IN POTI POD NJO

MT. MERU, 4565 METROV VISOK KUP PEPELA

DUŠAN ŠKODIČ

Ko se po uri utrujajoče vožnje po neznosno prašni cesti izvlečem iz nabitega landroverja, me kljub širokokrajnemu klobuku neprijetno zaščemi v očet. Sonce razvija svojo polno moč, a ko ga hočem na hitro uzreti, ga kar nekako ne najdem; zdi se, kot bi sijalo z vseh strani naenkrat. Kajpada, parkiralo je točno nad glavo, senca pod nogami je podobna tlorisu mojega klobuka. Nič posebnega, noge si pretegujem tri stopinje južno od ekvatorja.

Vstopna vrata v park Meru še najbolj spominjajo na vhod v teksaški ranč iz začetka stoletja. Dvovrsta kupola, sredi parka zasidrana v ozkem pasu tropske džungle, ki jo obkroža, spominja na desetkrat povečano Šmarno goro. Izginja v sparjenih meglicah kot vse pod to žarečo kroglo. Na nahrbtnikih, ki jih vlečemo iz prtljažnega prostora, leži prav toliko prahu kot na razbeljeni pločevini. Odpihnem le najbolj motečo plast, drugo nima smisla.

»Prah je povsod, od morja do vrha Kilimandžara! To je Tanzanija, sir!« Tako mi je včeraj rekel neki domačin. Danes mu verjamem.

ANGLEŠKA VEČERJA V BARAKI BREZ OKEN

Nosači žlobudrajo svoj svahili; zveni kot raztresen fižol po parketu. Tehtajo tovore in se pripravajo za lažje kose. Na koncu bo kakor vedno obveljala le aktualna hierarhija. Najmanjši bodo nosili težje tovore, ko gre za lastno hrbtnico, si ne pusti nihče vsiljevati naših konceptov demokracije.

Noel, od države postavljen ranger, ki bo naš vodnik in varuh, deluje pomembno, da je kaj. Ohlapna zelena uniforma, nahrbtnik, primeren za divjega lovca, in kot grajska ograja zarjava repertirka na rami. Namesto jermena ima meter oguljene vrvi, ki ga reže v ramo, da orožje neprestano prelaga in popravlja.

Za vzpon na goro Mt. Meru si je priporočljivo vzeti tri dni. Najem nosačev in posebno še rangerja je obvezen, menda zaradi divjih živali v parku. Tak je zakon!

Pot se vije po zelenih tratah v podnožju, kamor se stekajo potočki z visokih pobočij. Videti je stotnjico različnih živali; največ je bivolov, ostalo so zebre, žirafe in osamljen slon z velikimi okli. Ognemo se jim ravno tako daleč, da ni nikogar več strah, žal pa tudi posnetki ne bodo nič vredni. Pa morda kasneje na safariju!

Ko vidim Noela, ki pozorno opazuje okolico, ga vprašam, če je že kdaj moral uporabiti puško, ko je vodil turiste. Zatrdi mi, da še nikoli, in upa, da mu je tudi posledaj ne bo treba. Tega si želim tudi jaz. Nisem prepričan, iz kakšnih vzgibov si tega ne želi, morda ima tudi rad živali; jaz predvsem zaradi tega, ker sem prepričan, da bo v primeru strela iz takega pihalka več žrtev za koptom kot pred cevjo.

Brž ko se hrib postavi pokonci, se znajdemo v trop-skem pragozdu. Krošnje segajo visoko v nebo in tvorijo neprediren baldahin. Vulkanskih jajc, ki so bila posejana po vsem vznožju, ni več. Te okrogle skale, ki so jih davne erupcije pobruhale po okolici, nedvomno izkazujejo vulkansko nprav in poreklo same gore. Tam zgoraj, tri etaže nad glavo, se podijo opice, kričijo in tulijo, z odmevi vred jih mora bit vsaj za en bataljon. Stopinje po listju in mahovih so neslišne in mehke. Z dreves visijo veliki kosmi lišajev do tal in po njih se plazijo debele liane. Tarzana nismo videli.

Na prvem večjem griču, ki se pojavi dober kilometer nad izhodiščem, gnezdi gruča preprostih barak s skupnimi ležišči. Kuhinja je podobna preleški prekajevalnici, edina odprtina vanjo so ozka vrata. Dimnik ni bil v načrtu.

Zvečer se ulije. Kuhar teka s posodo in priborom med kuhinjo in našo barako. Kako mu je na odprtem ognju uspela taka angleška večerja, ve samo on. Morda je zaslužna tudi lakota po vzponu in nežnorodena svetloba petrolejke, ki jo obesi pod strop. Malo niha s tistega žeblja, pa kar nehote lovimo krošnike v bežeči svetlobi. Kuharju je ime **Protas** in lepo se mu zahvalimo. Še lepše nas spomni, da se je moral zelo potruditi in da si prav gotovo zasluži malo energije, ki jo, kot se mu zdi samoumevno, imamo. Kaže svoje bele oči v slabotni svečavi, kot majhen črn vragec, ko pa zagleda majhno avionsko stekleničko viskija, pokaže še zobe. Prav vsi se obnašajo podobno: že ko samo primejo steklenico v roko, so se pripravljani režati pol ure skupaj in jo šele kasneje odpreti, če jo že. Ob tem silnem navdušenju me je pravzaprav presenetila le zmernost pri pijaci, vsaj tistih, s katerimi sem imel stik.

NOČNO TREPETANJE NA EKVATORJU

Jutro je umito in sveže. Vrh Meruja se kaže strm in oprhan s snegom. Toda najvišja točka je skrita še daleč zadaj, kamor se steka dokaj oster greben. Do tja je še daleč; najprej se je potrebno izvit iz gozda in zgodaj popoldne doseči kočico na sedlu. Višinomter kaže 3600 metrov. Ozračje je zelo prijetno, le sonce samo je še vedno neprijetno žgoče. Desno zgoraj se dviga Mali Meru, niti štiritisočak ni.

Komur je dovolj, se lahko zadovolji z njim. Razgled v ranem jutru je bogat in čaroben. Tudi sončnega vzhoda ni težko ujeti, sonce ne vstane pred pol sedmo, tak je običaj na teh zemljepisnih širinah. Arusha, o kateri je pisal **Hemingway** v svojem delu *Sneg na Kilimandžaru*, se prva razblini v meglicah, ki vstajajo isti hip, ko sončni žarek obsije zemljo. Črni, globoki jarki, ki jih dolbejo monsunki hudourniki v pobočja vulkanskega pe-

Mt. Meru, 4565 metrov pepela

pela, ponikajo v brezbarvno temno morje oddaljenega pragozda. In tam nekje, skoraj sredi neba, s srebrnim pokrovom starih ledenikov na plečih, se iz daljave sedemdesetih kilometrov boči streha Afrike, Kili!

Noel zbobna odhod uro po polnoči. Nosači še globoko spijo, razen če mora kdo izprazniti mehur v veter; njim se ni treba ganiti naprej. Tudi Noel je svojo karabinko pustil v kakem varnem in vlažnem kotu, kot je pač predvideno. Menda so razen ptic samo še ljudje tako neumni, da rinejo višje, kot jim je bog namenil!

Molče se podamo v mrzlo, vetrovno in deževno noč. Med kaplje se meša sodra, ki v soju čelne svetilke odskakuje od tal kot splasene bolhe. Madona, kakšen ekvator neki! Saj se počutim kot doma v Alpah! Noel se skriva v prekratki svetlorumeni pelerini. Prav nič se ne bi začudil, če bi iz malhe potegnil šop današnjega časopisa, ki ga mora do zajtrka raznositi po svojem kvartu. Pa le šklepeta z zobmi, naj se že premaknemo od kočice.

Po dobri uri, mogoče več, prispemo na Rhino point, po naše Nosorogovo točko, ki je po višini podobna Malemu Meruju. Greben se vleče dalje v temno noč. Ko čez dve uri pogledam na višinomter, ugotovim, da se nismo dvignili niti za sto metrov. Kadar hodimo gor in dol, se pač bolj spominjamo tistega gor, ki nam jemlje sapo. Veter še kar močno vleče, dež se umirja. Obrisi oblakov plahutajo po nebu, vmes se za trenutek pokaže zvezdno nebo, pa še isti trenutek izgine za naslednjo zaveso. Mrzlo je. Večkrat pogledam na uro. Noel pravi, da bo sonce na obzorju ob 6.35. Pri nas doma bi moral za kaj takega s sabo nositi pratiko.

ORANŽNA KROGLA NA VRHU GORE

Deset minut prej se plahte na nebo razparajo kot zadržga šotora.

Na svodu zablestijo zvezde južne hemisfere. Ustopim se oprt na palice, trenutki teme so že zgodovina. Majhni, raztreseni biserčki. Tako svetli in otipljivi.

»Nocoj segel bi do zvezd, do neskončnih sanj...«

Tako, se mi zdi, je nekoč pel ansambel Obvezna smer, tako se ta trenutek počutim. Žal iztegnjene roke niso dovolj. A tisti hip verjamem, da bi bila dovolj že pručka pod nogami.

Da se s poziranjem dobro zasluži, že dolgo vedo tudi Masaji.

6.35

Oranžna krogla se prikotali po obzorju navzgor. Za pot preko zenita potrebuje veliko zaleta. Ko pogleda skozi nebesne žaluzije, že tudi greje; brez odlašanja te poljubi na hladno lice. Naj se ve, kdo je tukaj gospodar! Zrak, do tedaj svež in hladen, postaja vlažen in topel kot kri.

Zadnja vršna kupola pospravi z dvomljivci. Skoraj štiristo metrov prave strmine. Pot je označena z velikimi zelenimi pikami, okolju prijaznimi markacijami. Počitka skoraj ni, ne da bi se moral opreti v strmino. Sopem, da mi odnaša prah z gozdarjev. Na srečo je sonce za robom, pot mi pa vseeno neprenehoma kaplja po črni vulkanski kamnini. Še nekaj hitrih potegov – in ko me obsije svetloba na najvišji točki, na skali pred sabo preberem: »Jump!« (Skoči!). Pogled preko roba mi pove, da bi s srednje močnim odzivom priletel skoraj do podnožja, kjer je parkiran landrover.

Vrh ni večji od naše Jezerske Kočne. Zraven droga je vzdana skrinjica z vpisno knjigo. Žiga ni, kar je nezaslišano za naše hribe. A kdor je že kaj dosti hodil po tujih gorah, se je s tem že sprijaznil ali pa odnehal!

Med vračanjem podoživljamo zamujene razglede. Z Nosorogove točke se vidi naravnost v žrelo, ki je izbruhalo ta 4565 metrov visok kup pepela. Navzdol gre precej lažje, a z vsakim izgubljenim metrom narašča tudi vročina. Noel iz barake potegne stari pihalnik in čez nekaj ur smo pri vходу v park.

Med vožnjo proti Arushi opazimo napis »Snake farm«. Kačjo farmo v Afriki si je treba ogledati, zato šofer brez pripomb zavije noter. Izkaže se kot nekakšen živalski vrt plazilcev. Vse sorte kač in kuščarjev imajo na zalogi. Dve kletki sta druga ob drugi. Notri sta zelena in črna mamba. Spodaj, na dnu, ždi par preplašenih piščet, ki danes verjetno še ne sodita v menu. Vsak od nas ve: če useka kobra ali mamba, ne pomaga več niti dohtar, niti coprnica s polno malho mišjih repov in posušenih krastač. Pa se vedno najde kdo, ki vpraša, katera je hujsa. Vodička ni niti za hip v dilemi: črna mamba je prav gotovo hujsa; po ugrizu človek takoj umre, po ugrizu zelene mambe pa šele čez nekaj ur. Si kar predstavljam, v kakšnih mukah. Ampak tile domorodci prav gotovo nimajo razčiščenih pojmov o tem, kaj je hujsa.

Noela vprašam, če je v naravi že kdaj videl katero od teh dveh strupenjač. Pritrdi. Ko me zanima kje, pokaže na hrib in pravi, da na Mt. Meruju. Kar osupnem: tam nekje pod sedlom sem ga vprašal, če je na tem območju kaj strupenih kač, pa mi je kategorično zanikal. Ko mu s tem pokadim pod nosom, pa pravi: »Ja, tam zgoraj, kjer si me vprašal, tam jih ni. Spodaj pa seveda so!« Logično, mar ne!

PLANTAŽA KAVE IN BANAN

Ob vznožju se raztezajo večje in manjše kmetije, plantaže kave, banan in druge eksotike. To je vse leto mogoče pridelovati le v tem ozkem zelenem pasu, nekaj deset kilometrov stran od hribov pa je že mogoče videti ženske, ki s posodami na glavi hodijo tudi uro ali več do najbližjega zajetja. Le gore lahko prestrežejo in počasi odvajajo vodo, drugje pa se preprosto izgubi.

Sam gospod Firbec me nažene, da si opasam dva aparata, zabašem hlače v škornje in jo s poveznjenim klobukom mahnem od blizu pogledat, kako rastejo banane in kava. Ko se malo lovim po vaških poteh, me opazi mladenič, me s širokim nasmehom ogovori in me pelje po poteh svoje vasi. Kaj neumno se mu mora zdeti, ko pravim, da bi rad videl in slikal, kako raste kava in, recimo, banane. Le kaj bi rekli naši Dolenjci, če bi se s fotoaparatom namalal ob njivi in snemal, kako raste krompir!

Fant je zelo prijazen, zanima ga le, katero sorto bi rad videl; sami imajo posajene tri sorte. Prav gotovo ni mislil na barkafe, zamorčka in santano!

»Just coffee!« pravim. Saj ni važno, kava je kava, vsaj zame! In banane, tudi te me zanimajo!

Pa sem že preveč rekel! Teh imajo pa šest sort. Nobe ne niso take kot v naših štacunah. Seveda, saj imamo le tiste, ki jih pripeljejo iz srednjeameriških bananskih republik!

Obiščeva njegovega strica. Ta je lastnik kmetije, v tem okolišju verjetno razmeroma velike. Od fanta je starejši le nekaj let in ima na glavi poveznjeno baseballsko čepico. Takoj je pripravljen razkazati svoj ranč. Še preveč...

Za brezplačno vstopnino si lahko ogledam in prehodim vso kmetijo. Začneva pri kavi, nekaj je še polne belih socvetij, druga sorta je že polna drobnih zelenih zrn, v vsakem se skrivata dve polovički, kakršne poznamo v nemleti obliki. Med napol obranimi mangovci prigaziva čez blatno dolinico, polno sladkornega trsa, do bananinih palm. Še večinoma mlada drevesa se šibijo pod šopi, sestavljenimi iz stotinj banan, ki bingljajo z vsake. Deblo bananine palme, ki pravzaprav ni les, temveč steblo, sestavljeno iz odmrlih listov, debela bilka torej, se izkaže za presenetljivo močno. Liste, pri večjih palmah merijo tudi kvadratni meter, pravilno zvite in posušene uporabljajo za toplotno izolacijo ostrešij. Kajpak ne proti mrazu!

Večina banan na kmetiji je nenavadno majhne sorte. Ne presegajo otroške pedi. Zelena sorta, ki vsebuje več škroba, je primerna za kuhanje in jo uporabljajo kot prilogo namesto krompirja, čeprav tudi tega ni treba

prav iskati. Kuhane banane se obnesejo ob vsaki, tudi mesni omaki, z ribami so sploh zelo dobre.

MODERNIZACIJA MASAJEV

Če gospodar pripelje v hišo gosta, je menda običaj, da se zbere vsa žlahta k ogledu. Vsaj tako se je zgodilo. Bili so otroci, žena, sestra s svojim prirastkom in ostarela mati, za hišo pa še pokojni oče in stari starši, katerih grobovi so tam čisto pri roki.

Nič ne pomaga, tudi v hišo je treba! Dva prostora, malo verande – in to je vse. Za te razmere, bi rekel, je zelo lično. V kotu stoji televizor hitachi, v drugem radio. Ura je šele poldan, a to ga ne ovira, da bi ga z daljincem ne prižgal in mi pokazal sneženje na nekaj kanalih, ki menda zvečer oddajajo. Oh, kako sem se ga razveselil! Le kakšna bo videti ta divjina, ko bo kdo nekoč vstopil v masajsko kolibo, pa bodo v njej vojščaki in stare babe skupaj jokali ob kakšni Esmeraldi! On pa tako žari od ponosa, za katerega je moral obrati cele kamione banan in kave! Vsaj banane so tako poceni, da jih za dolar ne moreš več odnesti, če le poznaš približne cene na tržnici.

Gremo še do njegove tete, saj je čisto blizu, kot pravi, in spotoma vzame zarjavelo, a še vedno ostro mačeto v roko. Kar lažje mi je, ker hodi spredaj, drugače me teta verjetno ne bi več zanimala. Bojazen je čisto odveč; mimogrede z rutiniranim udarcem odbije debelo steblo sladkornega trsa in ga vrže pod noge teličku pred tetino kolibo. Pred tetino hišo odločno povem, da je moje ekskurzije konec, da mi je pri njih sicer zelo lepo, toda danes moram še v Arusho, ker me jutri čaka nadaljnja pot.

»OK, ni problema!«

Še fotka za spomin: vsi so tako veseli, v naročje mi parkirajo otroka ali dva, ki se mi smejita kot Božičku, da mi je kar nerodno, ko končno vzamem slovo. Iz vljudnosti vprašam, če kaj potrebujejo, pa gospodar reče, da ima vsega dovolj, le otrokom lahko pustim kako malenkost: mogoče kuli, pa čikgumi za posladek... Da bi prosili za denar, začuda skoraj nisem doživel niti v Nairobi, Mombasi ali Arushi. Mnogo bolj zoprno se mi je sprehoditi popoldne po Čopovi v Ljubljani, kjer imajo klošarji svoje zasede. Vsi razen Masajev, ki včasih pozirajo za denar v svojih paradnih oblačilih, namreč za denar tudi kaj ponujajo ali naredijo.

ŽIVLJENJE NA ULICI

Kaj je lepšega kot narediti veselje uličnemu čistilcu čevljev! Seveda zahteva ceno, ki je vsaj desetkrat višja od tiste, za katero bi še delal. Toda rajši mu jo prej petkratno znižam, pa mi blatne škornje zloščim, da bi z njimi lahko šel na angleško paradno.

Koliko firbcev se ob tem nabere, je kar neverjetno. Škornje sem obdržal kar na nogah, navsezadnje so moji edini in če se še tako zanesem na lokalno poštenje, bos po Afriki ne pridem nikamor. Fant pove, da ima petnajst let in je pripadnik plemena Masajev, toda kot še več drugih se ni mogel sprizajziti z običaji, ki precej strogo usmerjajo njihovo življenje. Med dru-

gim to pomeni: prehranjevanje z mešanico krvi in mleka, znano za to ljudstvo, široko preluknjane ušesne mečice – skoznje bi lahko metal žogo – in povečini izdrti zgornji sekalci. To je lahko rešitev, če človek zbolí za tetanusom, katerega povzročitelj se skriva v prahu. Skozi luknjo v zobeh lahko žrtev tekoče hranijo, ko ji otrpni krč za več dni stisne obrazne mišice in čeljust. A kot se mi zdi, obstajajo še druge preskušnje, ki mladino odganjajo iz tega ponosnega plemena.

Ko mu dam napitnino v znesku, ki skoraj pokrije vsoto, ki sem jo prej znižal, pa sem sploh njegov najboljši prijatelj. Kako ne, pred celo ulico mu je uspel posel meseca! To pa ni kar tako.

Opravim se nekaj ulic dalje do restavracije, kjer me čakajo prijatelji. Še preden zavijem noter, postanem pri uličnem prodajalcu, ki že skoraj zapira svojo štacuno z bananami. Za jutri, ko se bomo vozili tja proti Kiliju, ne bodo odveč.

»Katero pa?« vljudno vpraša in me spet spravi v zadrego. Majhne, velike, zelene, rumene in kaj vem kakšne. Pa opazim v kotu še tiste rdeče – oh, kako ne navadne so se mi zdele! Pa so tako okusne in še debele povrhu. Le to je njihova slabost, da so vse po vrsti tako poceni, da se jih ne splača voziti bistveno dlje od rastišča. Zato jih imajo le tam, kjer jih obirajo. Malo se nasmehnem, mu dam ročno spleteno torbico iz jute, ki sem jo kupil spodaj na trgu, in rečem:

»Rdeče banane, prosim!«

Spomini

JOŽE VOGRIN

*Vršič.
Spomini.
Morje gorovja
pred menoj.
Prisojnik
v nebesni modrini.*

*Planike.
Očke rjave
na srebrne cvetke posejane.
Kot vile zale.*

*Sanje,
ki želijo.
V oazi borovcev
po sorodni dušici
hrepenijo.*

*Vrnitev.
V objemu čustva se topijo.
Rjave očke se iskrijo.
Želje,
skrite v srcu,
se sprostitjo.*

Z GOLT NA RADUHO, V GROHOT IN ČEZ OJSTRICO V KAMNIŠKO BISTRICO

NEKATERI DNEVI SO USTVARJENI ZA HOJO

DARIO CORTESE

Enkrat se je zgodilo, da sem že navsezgodaj kolovratil po Golteh. Ni se še naredil dan, ko me je iz Mozirske kočice odneslo v srečanje s poletno dišečimi gozdovi. Kasnejša topla jutranja svetloba in pogledi čez široko odprto pokrajino so obetali prijeten dan. Ta se je sicer obrnil drugače, kot sem sprva mislil, in namesto po Golteh so me noge odnesle daleč stran. Take nenačrtovane spremembe so najbolj zanimive, čeprav se za njimi ponavadi skrivajo nočna presenečenja. Ampak ta pridejo, ko je čas za to. Privlačnost nenačrtovanega in spontanosti je tudi pri hoji po gorah nekaj najlepšega. Tura se odvija in oblikuje kar sproti in kamor prideš, pač prideš – če je še dan, pač malo dlje, in če noč ni pretemna, še malo naprej. Dan je dolg, greben med Smrekovcem in Raduho tudi – kaj je lepšega kot združiti dve dolgi stvari v eno; še posebno zato, ker me v te kraje ne zanese prepogosto.

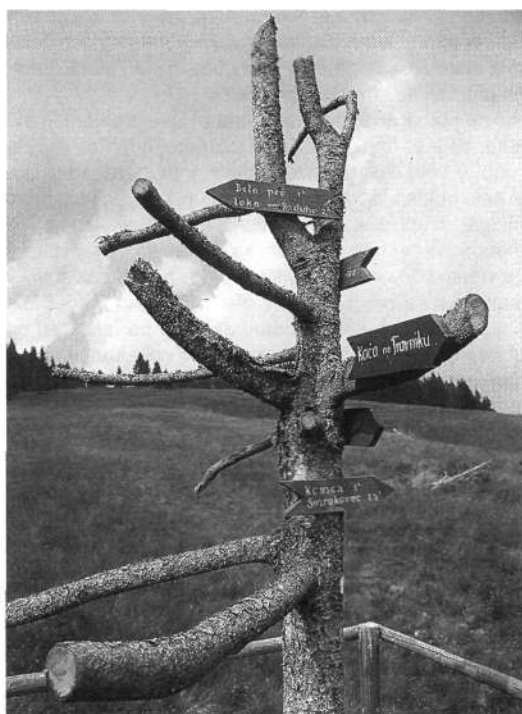
Na Smrekovcu se spogledujem z zaraščajočimi se travniki – kot vse kaže, si bodo smreke kmalu prisvojile pašnike in na njih bo spet zavladala temnozelena barva postavnih prebivalc višav. Časi se hudo spreminjajo, si rečem ob postanku na Krnesu, kjer mi pogled v daljave zastirajo smreke. Toda daljave niso vedno vse – tudi v majhnem je bogastvo pestrosti in lepote, razmišljam med ogledovanjem za naše kraje redkih lišajev, ki z rumeno barvo krasijo magmatske kamnine.

Na Komnu hočem pogledati v ognjeno preteklost, naj bo ta vulkanska ali ne. Zrem v skalne čeri, ki se slikovito izrisujejo na ozadju nasprotne svetlobe, iz katere rastejo daljnje zaobljine in vzpetine. Greben se kar nadaljuje, občutek med hojo po stezi na njem je podoben drsenju čez pokrajino z močjo najbolj izrisanega poletnega dne.

Na planini Veliki Travnik še vztrajajo travniki; tokrat so jih celo pokosili, seno je pripravljeno za prevoz v dolino. Toda gozd se vseeno razširja na plano in prav nenaavadno je, ko na planini Vodol zagledam izkrčen gozd

226 Mlado jutro na Golteh

Zdi se, da so vse poti prave.

za potrebe planine. Začetek pred koncem ali konec pred začetkom? Kar se poti tiče, ne eno ne drugo.

Pod Raduho ni druge, kot da se ponovno začnem vzpenjati in na planino Javorje pridem ravno pravi čas, da me namočijo kaplje poznopoldanske poletne nevihte. Ravno prav, kar naprej in naprej brez obnove zalog tudi ne gre in planina Loka me pričaka že nekoliko svečano umirjeno, skoraj večerno. Povsod se razširja vonj svežine, nastale na stiku razgrete pokrajine in dežnih kapelj. Da, počasi se že večeri, vendar to ni razlog, da se ne bi odpravil še na Raduho. Nevihtnih oblakov ni nikjer več in gore zdaj res tako lepo dišijo, da bi bilo škoda končati hojo.

Seveda na vrhu Raduho – tako kot daleč naokoli – kraljuje poletna noč, dovolj temna za spogledovanje z drobno bleščavo lučk v dolini in dovolj sveža za poživljajoč vdih njene moči. Da, prav svečano je, pravi poletni gorski praznik. Pravzaprav bi bilo najlepše prespati kar tukaj, ampak zdi se, da mi za udobno prenočevanje manjka nekaj pripomočkov. Seveda, ko bi bil vedel... To je vedno lahko reči, ampak ko te dobi v roke spontan tok časa, ne veš, kaj bo čez pet minut, kaj šele čez dan ali dva. Prav, zato kar dol na planino Grohot, kjer bo zaključek hoje za ta dan prišel kar prav.

Ker gore dobro poznam, mi ne bo prav nič škodilo, če med sestopom urežem bližnjico, razmišljam potem, ko

se – seveda brez čelne svetilke – nekako izmotam iz strmega začetnega dela poti čez Durce proti planini Grohot. Kajpak, gore so gore, tudi če sem tukaj prvič, me bodo že pripeljale tja, kamor hočem, sem prepričan. O možnosti, da me pripeljejo tja, kamor hočejo same, seveda nisem razmišljal. Zato sem motovilil po melišču, skakal z balvana na balvan, spoznaval nočno goščo, pobiral roso s trave ter v temi počel še marsikaj zanimivega, dokler nisem – vsej ljubezni do spontanosti navkljub – z veseljem pozdravil razsvetljeno kočvo v Grohotu.

Še niso šli spat, sem bil sprva vesel, ampak ko sem si po večerji, začinjeni s harmoniko in vriskajočim plesom, hotel prisvojiti nočni mir, se je začetni pozdrav spre-

nil v skoraj nestrpno razmišljanje o tem, kdaj bodo že šli spat. Ampak dolga hoja je naredila svoje in utrujenost me je kljub poskočni zabavi v jedilnici pod menoj odnesla na pot sanjske nepredvidljivosti.

Ko sem naslednji dan še v mladem jutru že takoj pod kočvo zgrešil pot, sem v grmovju zbudil mrmrajoče bitje, očitno še utrujeno od nočne zabave. Potem me je v čudoviti poletni svežini odneslo dolini naproti. Hoja je spet spravila telo v tek, oblaki so se razšli – kdo se bo vozil domov iz Solčave! Ko se hodi, se hodi, si rečem ter grem skozi Robanov kot in čez Ojstrico v Kamniško Bistrico.

Nekateri dnevi so pač ustvarjeni za hojo.

POUČNA ZGODBA O TEM, ZAKAJ TUDI LAHKO BOLIJO NOGE

BOLEZEN PIRAMID

NADA KOSTANJEVIC

Te čudne bolezni nisem dobila v Egiptu, temveč pod Javornikom, in sicer 2. aprila 1995. leta. Odprite Atlas Slovenije na 143. strani, da boste natančno vedeli, o čem pripovedujem!

Ta dan sem se podala do svojih prijateljic, tetk Snežnikaric. Doštopala sem po cesti, ki pelje iz Cola proti Črnemu vrhu, in sicer do križišča, od koder pelje cesta na Šajсно ravan. Prijateljica, ki sem jo »štopala« na Colu, je upravičeno dvomila, ali je cesta splužena. Splužena je sicer bila, a bolj na pišmevuh, tako da je bila v glavnem prevozna le za traktor in snežni plug.

Previdno sem stopala po njej do Šajanske ravni (ki je vse prej kot ravna!) in se nato zagrizla v strm breg. Burja je ponekod spihala ves sneg, na drugi kraj pa ga je napihala, da sem morala krepko gaziti – gazi seveda ni bilo. Ko sem prišla čez preval in zagledala pod seboj Snežnikarjevo domačijo, sem morala gaziti še bolj. Dvigala sem noge kar se da, tako da sem s koleni skoraj butala v brado. Toplo je bilo in sneg se je krepko udiral pod nogami. Bilo ga je povsod dovolj, iskala pa sem zaplate trave, ki so bile semtertja po strmih senožetih.

Komaj sem pridrobila do svojih prijateljic, ki sta kot ponavadi ob snežnih nedeljah v odklenjeni hiši ležali na veliki krušni peči. Saj ju nihče ne bo ukradel! Pred hišo je bilo kar za dober meter zameta, v katerega sem padla skoraj do pasu. Pa vendar mi je mlajša od žensk, 67-letna Malka, povedala, da je zjutraj šla k maši v Črni vrh. Kod pa je hodila, saj sledi ni bilo videti? Izbirala je zaplate kopnega, in to tako večše, da ni nikjer pustila sledi.

Povedala sem jima, da nameravam na Javorniško cesto.

»Boste pa gazila!«

O, ja, gazila sta že pred menoj neki lovec in pes, a najbrž že zjutraj, ko je bil sneg še trd, meni pa se je zopet pošteno udiralo.

Ko sem prišla na Javorniško cesto, sem hotela še do hiše Strmec 10, ker vem, da je tam hrib z obilo teloha in krasnim razgledom; stranske ceste je le za slabih 500

metrov. Zopet sem gazila sneg, ki pa ga na »telohovem griču« ni bilo. Teloh je bil ves razcvetel in po vrhu rjav; videti je bilo, da je bil nekaj časa pod snegom. Do pobočja na nasprotni strani, kjer je ponavadi vse polno »kronic« – dvojnih zvončkov, pa si nisem upala, saj je bilo videti več snežišč in le malo kopnih zaplat okrog drevja. Čez odskočišče za jadralne padalce, ki je bilo popolnoma kopno, sem srečno prišla na cesto.

Tedaj sem v vseh udih začutila ostro bolečino, a ker sta me zakonca Ljubljancana, ki sta hodila po cesti, začela spraševati o teh krajih, sem na bolečino kar pozabila; klepetali smo o tem in onem, kot le znajo ljudje, ki se srečajo v hribih in ljubijo naravo.

Onadva sta imela pri Čencu avto in sta odšla proti Ljubljani, jaz pa sem na desni strani magistralke štopala proti Vipavi.

Kar pride z javorniške ceste znanec, mi ustavi in mi pomiga, naj stopim čez cesto. Naenkrat začutim, da se komaj pomikam. Nekako sem le prekoračila cesto in ko me je znanec vprašal, kaj mi je, sem dejala, da imam revmo, ker mi nič pametnejšega ni prišlo na misel.

Domov sem srečno prišepala in takoj sedla za mizo urejat šopke, ker sem komaj hodila. Bolečine so popustile čez kake pol ure, a so bile še vedno tako močne, posebno v mečih, da sem zvečer pred spanjem vzela dve tabletki, seže potem so izginile.

Ponoči pa sem se spomnila, kaj mi je – še otroku – povedal stric pomorščak.

Kot mlad fant je bil z ladjo v Egiptu. S prijatelji je seveda šel tudi do piramid. Mladi mornarji so po veliki skalnatih blokih kar tekali gor in dol. Neki egiptovski kmetič, ki je za silo lomil angleško, jim je rekel: »Ne počnite tega, naši bogovi vas bodo kaznovali in jutri boste mrtvoudni!« Mornarji so se mu smejali, toda naslednji dan zjutraj nobeden ni mogel na noge. Kapitan ni poklical zdravnika, temveč vrača, ta pa jim je rekel: »Vam povem skrivnost, ker ste pač tujci. Ne gre za maščevanje bogov. Skalnat blok na piramidah so dosti višji od navadnih stopnic, a so vsi enako veliki. Obremenjevali ste mišice, ki jih navadno ne obremenjujete. Gre za čisto navadno vnetje mišic, ki bo minilo tako, kot je prišlo.«

IZPOVED ALPINISTOVEGA DEKLETA

MARTINA PLEVNIK

Saj ne da ni lepo imeti fanta alpinista, le včasih postane hudo naporno. Že dopusti največkrat postanejo prava odisejada in marsikdaj se vprašam, zakaj ne moreva kakšnega dopusta preživeti kot večina mojih prijateljev. Podpiram sicer različnost bivanja, a vseeno bi včasih prijalo »biti normalen«.

Prvi dopust je zaznamovalo križarjenje po Dolomitih in načrt je bil preprost: čez Avstrijo v Italijo in do Treh Cin (Tre Cime), kampiranje »na črno« in nato plezanje po vsem, kar bolj ali manj štrli v nebo. Do tu je vse O.K.

Že prvo noč pa se je začelo peklenko rajanje, bliski, grom in prav neverjetne količine dežja. Najprej pol noči nisem spala zaradi hrupa, ki ga je zganjalo grmenje, naslednjo polovico pa sem se selila po šotoru, ker zamaka. Zjutraj je bila lužica tu in mokro tam, a ko sva pogledala iz šotora, naju je očaral sonček.

Uaaaaaahaaaa, kakšen razgled! Spakirava šotor, si naloživa opremo in jo že briševa proti Piccolissimi (le kdo je dal tako veliki stvari takšno ime?) Že sam vstop v smer je precej zabaven, ker ga ne najdeva in zato z vso kramo pleševa okrog stolpa. Vendar je heca kmalu konec. Skala je še mokra, spet se kopičijo nič dobrega obetajoči oblaki, stena je čedalje bolj pokonci in navija me v psiho. Naenkrat: dež. Sledi »abzaj!« in beg iz stene. Mokra kot miši se privlečeva do avta, kjer naju pričaka uslužbenec parka in nama zaračuna vstopnino in kampiranje. Protestno odideva naprej in iz gole previdnosti prespiva v avtu.

Dan že navsezgodaj zaznamuje mrz (a je res julij?), na prelazu Pordoi gledava v steno Selle in štejeva argumente za in proti vstopu – pa zmaga tisti, da bo stena počakala.

Greva na jug! Jasno, v Arcu naju najprej zalije dež, a se vseeno vkampirava – tokrat v kampu, da bo uradno. Polna (še neporabljene) energije se zapodiva v prvo plezališče in ves dan visiva v steni, saj začuda ta dan ne dežuje. Sledi »Komedijska zmešnjav« tako imenovane Sonnerplatten niso prav nič sončne, vsaj kar se uspeha tiče. Sončce je postalo prav neusmiljeno, smer je pretežka, obupan je drugi plezalec (jaz) in predvsem: »Nikjer ni nobenega grifa!« Spet abzaj! in tiho momljanje tiste Balaševičeve: »Ja nisam loozer, o, naprotiv...«.

Dušan popusti in zato greva v plezališče ob Arcu. »Muskelfiber« je v polnem razcvetu, smeri so sicer krajše, a spet precej plataste in že spet pogrešam grife! In jasno, spet dežuje. Tokrat me ploščica dobi v steni, ker me moj najdražji (ki, mimogrede, lepo vedri pod steno) noče spustiti dol, dokler ne zlezem nazaj na štant in ga uredim po šolsko (grrrrrrrrrr). Ker tokrat ne kaže, da bo prenehalo deževati, spakirava robo in odglisirava proti meji.

Vendar zabave še ni konec. Nekaj kilometrov pred domom nama opolnoči crkne avto. Zrineva ga s ceste in jo v dežju (saj je jasno, da ni nehal) peš mahneva domov...

sva se odločila za »bolj južno in teoretično toplejšo varianto« – Grčijo. Začne se zabavno: še nikoli se nisem vozila s tako ogromnim trajektom. Iz Trsta plujemo do Igoumenitse in potem nas čaka še okrog 200 kilometrov ceste v notranjost Grčije do Meteore. Zaenkrat je na ladji vse v redu, nimam morske bolezn, morje je mirno in ledenih gorá ni videti. Barčica po morju plava ... še vedno. Počasi se na teh plavajočih 176 metrih počutiš ujetega. Lahko se sprehajaš gor in dol, greš v enega izmed bifejev na kavo ali z »izposojenimi« otroki v igralnico. Ampak, lepo prosim, po šestindvajsetih urah guganja imaš pa res vsega dovolj.

Končno pristanek in živel dopust! In slabo vreme z njim. Tudi letos bogovi nimajo posluha za najino dopustovanje. Zeus je enostavno potegnil zaveso in rekel: »Naj bo dež!« In je, že ves dan nas namaka. Na grozo vseh stanovalcev kampa (edino Slovenci hrabro vztrajamo in upamo na izboljšanje) postaja plezalni teren čedalje bolj zelen in rožnat – zaradi dežja so namreč vzcveteli vsi možni mahovi in lišaji v steni...

»Glej, glej, dežuje tudi v Atenah!« smo začudeno ugotovili naslednje jutro, ko smo se po osmih urah vožnje z vlakom pricijazili do Aten. Ker je bila vremenska napoved v prid dežju (menda je bila prej nekaj mesecev popolna suša), nas je nekaj sklenilo, da si mimogrede (saj so samo 400 kilometrov bolj na jugu) ogledamo Atene. Ker smo mokrote že vajeni, sklenemo, da je treba ob ogledu tudi kaj videti, na primer Akropolo. Vsem se je zdel to le kup bolj ali manj zloženega in zelo mokrega kamenja, med katerim veje močan prepah. Najbolj všeč nam je bil muzej – lepo ogrevan in suh.

Po instant ogledu Aten (sedem ur je več kot dovolj, če si moker in premražen) jo pobrišemo nazaj na vlak in v Kalambako.

Navsezgodaj me prebudi huronski krik: »Sonce!« In zato že ob desetih zjutraj tri četrtine kampa (medtem smo ga že popolnoma poslovenili) visi v steni. Plezanje v Meteoru je čudovito – grifov je kolikor hočeš. Ampak (ta je tisti z lanskega dopusta) popoldne je bil na Olimpu spet glavni Pozejdon... Mogoče bo najboljši, če se greva drugo leto za dopust potapljat...

Drugo jutro se krik ponovi, a tokrat imamo srečo. Končno! Sonce, toplota, plezanje. Skratka, tisto, zaradi česar smo sploh prišli. Plezanje spremlja dejstvo, da tlačiš prste v vsako še tako majhno, a primerno luknjico in da pri tem pozabiš na možne stanovalce v tej luknjici. Zato obstaja možnost, da se zgodi kaj zelo bolečega, da te, na primer, piči skorpiljon. Vem, ker se je to zgodilo meni; sredi smeri me je členonožni ščipalec pičil v prst. Sledilo je dirjanje v kamp in naprej v zdravstveni dom, pol litra infuzije, cepljenje proti tetanusu, injekcija s protistrupom in še ena proti bolečinam. Res ne vem, kaj bolj boli – skorpiljonov pik ali vse tisto špikanje v zdravstvenem domu.

Nato pa se ponovi začetek dopusta: dež, dež, dež. Ha, mi vsaj v kampu ni dolgčas, kajti še vedno ne morem

plezati. Dan izrabimo za ogled okoliških samostanov, po katerih je Meteora pravzaprav sploh slavna. Skoraj prepričana sem, da so bili menihi, ki so samostane začeli graditi tako visoko, predhodniki današnjih plezalcev. Da pa iz Meteore ne bi odšli predolgi nosovi, pride na koncu še najboljša: deležni smo čudovitega vremena. Zato se gremo še enkrat »igrati s kamenčki« (=plezat). Potem pa še sprehod do Kalambake, obvezen nakup metaxe, večerja pri »mami« (lastnici kampa in restavracije) in spet dvodnevno guganje do Trsta.

Jasno pa je, da takšne štorijade ne označujejo le dopustov, precej pogoste so tudi, ko obiskujete domače hribe. Teorija (kar mi dragi obljubi ob odhodu od doma) in praksa (kar se dejansko zgodi po odhodu od doma) se vedno razlikujeta. Vendar mi je nekako uspelo, da približno že razumem njegove »kode«. Če objublja le dve uri dostopa do smeri, to pomeni, da bova (precej hitro) marširala vsaj eno uro ali dve več. Kadar greva plezat v

hribe, vedno trdi, da ne bova lezla več kot IV., ki kasneje postane vsaj V+ z možnimi detaili do VI. Ko mi je hotel pokazati uporabo derez in cepinov, sem bila prepričana, da bova (vsaj za prvo učno uro) to počela na precej položnem terenu, vendar me je čakal vzpon na Mojstrovko, in ko me je prvič peljal gazit v zares globok sneg, sem doživljala šesturno agonijo igmanskega marša v snegu, ki je segal krepko čez pas.

Pa vendar še vedno vztrajam, kajti vedno znova, potem ko je bilo zares hudo in boleče, padem na njegov: »Ljubica, oprost, saj drugič ne bo več tako hudo!« Pa je, a potem, čez kakšen teden, ko se praske zacelijo in mišice ne bolijo več tako zelo, je vseeno lepo skupaj gledati diapozitive in obujati spomine na sončna topla jutra (po mrzli noči v spalni vreči), na žvižganje svizcev, lenobno dremanje na vrhu smeri, na želve, kušarje in škorpijone, na veliko prijateljev ter tisti čudovit občutek, kadar se objameva po sestopu...

odmevi

Bojeviti petelin

V odgovor na članek »Bojeviti petelin na Komni« prilagava fotografijo, posneto v nedeljo, 14. marca 1999, ob 11. uri natančno na že opisanem mestu.

Mateja Šivec in Helena Z.

Planinske pošne znamke Slovenije

V letošnji 2. številki Planinskega vestnika je **Anton Krauthaker**, ljubitelj slovenskih gora in ugledni uslužbenec Pošte Slovenije, na straneh 62 in 63 podal zanimiv pregled izdanih planinskih znamk v samostojni Sloveniji od leta 1992 dalje. Ker pa pri sestavljanju slovenske planinske bibliografije zajemamo veliko širše območje publikacij, kot je morda navada, naj predlagam v

ta izbor tudi še naslednje naše znamke.

Triglav kot slovenski simbol imamo v stilizirani obliki odtisnjen v državnem grbu tudi v samostojni Sloveniji; zato lahko uvrstimo v zbirko »planinskih znamk« tudi tiste redne pošne znamke, ki so izhajale v različnih barvah v letu 1992 v treh serijah, in sicer za nominalne vrednosti 1, 4, 5 in 11 SIT; 1, 6, 20, 50, 100 SIT; 2, 4, 5, 11, 15 SIT.

Sankanje in smučanje v širšem pomenu besede se je pojavilo in razvijalo prav v našem goratem svetu od Blok do Pokljuke, od Pohorja do Kranjske Gore, od Krvavca do Vogla ter dandanes vse do najvišjih vrhov. Zato ne bi bilo nápak, če sprejmemo v svojo zbirko tudi naslednje znamke: V letu stoletnice Slovenskega planinskega društva so izdali znamko z risbo samotnih sani (9 SIT), ki so bile značilno staro zimsko prevozno sredstvo v našem alpskem svetu. Leta 1995 so izdali znamko z risbo bloških smuči (70 SIT), ki predstavljajo eno od najstarejših prevoznih sredstev na Slovenskem in s katerimi se uvrščamo med najstarejše smučarske narode v Evropi. Zato sodijo sem tudi znamke, ki so jih izdali ob smučarskih jubilejih. Leta 1994 je izšla znamka ob 60-letnici smučarske skakalnice in svetovnega prvenstva v poletih v Planici pod Rateškimi Poncami (70 SIT). Tri leta kasneje je izšla znamka ob 35. Zlati lisici na Mariborskem Pohorju

(90 SIT), kjer se pričinja tudi Slovenska planinska pot. Vsaj omenimo lahko tudi vsa tri velika svetovna smučarska tekmovanja (leta 1992 Albertville – 30 SIT in 50 SIT, leta 1994 Lillehammer – 9 SIT in 65 SIT ter leta 1998 Nagano – 70 SIT in 90 SIT).

Za planince so zanimivi tudi različni najdeni predmeti v naravi, mnogi v visokogorju, med katere sodijo tudi fosili in minerali. Leta 1993 je izšla znamka s podobo kranjske schwaigerine (44 SIT), leta 1995 pa s podobo karavankine Schellwieni (70 SIT), svetovno znanih skoraj 300 milijonov let starih fosilov, najdenih v Dolžanovi soteski pri Trziču. Prav tako je zanimiv mineral wulfenit, najden pod Peco, goro kralja Matjaža; njegova zanimiva barvna fotografija je izšla na znamki leta 1997 (80 SIT). Prav tako je za planince zanimiva tudi znamka iz leta 1996, ki predstavlja Škocjanske jame (55 SIT), edini naravnin kulturni spomenik pri nas, ki je uvrščen v Unescov seznam naravne dediščine; jamarstvo je bilo namreč nekoč vključeno v planinsko dejavnost. Male pole dveh serij slovenske flore prav tako sodijo v planinsko področje. Leta 1994 so na znamkah izšle štiri znamenite gorske cvetlice, in sicer kranjski jeglič (9 SIT), naš najlepši endem, hladnikija (44 SIT), ki jo je na Čavnu našel **Franz de Paula Hladnik**, ustanovitelj botaničnega vrta v Ljubljani, Blagajev volčin (60 SIT), najden na Polhograjski gori, ki

je vzbudil med strokovnjaki največ zanimanja doma in na tujem, in Zoisova zvončnica (70 SIT), imenovana po botaniku **Karlu Zoisu**, bratu bolj znanega **Žige Zoisa**. Druga serija znank iz leta 1998 predstavlja štiri iglavce, ki povečini rastejo v hribovitem svetu; to so navadni brin (14 SIT), navadna smreka (15 SIT), črni bor (80 SIT) in evropski macesen (90 SIT).

Tudi prvo znamko iz letošnjega leta v seriji *Znameniti Slovenci* s portretom **Petra Kozlerja** (14 SIT), ki je prvi izdelal zemljevid slovenskih pokrajin, želimo planinci imeti v svoji zbirki, saj so nam zemljepisne karte nepogrešljivi pripomočki pri pohodih. Nikakor pa ne bi smeli že pri prvem opisu planinskih znank izpustiti znamke s podobo Zlatoroga in triglavske rože (80 SIT). Pri-povedka o Zlatorogu, divjem lovcu in planinski roži je živela v ljudskem izročilu več stoletij in sodi med tisto literaturo, ki je bila zelo velikokrat objavljena v najrazličnejših priredbah in oblikah.

Ciril Velkovrh

iz planinske literature

Gremo skupaj v hribe

Mladinska komisija pri PZS je bila ustanovljena 1956. leta in je pred dobrima dvema letoma praznovala svojo 40-letnico. Ta dogodek je obeležila z literarnim in likovnim natečajem z naslovom »Gremo skupaj v hribe«. Projekt je pripravila skupaj z Zavodom za šolstvo Republike Slovenije. K sodelovanju so bile povabljeni vse osnovne šole: za likovne prispevke od 1. do 8. razreda, za literarna besedila pa od 5. do 8. razreda.

Na literarni natečaj je prispelo 478 prispevkov iz 109 osnovnih in podružničnih šol v Sloveniji, na likovni natečaj 593 del iz 86 osnovnih in podružničnih šol. Komisiji, ki sta izdelke pregledovali, sta ugotovili, da so literarni in likovni izdelki nadpovprečno dobri. Zahvala za to gre med drugim mentorjem, slavistom, likovnim pedagogom in mentorico planinskih krožkov, ki so veliko pri-

pomogli k motivaciji učencev, da so dosegli tako dobre uspehe.

Proti koncu lanskega leta sta izbrana dela v knjižici z naslovom *Gremo skupaj v hribe* izdali MK in Planinska založba v nakladi 1000 izvodov. Dobili smo prikupno knjižico, ki je otroško razigrana, mladostno enostavna, pustolovsko drzna in risarsko melanholična. Je edinstven primerek v dozdajšnji bogati slovenski zakladnici planinske literature. Knjiga obsega sto strani, je trdo vezana, ilustracije so barvne in črno bele. Uredila sta jo **Francka Žumer** in **Peter Pehani**, tehnično in oblikovno pa **Veronika Ščetinin**. Vredno jo je vzeti v roke in skrbno prebrati ter podoživeti te otroške zapise in ne prezreti ilustracij.

Planinski vestnik je objavil natečaj za najboljše šolske naloge, proste spise in risbe že leta 1954, da bi pri mladini povečali zanimanje za planinstvo in s tem tudi za prirodne lepote naše domovine. Razpisala ga je Planinska zveza Slovenija v soglasju s Svetom za prosveto in kulturo LRS. Na tem natečaju so lahko sodelovali učenci in učenke srednjih in strokovnih šol ter ostala mladina do osemnajstega leta starosti.

Komisija za ocenjevanje risb je pregledala 790 risb, med katerimi je izbrala 35 ter jih nagradila. Komisija za ocenjevanje prostih spisov in šolskih nalog je prebrala 611 sestavkov in jih 49 nagradila. Del teh spisov je bilo objavljenih tudi v Planinskem vestniku ob njegovi šestdesetletnici. Na koncu poročila je zapisano: Uspeh natečaja je po poročilu komisije vsekakor zadovoljiv in dokazuje, kako se naša mladina zanima za planinstvo, kako ljubi gorsko naravo in kako se trudi, da bi svoja doživetja v narodi čim lepše opisala.

Na zadnji natečaj je bilo skupno poslanih 1071 delo, 478 literarnih (44,63 %) in 593 likovnih (55,37 %), na prvi natečaj pa 1401 delo, 611 pisnih (43,61 %) in 790 risb (56,39 %). Zanimivo, da je razmerje med deli skoraj enako. Morda bo čez deset let, ob novi obletnici MK, spet kaka taka akcija in dobimo spet novo knjižico. Vmes pa je tudi treba skrbno zapisovati svoja planinska doživetja in kaj spraviti z

barvo na papir. Zadnje otroci bolj pridno zapisujejo na filmski trak in to kot diapozitive pokažejo še drugim. Morda bodo beležili oboje skupaj z moderno tehniko, saj je pisana beseda še vedno taka umetnost sporočanja, ki smo je vajeni in knjigo lahko vzamemo v roke, ko smo za to razpoloženi in obudimo spomine na planinska doživetja. V tem vmesnem času naj mladi planinci svoje zapise objavljajo v društvenih glasilih, kakem šolskem glasilu, Planinskem vestniku ali kakem lokalnem časopisu.

B. J.

Spoznajmo vrhove nad Mežico

To je naslov knjižice, ki je konec lanskega leta izšla pri založnikih, podjetju Stik in Občini Mežica. Člani študijskega krožka **Jože Atelšek, Štefan Erjavc, Marija Kolenik, Milka Krof, Marija Mauko, Zofka Novosel, Marjana Ovnič, Ida Paradiž, Jožica Permanšek, Mihael Pungartnik, Ana Smrečnik, Štefka Vorbole, Damjana Vertačnik in Meta Vinkl** so pod mentorstvom **Hedvike Blatnik** pripravili izbor enodnevnih izletov v okolico mesta (ostali so v mejah občine, zato Pece niso vključili). Nad Mežico, ki je staro rudarsko

Ob nevihti

ALEŠ TACER

*Z gorskega hrbta
v daljavi zaslutim
nevidni pripir;
tam prag
zvezdnih vrat
razmejuje svetove.*

*Divjanje
vetrov silnih
moti njih mir;
blisk strele slepi,
ko udarja v vrhove.*

*Zaprthi oči
dežne kaplje vsrkavam;
in zlivam se z njimi
v razpoke gora...*

mestece na višini 495 metrov, se prejo zanimive vzpetine, visoke do 1227 metrov: Hamunov vrh, Gorna, Jesenikov vrh, Štalekarjev vrh, Šumahov vrh, Veliki vrh, Pikov vrh, Mučevo, Kranjčev vrh, Jankovec, Andrejev vrh in Volinjak. Avtorji vodnika so zelo podrobno opisali geološko zgradbo ozemlja mežiške okolice, se poglobili v tamkajšnje botaniko, nanizali so vremenske posebnosti in predstavili nekaj etnoloških ter zgodovinskih zanimivosti s tega konca Slovenije. Po hodnike in morebiti gorske kolezarje pa zanimajo zelo uporabni in konkretni podatki, ki so tudi v tej publikaciji formata 12 x 18 cm. Vsaka izletniška točka vsebuje naslednje podatke: višina, lega, opis poti, čas hoje, težavnost, kam vodijo poti z vrha, možne poti na vrh, kaj se vidi z vrha, opozorilo in zanimivosti. Besedilo dopolnjujejo barvne fotografije **Toma Jeseničnika** in **Štefana Erjavca** ter ilustraciji **Stojana Brezočnika**, skice izletov pa je narisal **Mihael Pungartnik**.

Avtorji pravijo, da »izleti niso primerni le za planince – gornike, ampak tudi za babice z vnučki, za prvošolčke in za tiste, ki so naložili že kar nekaj križev na ramena. Na kratko – za vse tiste, ki imajo radi naravo in med sprehodom opazijo tudi orjaško smreko in drobno rožico pod njo, pa naravni most in nenavadne skalne sklade.«

Andreja Čibron-Kodrin

Novi planinski znamki

Pošta Slovenije je letošnjega marca izdala dve tudi za planince zanimivi priložnostni poštni znamki. Prva je posvečena gori **Golici (1835 m)** in njenim lepotam, ki jih je v 24. Biltenu Pošte Slovenije lepo opisal **Milan Cilensek**. Na znamki z nominalno vrednostjo 15 tolarjev je odtisnjena fotografija cvetočega travnika na Planini pod Golico (približno 900 m visoko) z belimi narcisami, za njim je gozd, ki se dviga približno do koč na Golici (1582 m), v ozadju pa sta vidna vrhova Velike in Male Golice. Če so v maju mesecu travniki na Planini pod Golico beli, kot bi bili pokriti s snegom, pa tedaj gora sama na-

vadno ni zasnežena, kot je videti na znamki. Golica je dovolj visoka in tudi strma gora, zato bi lahko ali celo morali njeno podobo predstaviti tudi tako. Na znamki je v rdečem krogu (planinska markacija) še odtis dveh narcisnih cvetov, kar daje že sicer lepo oblikovani znamki še bolj plastičen izraz. Zelo lepa pa je na ovojnici fotografija ovčje črede med narcisami na Planini pod Golico, kjer pa moti zapis »Golica 1835 m«, ker to ni. Morda bi našli vsaj na ovojnici dovolj prostora za zapis avtorja fotografije. Razveselili pa smo se zapisa »Pošta 4/1999«, kar pomeni, da je to četrta ovojnica, ki jo je Pošta Slovenije izdala v letošnjem letu.

Druga znamka z nominalno vrednostjo 90 tolarjev pa je posvečena

Triglavskemu narodnemu parku, našemu edinemu narodnemu parku. Iz vzgojnega stališča je zelo narobe, da na znamki ni vsaj zapisa TNP. Njegov direktor **Janez Bizjak** je v istem biltenu napisal zgodovino in še eno hvalnico temu našemu biseru v Julijskih Alpah. Na znamki je odtisnjena fotografija dela Dvojnega jezera, v zrcalu njegove vodne gladine pa se vidijo prod ob jezeru, bližnji borov gozd in skalni vršaci v ozadju. Planinski orel ob robu daje znamki bolj plastično podobo lepo oblikovane znamke. Dodatna zelo lepa fotografija na ovojnici pa nam predstavlja najlepšo evropsko reko v njeni soteski z zasneženimi gorami v ozadju. Zopet pa moram opozoriti založnika, da ni dodal osnovnega podatka vsebine na fotografiji.

Izid obeh znamk je Pošta Slovenije pospremila s priložnostnima poštnima žigoma prvega dne, na katerih je v prvem primeru lepo izrisana narcisa ali ključavnica (*Narcissus*

stellaris), v drugem pa planinski orel (*Aquila chrysaetos*). Uporabo vseh teh malih natisov toplo priporočam planincem, oskrbnikom planinskih koč pa, da si preskrbijo poleg razglednic tudi primerno število znamk s planinsko tematiko.

Za planince je v širšem pomenu be-

sede gotovo zanimiva tudi znamka kristalov cinabarita, ki sodijo v najpomembnejšo dediščino nežive narave v Sloveniji, in samorodno živo srebro.

Za konec še podatek, da je planinska znamka za 14 tolarjev z Bočem in velikonočnico, ki smo jo v Planinskem vestniku že predstavili, ocenjena za drugo najlepšo znamko v preteklem letu. Znamko so oblikovali v Studiu Botas. Glasovalce sta navduševala tako motiv kot oblikovanje. Mnogi so jo proglasili za tipično slovensko znamko, ki daje pravo predstavo o Sloveniji.

Ciril Velkovrh

društvene novice

PD Prevalje v znamenju osemdesetletnice

Planinsko društvo Prevalje letos slavi 80-letnico obstoja. Osrednja prireditev bo 28. avgusta na Uršlji gori hkrati s tradicionalnim srečanjem koroških planincev. Društveni odborniki si želijo, da bi takrat razvili nov prapor, saj je zdajšnji že obledel. Pri tem računajo na darežljivost članov.

Pregled lanskega dela so opravili na občnem zboru 6. marca. Društvo je združevalo 1835 članov (13 A-članov, 1253 B-članov in 587 C-članov), kar ga – glede na to, da

ima planinsko izkaznico vsak četrti Prevalčan – uvršča na prvo mesto v državi. Po (absolutnem) številu članov pa je prevaljsko društvo na četrtem ali petem mestu v Sloveniji (v začetku marca je že bilo znano, da so bolj številčna PD Ljubljana-Matica, Kamnik in Radovljica, ni pa še bilo podatka, ali so Prevalčani prehiteli Mariborčane ali morebiti obratno). V društvu cenijo zvestobo članov, zato so jim začeli pred leti podeljevati priznanja. Za 25 let članstva so tokrat izročili 33 priznanj, za 40 let zvestobe 21 plaket, za polstoletno zvestobo pa so počastili 20 planincev in planink. Na občnem zboru so podelili še 20 odličij PZS, nekaj odličij Meddruštvenega odbora Koroške ter posebna priznanja za dolgoletno požrtvalno delo v društvu, ki so jih prejeli **Cveto Dobnik, Franc Kešpret, Hubert Kovačič, Miran Trop in Ivo Pintarič**.

Priznanja in odličja so seveda krona dela, na katerega so prevaljski planinci lahko upravičeno ponosni. Tudi njihova lanska bera je bila bogata.

Veliko pozornost namenjajo vzgojni dejavnosti, ki se začne že v vrtcih, zato sta se tečaja za mentorje planinske vzgoje udeležili tudi dve vzgojiteljici iz prevaljskih vrtcev. Na izlete v planine hodijo tudi šolarji, za katere učiteljice, gorski reševalci in izkušeni člani upravnega odbora vsako leto pripravijo planinsko šolo. Zdaj njeni organizatorji razmišljajo tudi o tem, da bi jo pripravili še za odrasle planince, saj ugotavljajo, da se nekateri v gore podajajo neprimerno opremljeni in usposobljeni. MDO Koroške je lani pripravil tečaj za naravovarstvenike, ki se ga je udeležilo tudi nekaj Prevalčanov. Vse kaže, da bo znova zaživele gorska straža, saj bodo letos pripravili še osvežitveni tečaj za tiste, ki so to delo nekoč že opravljali. Sicer pa v društvu dela deset planinskih vodnikov, ki se jim bosta kmalu pridružila še dva A-kategorije.

Izletniški odsek je za lani načrtoval 23 izletov, izpeljal jih je 21. Udeležilo se jih je 520 planincev. Vodniki ugotavljajo, da so najboljše »zasedeni« tako imenovani variantni izle-

ti, na katerih hkrati ponujajo zahtevnejšo in lažjo turo, ljudje pa izberejo cilj glede na telesno pripravljenost in opremo. V društvu so ponosni, da je lani deseterica Prevalčanov osvojila tudi Mont Blanc, povzpeli pa so se še na Allalinhorn v Švici. Markacisti opravljajo svoje delo manj vidno (pobirajo tudi smeti za »ljubitelji narave«), vendar so bili lani obiskovalci Gore prijetno presenečeni nad novo razgledno ploščo, »Urško nogo« pa so dodatno označili s tablo, ki jo je narisal **Stanko Lodrant**.

Dom na Uršlji gori je vedno prijazno odprt za vse obiskovalce – lani se jih je v vpisno knjigo podpisalo 12.650 (od tega 107 tujcev). Vedno manj planincev pa v njem prespi – lani, na primer, le 73, medtem ko je bilo število nočitev pretekla leta povprečno okoli 250. Gospodarski odsek ima s kočo vedno dovolj dela, saj je treba skrbeti za zaloge, odvažati smeti v dolino, k postojanki voziti vodo, če je zmanjka v zajetju, itd.

Da bi se obiskovalci Gore naužili tudi kulture, že od leta 1986 skrbi **Ivanka Komprej**. Napoveduje, da bodo na letošnjih poletnih kulturnih srečanjih gostovali domači pevci in ustvarjalci iz vrst upokojencev. Srečanja družin, ki so septembra, pa skoraj praviloma skazi vreme – tako je bilo tudi lani.

Udeleženci občnega zbora – verifikacijska komisija jih je naštel 282 – so bili s predstavljenimi dosežki in načrti društva zadovoljni, zato so za predsednika znova izvolili **Ivana Kompreja**, mladince bo tudi v novem mandatnem obdobju vodil **Izidor Močilnik**, nadzornemu odboru bo znova predsedoval **Vinko Komprej**, na čelu častnega razsodišča pa ostaja **Janez Gorjanc**.

Andreja Čibron-Kodrin

Prva slovenska beneška planinska koča

Planinska družina Benečije in Posoški meddruštveni odbor vabita planinska društva, njihove člane, podjetja in prijatelje slovenskega planinstva, da pomagajo zgraditi prvo slovensko beneško planinsko kočo, delovno poimenovano kot

»Dom«, ki bo stala na jugozahodni strani tik pod vrhom Matajurja (1642 m) na višini 1545 metrov. Enonadstropni planinski objekt bo zgrajen na tlorisni površini 9 metrov krat 7,65 do 5,35 metra z odprto vežo in vhodom proti jugu. Površina strehe bo 11 x 9,80 metra. V pritličju bo ob kuhinji družabni prostor z jedilnico. Na sredini bo stopnišče vodilo v prvo nadstropje, v katerem bo 15 do 20 ležišč. Zaradi naravovarstvenih zahtev bodo gradbena dela izključno ročna. To bo zahtevalo veliko fizičnega dela na sami lokaciji in osebnega prenosa materialov, zato so najavljene skupine prostovoljcev posebno dobrodošle. Seveda pa so društvu dobrodošla tudi finančna sredstva. Dela so se začela že ob koncu letošnjega aprila in bodo predvidoma trajala dve leti.

45. občni zbor PD Pošte in Telekomov Ljubljana

Kot že vrsto let so se tudi letos v začetku marca, 6. marca, v prostorih Telekomov Slovenije v Stegnah pri Ljubljani tokrat že na 45. občnem zboru zbrali številni člani drugega največjega slovenskega planinskega društva – PD Pošte in Telekomov Ljubljana. V veliki Telekomovi dvorani se jih je zbralo 227, kar je bilo sicer premalo za sklepčnost. Po pravilih društva pa je občni zbor lahko nadaljeval delo po skoraj uro dolgem uvodnem predavanju alpinista **Vikija Grošlja**, ki ga je posvetil v Himalaji preminulemu prijatelju **Nejcu Zaplotniku** in ga popestril z lepimi barvnimi diapozitivi.

Navzoči so zatem z zanimanjem spremljali izčrpano poročilo o delu društva z vsemi njegovimi številnimi odseki in planinskimi skupinami, ki ga je slikovito podal predsednik PD Pošte in Telekomov Ljubljana **Anton Krauthaker**. Med drugim je naglasil, da je naše planinsko društvo eno od največjih in najbolj aktivnih v Sloveniji in uspešno deluje že 45 let. Število članov se spreminja iz leta v leto. Leta 1997 nas je bilo 1438, lani pa 26 manj. Na novo se je včlanilo 135 pla-

nincev. Društvo ima tudi tri planinske skupine, v Kranju, Novi Gorici in Novem mestu.

Z društvom je lansko leto praznoval 45 let tudi Poštarski dom na Vršiču, ki mu je nova kadrovska podpora z **Darinko in Mirom** veliko pomagala. Lansko leto je društvo uspešno organiziralo 31. srečanje planincev Pošte in Telekom Slovenije na Kravcu. Ob letu nasvidenje na 32. srečanju na Slivnici nad Cerknico, ki ga bo tudi letos organiziralo naše društvo skupaj z Društvom prijateljev Poti kurirjev in vezistov NOV Slovenije, ki letos slavi že 30-letnico obstoja!

Nad vse tvorni so seveda številni odseki društva. Izletništvo kot osnovno dejavnost društva je zelo uspešno organiziral in vodil podpredsednik društva **Alojz Terglav**. Okvirni program izletov in pohodov je bil skoraj v celoti uresničen. Na njih je bilo skoraj 2000 udeležencev. Na 35 domačih izletih je bilo 1452 pohodnikov, na 13 v tujini pa 544. Če pa seštejemo število udeležencev, ki jih popeljejo v naravo matično društvo in njegove planinske skupine ter odseki, je to precej čez 3000 pohodnikov.

Gospodarski odsek in poslovanje Poštarskega doma na Vršiču že vrsto let uspešno vodi načelnik **Mile Guzina**. Finančna sredstva, ki jih društvo prejema od obeh sponzorjev – Pošte in Telekom Slovenije, članarine, donatorjev in iz reklam, škrbno vlaga v potrebe doma, v delovanje društva, odsekov in planinskih skupin.

Mladinski odsek je v zadnjih letih zelo tvoren, zato ni čudno, da je lansko leto prejel najvišje mladinsko priznanje PZS. Že štiri leta ga uspešno vodi **Grega Česnik**, ki ima ob sebi zelo dobro skupino mladih. Organizirali so kar 25 planinskih izletov s približno 170 udeleženci. Imeli so tudi dva mladinska tabora v dolini Mižnice.

Planinsko-jamarski odsek z etnološko sekcijo uspešno deluje vrsto let pod vodstvom **Rada Radeščka**. Poti in cilji izletov teh udeležencev niso vrhovi gora, čeprav tudi tja radi zahajajo, temveč kraške jame in kraji slovenskih legend. Poštarska jamska pot je po pohodnikih bolj

znana med drugimi kot pa med domačimi planinci. V zadnjih dveh letih pa je velik obisk kontrolnih točk na »Poti slovenskih legend«.

Odsek za propagando uspešno vodi **Janez Mežan**. To je odsek, ki je pri organizaciji izletov neposredno najmanj prisoten, je pa izredno pomemben in brez njegovega delovanja bi bilo delo tako velikega društva praktično nemogoče. Ko prebirate plakate, vabila, društveni časopis »Pod Prisojnikom«, si ogledujete slike in berete besedila v društveni vitrini ali razstavo slik s slikarske kolonije na Vršiču, se le redko spomnite na izredno pridne Janezove sodelavce: **Jožeta Dobnika, Fani Žagmeister, Stanka Dolenca, Maksa Skribeja, Majo Frlež** in še druge.

Odsek za gorska pota vodi **Uroš Zagožen**. Tudi zanje bi lahko rekli podobno kot za propagando: bolj malo jih je videti. Vidijo se le njihova uspešno opravljena dela pri urejanju gorskih poti in markiranju.

Odsek za varstvo narave je vodil **Florjan Rupar**. Organiziranih je bilo nekaj študijskih izletov in akcij, na katerih pa je bilo, žal, le malo udeležencev. Študijske izlete je namreč težko naprej napovedati.

Naše društvo nudi izredno podporo tudi ljubljanskemu Meddruštvenemu odboru, ki ga vodi predsednik MDO in podpredsednik našega društva **Stanko Jaki**. Nikakor pa ne smemo prezreti še uspešnega dela **Štefke Šiftar**, ki vodi celotno administracijo v društveni pisarni, pa **Lojzeta Cuznarja**, ki skrbi za pravniške posle in ne nazadnje še tajnice **Slavice Kranjc** in blagajničarke **Ljube Babič**.

Ob koncu nagovora je predsednik društva navzoče seznanil še z nekaterimi predlogi pomembnejših društvenih nalog v letu 1999.

Sledilo je še nekaj krajših poročil, razprave pa praktično ni bilo. Zvrstili so se še številni govorci prijateljskih planinskih društev in drugih organizacij, ki so v kratkih nagovorih pozdravili udeležence občnega zbora.

Sledil je najsvečanejši del prireditve, ko je predsednik PD PT Ljubljana Anton Krauthaker podelil najboljšim med dobrimi kar 18

društvenih priznanj, predsednik MDO ljubljanskih planinskih društev **Stanko Jaki** pa 11 priznanj Planinske zveze Slovenije.

Sledila je razrešnica dosedanjemu upravnemu in nadzornemu odboru ter častnemu razsodišču ter volitve novih članov UO in organov društva. V glavnem je bila lista nespremenjena in tudi predsednik društva je še vedno ostal Anton Krauthaker.

Po končanem uradnem delu občnega zbora je bila v Telekomovi jedilnici prijetna planinska zabava in mnogi so ostali vse do zgodnjih jutranjih ur.

Rado Radešček

Ob zimskem vzponu znova snežniška pošta

Zasneženi Veliki Snežnik, mogočna gora na jugozahodu naše države, je tudi tokrat že petindvajsetič, v soboto in nedeljo, 13. in 14. marca, na svojem vrhu gostila tisoče planincev iz podnožja gore, iz vse domovine, pa tudi zamejskih planincev in planincev prijateljskih planinskih društev iz Hrvaške. Zimski pohodi na zasneženi Snežnik so tudi priložnost za vsakoletna srečanja številnih prijateljev in občudovalcev te naše lepe gore, ki ji prav snežna odeja in trde zimske razmere dodajo še posebno draž. Kako sicer razložiti dejstvo, da se v dvodnevni zimski obiskih povzpe na goro tudi po več tisoč planincev! Organizator zimskih pohodov na Snežnik, domače planinsko društvo Snežnik Ilirska Bistrica s soorganizatorji, je našlo nad 65.000 udeležencev zimskih pohodov na Snežnik in mednje razdelilo na stotine bronastih, srebrnih in zlatih značek ter plaket za izkazano vztrajnost na pohodih.

Kar 18 dosedanjih zimskih vzponov na Snežnik je pospremila tudi Snežniška pošta in ponudila udeležencem 19 likovno uspešnih priložnostnih poštinih žigov. Zahvaljujoč se poštini delavcem in planincem – filatelistom je v času zimskih vzponov v Koči na Snežniku tolikokrat delovala tudi najvišja zimska pošta na Slovenskem, nekoč 233

Letošnji priložnostni poštni žig snežniške pošte za 25. zimski vzpon 13. marca je oblikoval Romeo Volk. S to dopisnico so ilirskobistriški planinci poslali pozdrave tudi bralcem Planinskega vestnika.

tudi najvišja zimska pošta v Jugoslaviji.

Pobudnik prvih dveh poštних žigov je bil domačin **Ivan Bergoč**. Tudi likovna rešitev obeh žigov je bila njegova zamisel. Oblikovalec **Edo**

Seles je doslej izdelal 12, **Romeo Volk** pa 5 priložnostnih poštних žigov za zimske vzpone. Za kroniste zimskih vzponov še podatek, da snežniška pošta ni delovala le za 6., 7., 16., 18., 21., 22. in 24. zimski vzpon. Tako planinsko društvo kot domače Primorsko numizmatično društvo, ki zadnja leta skrbi za izdelavo priložnostnih poštних žigov snežniške pošte, sta v preteklosti dala izdelati tudi številne spremeljajoče izdaje, kot so ovojnice in dopisnice, ali sta dodala ilustracijo k uradnim poštним dopisnicam. Te so oblikovali **Marjan Lukančič**, **Edo Seles**, **Romeo Volk** in **Danilo Pečar**. Nekateri od njih je Pošta Slovenije tudi uradno uvrstila med svoje izdaje.

Tokratni jubilejni priložnostni žig je oblikoval Romeo Volk in je s snežinkami ob ustreznem tekstu ustvaril primeren zimskih pridih poštnega žiga. Snežniška pošta je tudi tokrat delovala oba pohodna dneva v Koči na Snežniku. Poslovna enota Pošte Slovenije v Kopru je za tokratni jubilejni pohod na Snežnik pripravila tudi še dodatne poštne storitve in dala prvič izdelati tudi samolepljive nalepke za oznako priporočenih (R) in vrednostnih pošilk (V) z oznako pošte 6259 Snežnik. Domače planinsko društvo se je obilno založilo s številnimi barvnimi razglednicami Snežnika in z znamkami s podobo

Snežnika. Ni čudno, da so obiskovalci Snežnika dodobra napolnili poštni nabiralnik na Snežniku.

S snežniško pošto vrečo so potovali v dolino in po vsem svetu nešteti pozdravi in navdušeni zapisi o enkratnem doživetju tistih, ki so se kljub zimi, včasih tudi v metežu, vetru in megli, uspeli povzpeli na Snežnik, se ogreti v snežniški koči in na snežniški pošti napisati in oddati kartico ali več ter jih še požigosati s posebnim priložnostnim poštним žigom.

Vojko Čeligo

Vodniki za lahke snežne ture

Tečaj za vodnike PZS za pridobitev kategorije D – vodenje lahkih snežnih tur – je bil v organizaciji Odbora PLV pri KVIZ PZS. Za tečaj, ki sta ga vodila **Marjan Kregar** kot tehnični in **Marinka Koželj Stepic** kot organizacijski vodja, se je prijavilo 18 kandidatov. Tečaj naj bi bil na Vršiču, a ga je bilo treba zaradi velike količine novo zapadlega snega in nevarnosti plazov prestaviti. Tako je potekal od 11. do 14. februarja letos v Mozirski koči na Golteh.

Obravnavane so bile teme prva pomoč, orientacija, metodika dela, oprema, nevarnosti, priprava in izvedba ture, bivač in taborjenje, reševanje in tehnika vodenja. Predavanja iz teh tem so bila večinoma usmerjena na snežne razmere in so bila torej nadgradnja poletnih, kopnih razmer. Na tečaju so kot predavatelji in inštruktorji poleg obeh vodij sodelovali še **Vasja Jerovšek**, **Silvester Jošt**, **Bojan Pollak** in **dr. Anda Perdan**.

Zaključni izpiti so bili 13. in 14. marca na Loki pod Raduho, kjer so tečajniki prvi dan pisali teste in opravili tudi ustne zagovore iz tistih tem, kjer so pri pisnem preverjanju znanja pokazali bolj pomanjkljivo znanje, drugi dan pa je bila izpitna tura na Raduho ali na Lanež in Jelovec.

Izpit je sestavljen iz treh delov, in sicer naloge iz orientacije, izpitne naloge in pisnih testov izpitne ture, ki je potekala po skupinah, z vsako pa je bil inštruktor, ki je odigral raz-

Prvi priložnostni poštni žig ob prvem pohodu na Snežnik, ko je še nosil geslo »Sto žensk na Snežnik«, z dne 16. marca 1975, po zamisli Ivana Bergoča.

Priložnostni poštni žig za 8. zimski vzpon na Snežnik, ki je bil 14. marca 1982, je oblikoval Edvard Seles, ki je oblikoval še enajst drugih snežniških poštних žigov.

lične nevarnosti in so jih kandidati morali pravilno reševati.

Tečajniki – na izpit jih je prišlo 15 – so pokazali dokaj veliko mero znanja, zlasti pri izdelavi izpitne naloge.

Po končanem tečaju smo ob analizi ugotovili, da je bila to ena od boljših skupin na tečajih za vodnike PZS za D kategorijo, saj je bila povprečna ocena kar 86,2 %. Tudi to, da je med tečajem in izpitom kak mesec časa za učenje, je pripomoglo k takemu uspehu. Pri praktičnem delu pa bo potrebno v prihodnje to bogato znanje uporabiti ob pravem času in na pravem mestu.

Marinka Koželj Štepic

Delavni planinci iz Blagovice

Planinsko društvo Blagovica je lani na Špilku nad Gabrjami (957 m), najvišjem vrhu občine Lukovica, kamor sodi tudi Blagovica, postavilo lesen bivak. Izdelali so ga planinci PD Blagovica s prostovoljnimi delom. Uradno so ga odprli 26. junija 1998 (v zapisniku pa ne piše, ali je javnega ali internega pomena).

Ob peti obletnici društva so razvili društveni prapor ter uradno odprli Rokovnjaško planinsko pot, ki jo je pred otvoritvijo markacijski odsek na novo označil. Trasa je dolga 55 km, na njej je postavljenih 80 smernih puščic. Za markiranje in obnovo poti so markacisti porabili 267 prostovoljnih delovnih ur.

Blagovico je jeseni 1998 zajela vodna ujma. Na željo šole so planinci očistili šolsko igrišče. Planinci so vse leto čistili tudi okolico zgradbe KS Blagovica in kosili travo ter Blagovico novoletno okrasili.

Mladinski odsek je pričel akcijo Mladi planinec – planinka, v katero je vključenih 14 otrok iz OŠ Blagovica. Šest mladih planincev je prejelo bronasti znak. Pri prevozih na društvene izlete pomagata občina Lukovica in PGD Blagovica. Mladi planinci so se vključili v akcijo PD »Smeti v dolino«. Vsi, ki so poslali risbice, so bili nagrajeni s čokolado in obeskom za ključke PD Blagovica.

Vse to in še marsikaj drugega so povedli na občnem zboru PD Blagovica 30. januarja.

Bogato delo mariborskega društva

12. marca letos je bil v Narodnem domu v Mariboru občni zbor PD Maribor Matica. Vsi, ki so prisostvovali temu zboru, so dali vse priznanje društvu, ki s svojo bogato dejavnostjo prispeva k planinskiemu utripu mesta ob Dravi.

In kaj so društveni delavci opravili?

V izletniškem odseku so ohranili raven uspešnosti iz prejšnje sezone, saj so realizirali 85 izletov in 12 pohodov. Najzanimivejša sta bila prav gotovo v Skandinavijo (**Andrej Koren**) in na Elbo (**Aleš Arih**), najštevilnejši pohod pa je bil po Poti Ivana Šumljaka. Društvo vsako leto za 8. februar popelje planince po kakšni planinsko-kulturniški poti. Letos je bila to Koroška s Kotljami, Slovenj Gradcem in Legnom.

15 vodnikov je opravilo svoje delo profesionalno in je peljalo 2300 planincev na različne vrhove doma in v tujini. **Franci Kocbec** je vse leto skrbno spremljal izvajanje programa, usmerjal vodnike in jim s svojo energijo, predvsem s številnimi vodstvi, vlival pogum, da ga posnemajo.

V preteklem letu je bila izvedena tudi planinska šola za odrasle, ki jo je uspešno opravilo 17 slušateljev.

Dolgoletno prijateljstvo s planinci iz Marburga se je po zaslugi **Frančka Vogelnika** nadaljevalo. Enajst marburških planincev je teden dni preživelo na poteh Kozjaka, Svečinskih gor in okolice Maribora.

Mladinska dejavnost v tem društvu spet cveti. **Janko Breznik**, ki je pred tremi leti spet oživil mladinski odsek in mu začrtil smernice dela, je januarja in februarja zelo uspešno organiziral tečaj orientacije za osnovne šole. Udeležila sta se ga kar 102 učenca. Novi vodja mladih planincev **Aljaž Jež** je smelo zastavil delo. Poleg društvenih izletov za šole (15) je 32 mladih planincev popeljal na sedemdnevni tabor v Bavšico in lansko delo zaključil s srečanjem planinskih skupin v Kungoti.

Markacijska dejavnost se je dobro prijela. S trdim delom družine **Pučko** je bilo opravljenega veliko dela

na Kozjaški poti. Celotna pot je na novo markirana in že skoraj v celoti opremljena z dodatnimi kažipoti.

Februarja letos je bil v Narodnem domu že 8. planinski ples v organizaciji tega društva.

Lani sta izšli še dve številki društvenega glasila Markacija, pripravljajo že četrto. Po obsegu in vsebini je pomemben prispevek k planinski literaturi. Urednica **A. Horvat** si želi samo še več sodelavcev in sponzorskih sredstev.

Poleg planinske dejavnosti je v tem društvu bogata tudi gospodarska, saj morajo skrbeti tudi za vzdrževanje Mariborske kočice in Koče na Žavcarjevem vrhu. Le z izredno prizadevnostjo in iznajdljivostjo posameznikov (**Francija Vračka**, **Dušana Lužovca** in **Sava Vojnoviča**) sta obe postojanki dostojno oskrbovani in na društveni blagajni »rezerva« za dejavnosti v letošnjem jubilejnim letu.

Društvo namreč v letu 1999 praznuje kar nekaj jubilejev: 80 let obstoja, 100 let od rojstva **I. Šumljaka**, 30 let Kozjaške poti, 90 let Mariborskega stolpa na Pohorju.

Zelo bogata dejavnost je začrtana, ampak s tako prizadevnimi odborniki in vodniki jim bo prav gotovo uspelo.

Anica Horvat

Stane Kolenc ponovno predsednik PD Polje

Planinsko društvo Polje je bilo ustanovljeno januarja 1995. V štiritletnem mandatnem obdobju so sprejeli vse akte in društvo registrirali. S članarino, sponzorji, prodajo koledarjev PZS in prostovoljnimi delom so lani UO zagotovili potrebna finančna sredstva. Pri PZS so šolali planinske vodnike. S predavanji in tečaji gorništa so skrbeli za izobraževanje planincev. Nabavili so planinsko opremo. Vodili so izlete predšolskih otrok s starši in vzgojitelji. Lani so izvedli 17 planinskih izletov in pohodov.

Občni zbor je 12. februarja letos razrešil dosedanje organe društva in izvolil nove. **Stane Kolenc** je bil ponovno izvoljen za predsednika društva.

9. Arničev pohod na Raduho

Že tradicionalni zimski pohod na dvatisočaka v Kamniških in Savinjskih Alpah, poimenovan po slovenskemu skladatelju **Blažu Arnič** (1901–1970), ki je bil rojen pod Raduho, je bil letos 27. marca. Začel se je pred gostilno Kmet v Lučah in nadaljeval mimo spomenika skladatelju, ki ga je krasil šopek sveže-ga cvetja.

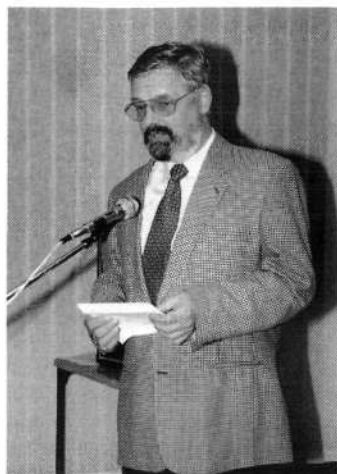
Na dveinpolurnem pohodu do koče na Loki (1580 m) je udeležence spremljal dež. Kljub temu se je zbrala stotnja navdušenih planincev iz vseh koncev Slovenije. Prišli so iz naslednjih krajev: Luče, Ljubno ob Savinji, Radmirje, Rečica, Polzela, Šoštanj, Velenje, Slovenj Gradec, Prevalje, Žerjav, Črna na Koroškem, Gornji Grad, Domžale, Ljubljana, Zagorje, Kisovec, Ivančna Gorica, Žiri, Gorenja vas, Postojna, Kočevje, Maribor, Slovenska Bistrica, Poljčane, Lendava, Murska Sobota, Čakovec, Portorož, Izola, Lucija, Dekani, Ankaran.

Zimski pohod so solidno organizirali Planinsko društvo Luče, oskrbnika Koče na Loki pod Raduho **Janez in Elizabeta Slapnik** in Gorska reševalna služba – Postaja Prevalje pod vodstvom načelnika **Franca Telcerja**.

Miroslav Žolnir

Društvo je dobilo novo ime

Še se lahko spominjamo leta dni nazaj in še nekaj mesecev prej, ko so Domicilni odbor, odbor za organizacijo Poti kurirjev in vezistov NOV Slovenije, pa tudi odbora kurirjev in vezistov sprejeli odločitev, da zaradi novega državne zakona o društvi ustanovijo društvo Domicilni odbor Poti kurirjev in vezistov NOV Slovenije. To odločitev pa je narekovalo spoznanje, da sicer drugače ne bo mogoče financirati dela domicilnega odbora in tudi ne dela ostalih treh odborov, predsem pa ne organizacije in vzdrževanja najdaljše slovenske transverzale oziroma pohodne poti kurirjev in vezistov NOV Slovenije.

Predsednik društva Dušan Kumar med uvodnim govorom

Foto: Rado Radešček

sicer zavedali, da ime morda ni najbolje izbrano, toda časa ni bilo na pretek in tako je ustanovni občni zbor pred letom dni potrdil izbrano ime društva.

Predlog za novo, ustrežnejše ime je že pred časom prišel iz vrst odbornikov **Dragice Rome, Martina Prevorčnika** in **Jožeta Dobnika**, dokončno pa je bilo novo ime po sicer nekoliko burni razpravi in vrsti nasprotujočih si mnenj sprejeto na drugem občnem zboru društva Domicilni odbor kurirjev in vezistov NOV Slovenije, ko so navzoči sprejeli sklep, da se obstoječe društvo preimenuje v Društvo prijateljev Poti kurirjev in vezistov NOV Slovenije. Tako si bo sedaj možno v novo pečenem društvu omisliti ustrezne članske izkaznice, žige in druge oznake. Še vedno bo čas kasneje, so menili navzoči, da ime sprejmemo, če bi se spomnili boljšega.

Letošnji občni zbor društva je bil 24. februarja v veliki konferenčni dvorani pošte 1101 na Čopovi ulici v Ljubljani, od 85 članov pa se jih je zboru udeležilo le 36. Vse je potekalo po že ustaljenih in predpisanih pravilih. Predsednik društva **Dušan Kumar** je v uvodnem nagovoru naglasil pomen društva in njegovega dela in med drugim povedal, da je društvo le krovna organizacija dejavnosti, ki združuje delo in naloge že prej obstoječih

odborov, pododborov in sekcij. Še vedno bo obstajal tudi domicilni odbor, ki je nekakšna povezava med društvom in obema glavnima domicilnima organizacijama, Pošte in Telekom Slovenije.

V nadaljevanju občnega zbora so navzoči potrdili predlog zaključnega računa za leto 1998 in predlog sprememb in dopolnitev pravil društva, ki ga je podal **Lojze Cuznar**. Navzoči so sprejeli tudi obsežen program dela društva za leto 1999.

Zvrstili so se številni govorci. Nekaj spodbudnih besed so povedali predsednik domicilnega odbora **Jakob Berič**, predsednik odbora za organizacijo Poti kurirjev in vezistov NOV Slovenije **Martin Prevorčnik** in častna članica odbora **Dragica Rome**. V imenu planinskih društev sta občni zbor pozdravila predsednik PD PT Ljubljana **Anton Krauthaker** in predsednik PD PT Maribor **Ivan Ajtnik**. V imenu Pošte Slovenije oziroma njenega generalnega direktorja je zbor pozdravila in mu zaželela uspešno delo še svetovalka generalnega direktorja **Fani Mihevc**.

Navzoči člani društva so razpravljali še o višini prispevkov podpornih članov in nagrad in seveda tudi o predlogu društvene članarine. Tako bodo morali člani letno odšteti 500 SIT, študenti in invalidi pa 200 SIT. Nazadnje so sprejeli še predlog finančnega načrta za letošnje leto. Vsi, ki bi želeli več informacij, naj se obrnejo na Društvo prijateljev Poti kurirjev in vezistov NOV Slovenije, Cigaletova ulica 15, 1000 Ljubljana, ali pa telefonirajo predsedniku društva **Dušanu Kumru** na telefon (061) 304-411.

Rado Radešček

XXI. spominski pohod na Arihovo peč

Čeprav je bil XXI. spominski pohod že 7. marca, sem se namenil, da napišem nekaj razmišljanj šele čez en teden. Čakal sem namreč na oddajo slovenske televizije iz Celovca, ki je preko I. programa RTV Ljubljana poročala o pohodu. Letos se ga je udeležilo okrog 300 planincev, ki so bili pretežno iz Slo-

venije. Če teh ne bi bilo, bi verjetno pohod odpadel, saj se ga je udeležilo le malo koroških Slovencev. Pa še na deželne volitve smo naleteli, na katerih je zmagal **Jörg Haider**, ki mu taki partizanski spominski pohodi niso najbolj pogodu.

Na televiziji je spregovoril v imenu Slovenske športne zveze iz Celovca njen tajnik **Ivan Lukan**. Z obiskom je bil kljub vsemu zadovoljen, saj je dejal, da je bilo lani manj udeležencev. Slovenska športna zveza slavi letos 50-letnico delovanja. Pri organizaciji spominskih pohodov v spomin na 8 padlih koroških partizanov pod Arihovo pečjo februarja 1945 sodelujeta še Slovensko planinsko društvo iz Celovca in Prosvetno društvo »Rož« iz Jakoba v Rožu.

Kot vsa leta doslej sem tudi letos pogošal predstavnika Glavnega odbora Zveze združenj borcev in udeležencev NOB Slovenije iz Ljubljane.

Iz Celja so se pohoda udeležili planinci Planinske sekcije Avto Celje in Planinske sekcije Društva upokojencev Dolgo polje, ki deluje v okviru PD Ojstrica. V avtobusu, kjer so bili člani planinske sekcije Društva upokojencev, je bilo tudi 15 učencev – članov planinskega krožka na III. osnovni šoli v Celju, ki ga vodi mentor **Alojz Munda**. To je menda v Celju še edini planinski krožek, ki obuja tradicije NOB. Bili so edini osnovnošolski planinci. Celovška televizija jih je tudi posnela na startu in pod spominsko ploščo na Arihovi peči. Tam jim je mentor povedal, da so bili med osmimi padlimi štirje partizani in štiri partizanke.

Že večkrat sem napisal, da obujajo tradicije NOB na spominskih pohodih še pretežno planinci. Da ne gorovim o preimenovanju planinskih koč in spominskih pohodov v navadne pohode! Po končanem pohodu nisem zasledil v nobenem mediju niti besedice o njem. Morda pa se bodo moje neuresničene želje uresničile na spominskem pohodu na Komelj nad Pliberkom, kjer je padla Domnova četa. Ta bo junija.

Milan Gombač, Celje

Grmadniki iz Celja na Korošici

Doživeti osrčje Savinjskih Alp v trdi zimi je pravljico, nepozabno doživetje. Na poti iz skoraj spomladanske doline proti Korošici smo videli toliko lepot, da jih besede skoraj težko opišejo in se še sveži vtisi kar težko zlijejo na papir.

Do Planine Podvežak so nas ob poti spremljali telohi v polnem razcvetu. Bolj smo bili visoko, bolj so bile pogoste blazine snega, dokler ni skoraj neopazno sneg prekrival celotne okolice. Vreme nam je bilo še kar naklonjeno, saj prehudega mraza ni bilo, sneg pa je bil ravnopravno prav trd, da se med hojo ni prediral. Veter je pihal kot za stavo in od daleč prenašal ne preveč obetavne črne oblake. Z že močnim spomladanskim soncem so se borili za premoč na nebu in s svojo igro ustvarjali neverjetno lepe sence in skrivnostno bleščavo na snežnih planotah. Tu in tam smo naleteli na smučarja, ki je užival v samotni prelepe pokrajine. Brez posebnih težav smo po nekaj urah prispeli do koč na Korošici, ki je že od daleč delovala kot varno gnezdo v naročju Ojstrice in Lučkega Dedca.

Dan je bil še mlad in je nekaterim od nas še dovolil vzpon na vrh Ojstrice. Oprema se je zamenjala, iz nahrbtnikov so priromali cepini in dereze. Naših pet »pogumnežev« je osvojilo ledeni vrh in navdušeni so se vrnili v koč. Tudi naša večerja je bila nekaj posebnega. Le kdo je v zasneženi pokrajini na takšni višini že večerjal regrat s fižolom in bučnim oljem? Spanje v prijetno zakurjeni zimski sobi in v dobri družbi je bilo okrepčilo. Tudi tisti, ki so morali ponoči ven, so bili bogato poplačani za malce zmrzovanja. Noč je bila ozaljšana z milijoni zvezd, ki so utripale čisto blizu nad nami.

Jutro je bilo kot umito. Veter je opravil svoje. Očistil je dan zoprne sivine in o včerajšnjih oblakih ni bilo niti sledu. Po kratkem posvetu smo se odločili, da sestopimo mimo Moličke peči, kjer je na robu prepada kapelica. Tisti, ki prejšnji dan na Ojstrici nismo preizkusili derez, smo

si jih tukaj v precej hudi strmini radi zavezali. Hoja je bila neprimerno lažja.

Čakal nas je samo še počitek pred še nedokončano kočjo na Molički planini, pogled v Robanov kot in potem spust v dolino, proti Podvolovljeku. V dolini je bila še vedno pomlad, ki nas je pričakala dobesedno poslana z rožicami.

David Lamut

9. nočni rokovnjaški pohod

Kamniškobistriški in ljubljanski MDO družno organizirata letos že 9. nočni rokovnjaški pohod, ki bo 29. in 30. maja. Start bo kot vedno pred gostinskim podjetjem Trojane na Trojanah ob 20.30.

Pot bo potekala po že utečenih smereh hribovja Črnega grabna in Tuhinjske doline ter preko Menine planine na cilj, ki bo to pot v Gornjem Gradu.

Organizacijske priprave za ta dokaj zahteven nočni pohod so že na vrhuncu. Informacije o pohodu bodo objavljene v dnevnem časopisu, na internetu, teletextu in na lokalnih radijskih postajah. Informacije je mogoče dobiti tudi na številki 061/134 30 22 – dopoldne (Jana).

Ajdovski planinci smo zborovali

V petek, 12. marca 1999, smo imeli ajdovski planinci občni zbor. V Kulturnem domu se nas je zbralo veliko, več, kot smo lahko pričakovali, in v največje veselje vseh je bilo med prisotnimi mnogo mladih.

Po kulturnem programu, ki so ga oblikovali mladi planinci, na pomoč pa so jim priskočili še nekateri učenci glasbene šole, se je začel uradni del.

Predsednikovo poročilo so dopolnjevali posamezniki s svojimi mislimi in spoznanji. Čeprav je bilo poročilo optimistično, kajti predsednik je ugotavljal, da smo napredovali na vseh področjih in da smo na pravi poti, je moral tudi ugotoviti, da je eno obljubiti, drugo napraviti. Tako smo planinci v Ajdovščini ostali brez svojega prostora, kjer bi se lahko pogovorili, si ogledali fo-

tografije in se poučili, kako naj gremo v planine. Pa nas je bilo lansko leto okrog 800!

Finančno poročilo je izzvenelo natančno in je bilo skrbno pripravljeno; poročilo gospodarja je bilo spodbudno in je vlivalo upanje in priznanje.

Priznanje je bilo namenjeno oskrbniku kočje pod Golaki, ki je zavetišču s pomočjo prostovoljnih ur nekaterih planincev spremenil podobo.

Upanje je veljalo koči na Čavnu in vsem, ki jo z veseljem obiskujemo.

Športni plezalci so z diapozitivi predstavili svoje delo.

Med gosti smo se razveselili predstavnikov Združenja inženirjev in tehnikov z našega območja, ki so nas povabili, tokrat z besedami in slikami, na lepo poučno pot ob Hublju do njegovega izvira. Pot so namreč uredili, postavili ob njej klopi, zanjo skrbijo, v poduk in veselje otrokom pa so postavili mlinsko kolesce.

Občni zbor je minil v veselem razpoloženju, zagotovilih in načrtih, da nas bo ob letu osorej še več in da bomo še bolj aktivni.

Irena Šinkovec

Bivak na Rogli bo urejen

Planinsko društvo Slovenske Konjice je lani popravilo in obnovilo vse markacije, izdelalo in postavilo mize in klopi na Stolpniku, počistilo okolico in poti do stolpa, izvedlo vse izlete po programu s povprečno udeležbo 45 planincev, oddalo v najem razgledni stolp na Rogli za dobo 20 let in s tem zagotovilo, da PD nima stroškov vzdrževanja. Poleg plačila po pogodbi so s tem pridobili še bivak na Rogli, ki ga bodo letos uredili in bo na voljo vsem članom PD. Izšolali so pet članov za gorsko stražo, pet članov pa je pričelo šolanje za vodnike A kategorije.

Občni zbor PD Ribnica

Planinsko društvo Ribnica je imelo 20. februarja 1999 že svoj 20. občni zbor; letos namreč praznuje naše PD že dvajsetletnico svojega obstoja! Občni zbor smo imeli to leto

za spremembo v dolini, in sicer v Lovskem domu na Opekarski cesti v Ribnici.

Na njem smo podali poročila o svojem delu, o delu planinskega društva na splošno, o delu tajnika, mladinskega, alpinističnega in markacijskega odseka, poročali so tudi odbor za pohode, nadzorni odbor, računovodski servis in gospodarski odbor.

Preteklo leto je bilo za vse kar precej uspešno, saj smo tako v vrtcu kot v osnovni šoli pridno skrbeli za izobraževanje najmlajših planincev in plezalcev. Izobraževali smo se tudi mladi na gornjskih, vodniških in mentorskih tečajih, pa na seminarjih za vodje taborov... Naši plezalci so se udeležili tekem za državno prvenstvo in zasedli odlična mesta; **Kristjan Pranjč** je postal celo državni prvak. Tekmo v športnem plezanju za Pokal Ribnice smo pripravili v Ribnici. Udeležili smo se 10. državnega tekmovanja Mladina in gore in tudi orientacijskega tekmovanja. Tako mlajši kot starejši planinci smo pridno hodili na pohode in na smučanje, plezalci pa v naravna plezališča. Žal so nam zaprli plezališče na Belih stenah, v katerega je bilo vloženo že veliko ur dela. Zavod za zaščito gozdov in Zavod za zaščito naravne in kulturne dediščine sta tu ustanovila rezervat.

Imeli smo tudi dve predavanji, in sicer **Vikija Grošlja** (Antarktika) in **Pavleta Kozjeka** (Peru). Opravili smo veliko prostovoljnih ur dela – na tem slonijo vsi naši uspehi – tako pri planinski koči pri Sv. Ani v Mali gori kot tudi pri dežuranju, organiziranju kresovanja in praznovanju novega leta ter Veselega srečanja mladih planincev zahodne Dolenjske, pri markiranju in obnavljanju poti, pri čiščenju okolice ter pri pripravi in izvedbi tabora Krnica '98, ki je bil že 4. po vrsti. Na koncu tabora smo uspešno izdali tudi časopis, pripravili Tabor po taboru ter predstavitevno akcijo o delu mladih v PD Ribnica.

O svojem delu smo tudi poročali v Obvestilih PZS, Dnevniku, Grifu, Planinskem vestniku, na radiu Univox, na R-kanalu ter seveda v Rešetu.

Planov za leto 1999 je ogromno: staro delo nadaljevati in tudi kaj novega početi. Letos (junija) prvič pripravljamo odpravo v tuja gorstva – v Južno Ameriko, v Peru. Člani odprave bodo **Miloš Urh**, **Aleš Žagar**, **Dejan Žagar**, **Ciril Zbačnik** in **Marjeta Porenta**. Osvojiti bodo skušali 6768 metrov visoki Huascarán, podali pa se bodo tudi po poti starih Inkov – na Machu Pichu. Ko se bodo vrnili, bodo predavali ob diapozitivih in pripravili fotografsko razstavo.

Zdenka Mihelič

Dom pri izviru Završnice

Planinsko društvo Žirovnica ima 540 članov, kar je za mlado društvo zavidanja vredna številka. K taki lepi številki so veliko prispevali poverjeniki za pobiranje članarine po vaseh. Za delovanje društva so pridobili in opremili pisarno v prostorih nekdanje KS Žirovnica, ki pa so jo zdaj prepustili novo ustanovljeni občini Žirovnica. Zdaj souporabljajo skupni društveni prostor s TVD Partizan. Pričakujejo, da bodo po obnovi stavbe TVD Partizan dobili lastno pisarno.

PD je organiziralo štiri planinske izlete in 2. maja lani tradicionalni Shod članov PD Žirovnica v Domu pri izviru Završnice, na katerega je prišlo preko 80 planincev. Velik odmev je imel »Botanični sprehod« pod vodstvom **dr. Nade Praprotnik**, na katerem so na Zelenici spoznavali rastlinstvo in cvetje. Društvo je organiziralo tri dobro obiskana predavanja z diapozitivi. V OŠ Žirovnica delujeta dve skupini planinskega krožka. Kar sedem članov obiskuje tečaje za planinske vodnike.

Z mnogimi delovnimi akcijami, prostovoljnimi delom, zbiranjem finančnih sredstev in donatorskega materiala so preuredili nekdanjo obmejno stražnico v Dom pri izviru Završnice. Postojanko so s sklepom UO PZS 5. 12. 1998 vpisali v register planinskih postojank PZS. Seveda pa bo treba delo pri obnovi in urejanju najemnega razmerja z lastnikom, Ministrstvom za obrambo, še dokončati v korist društva, širše okolice in občine Žirovnica.

Litijani (in drugi) na pohodih

18. spominskega pohoda na Tisje v organizaciji Planinskega društva Litija se je lanskega decembra udeležilo 537 planincev iz vseh koncev Slovenije, prišla pa je tudi skupina zagrebških planincev. Veliko je bilo takih udeležencev, ki se na startu niso priglasili in niso plačali startnine. Vseh dosedanjih 18 pohodov so se udeležili **Andrej Cirar, Slavka in Peter Matoz, Majda in Filip Rusjan, Tomaž Malenšek in Hinko Lebinger** iz Litije, **Ivan Komar** iz Domžal, **Milan Meden** iz Maribora ter **Florijan Nunčič in Roman Turk** iz Celja. Na 18. pohodu so podelili 55 bronastih značk za 3. oziroma 13. udeležbo, 45 srebrnih značk za 5. oziroma 15. udeležbo, 35 zlatih značk za 7. oziroma 17. pohod in 31 plaket za udeležbo na desetih pohodih.

PD Litija je letošnjega 27. februarja organiziralo 3. spominski pohod Franca Štrusa, ki se ga je udeležilo 112 planincev iz vse Slovenije, največ Litijanov. Na poti je bil sneg, ponekod je bila pot poledenela, vendar je bilo toplo in sončno z lepimi razgledi na Kamniške Alpe. Vseh treh pohodov se je udeležilo 45 planincev, ki so prejeli bronaste značke. V Obvestilih PD Litija so se z lepim spominskim člankom spomnili svojega prezgodaj umrlega planinskega aktivista **Franca Štrusa** ter letos januarja umrle prijazne planinke **Verice Hauptman**.

Ob meji na Trdinov vrh

PD Metlika je lani izvedlo 17 izletov in pohodov, večinoma enodnevnih. Tridnevni pohod so pripravili na Triglav, na njem pa je en udeleženec zdrsnil s steze in je bila potrebna pomoč gorskih reševalcev in helikopterja. V društvu pa so proslavili tudi vesel dogodek, ko sta med prvimi v društvu prehodila Slovensko planinsko pot **Albina in Blagoje Tošeski**. S PD RTV Ljubljana, Slovenj Gradec, Črnomelj, Novo mesto, Kranj in OPD Koper so sodelovali na srečanjih in pohodih. Udeležili so se otvoritve Koče na

planini Kuhinja. Ob potresu v Posočju so tamkajšnjemu PD nakazali skromno denarno pomoč.

PD je ustanovilo mladinski odsek, ki zlasti na OŠ in v vrtcu skrbi za vzgojo in izobraževanje mladih članov. Žal imajo za delo z mladimi premalo za te naloge usposobljenih mentorjev in vodnikov. Premalo vodnikov imajo tudi za vodenje društvenih izletov in pohodov.

PD Metlika je lanskega aprila sodelovalo na sejmu Alpe Adria v Ljubljani v okviru predstavitve belokranjskih občin. Predstavili so delo PD in novo trasirano pot na Trdinov vrh, ki poteka ob slovensko hrvaški meji. Pot je že vrisana v planinsko karto Dolenjska – Gorjanci – Kočevski Rog. Zaradi še nedoločene državne meje so opustili aktivnosti pri ureditvi bivaka pod Malim Lipovcem. Nameravajo pa kupiti zemljišče, na katerem bi zgradili planinski dom.

Pozimi na Smrekovcu

Pravijo, da zima ni za gore. Jaz bi rekla ravno obratno. Gore so pozimi še lepše, sijajnejše, čistejše. Sonce sveti bolj svetlo in odseva od belih, zasneženih tal. Le izbrati si moraš pravi cilj, biti moraš samokritičen in vedeti, kaj zmoreš.

Lepega januarskega jutra smo si člani PD Grmada iz Celja izbrali kar dva cilja za en dan. Z gondolo smo pregoljufali skoraj tisoč višinskih metrov in se v dobrih desetih minutah znašli na Golteh. Presenetila nas je urejenost skoraj pozabljenih smučišč in marsikoga je zamikalo, da bi dan kar presmučal. Pa smo se vendar odpravili dalje, proti Mozirski koči in dalje v hrib, proti Boskovcu. Tu smo s pesmijo na vrhu novega razglednega stolpa presenetili Petra, ki je ravno praznoval rojstni dan. Razgled od tu je čudovit, saj vidiš celo Savinjsko dolino, Savinjske Alpe in Karavanke. Do Boskovca je bila pot že shojena, naprej pa smo po dobrega pol metra visokem snegu gazili sami. Markacije so nas peljale naprej proti Smrekovcu. Nekateri so bili zadovoljni kar s toplo kočjo pod Smrekovcem, drugi, bolj trmasti, smo se povzpeli prav na vrh. Bili

smo pošteno nagrajani, saj je bil že sam pogled v daljave pravi raj za oči. Videli smo vse do Triglava in še dlje.

Do gondole smo se vrnili preko planine Kal, ki je dajala videz snežne puščave.

Vsi malce utrujeni, a zadovoljni smo se zvečer vrnili v dolino, odločeni, da se pozimi še vrnemo v naše prelepe gore.

Davorka Lamut

Zahvala

Od 21. do 27. marca 1999 je bil na Komni (v Domu) začetniški zimski alpinistični tečaj Podkomisije za vzgojo in izobraževanje pri KA PZS v Ljubljani.

Po dogovoru med načelnikom AO Ljubljana-Matica **Domnom Komacom** ter načelnikom navedene podkomisije in vodjem tečaja **ing. Janijem Beletom** sem se udeležil tega zame prvega začetniškega zimskega alpinističnega tečaja na Komni. Tečaj je v zgoščeni obliki (s predavanji, izleti, diapozitivi, filmi) v kratkem času teoretično in praktično prikazal različna področja zimskega udejstvovanja in bivanja človeka v gorah. Udeleženci so se povzpeli na vrhove Kal, Bogatin, Mahavšček in Batognico. Sam sem bil glede na starost (v 76. letu), zdravstveno stanje in zmožnosti po dogovoru deležen posebne obravnave.

Prvi dan, 24. 3. 1999, sem imel za spremljevalca inštruktorja **Robija** (iz Žage na Primorskem), ki mi je ob povratku izpod Kala iz prijaznosti nesel smuči. Naslednje dni je bil moj spremljevalec inštruktor **Klemen Volantar** iz Mojstrane, s katerim sva imela – delno izven programa skupine – manj zahteven program.

Udeležencev tečaja iz različnih krajev Slovenije je bilo 15, inštruktorjev z vodjo pa 5. Udeleženci tečaja in inštruktorji so me prijazno sprejeli medse kljub veliki starostni in generacijski razliki.

Tečaj me je veliko novega naučil in mi veliko pomeni ter ga vsem priporočam!

Vsem velika, nepozabna zahvala!

TREKINGI V ORGANIZACIJI PZS

Odbor za gorsko popotništvo pri PZS nadaljuje tradicijo prirejanja gorskih potovanj (trekingov) in izletov.

Prvo popotovanje se je začelo že 20. marca, ko se je večja skupina popotnikov odpravila v Čile, Bolivijo in Peru. Za letos poleg tega razpisujemo dve popotovanji, oživili bomo organizirano zbiranje vzponov na alpske štiritisočake v Klubu 4000, nismo pa tudi pozabili na Vrhove prijateljstva; z razširitvijo te vezne poti jih je sedaj šestdeset, po dvajset v Furlaniji, na Koroškem in v Sloveniji.

Obveščamo tudi, da sedaj pripravljamo program za leto 2000. Zagotovo bomo pripravili popotovanje po Osrednji Aziji, ko bodo popotniki odšli po poteh Marca Pola in po Svilnati poti, v Kirgiziji pa bodo ob tem na svoj račun prišli tudi tisti s planinskimi ambicijami. V letu 2000 bomo ponovili potovanje po Južni Ameriki in pripravili še kaj novega.

ISLANDIJA – OD 26. JUNIJA DO 11. JULIJA

Islandijo, otok vode, ognjenikov in ledu, smo v organizaciji PZS obiskali že dvakrat. Tokrat bomo spoznali nam še neznana območja na severozahodu otoka, pa tudi notranjost otoka. Udeleženci bodo imeli tudi dodatno možnost krajšega obiska Grenlandije; zanje bo potovanje podaljšano za tri dni. Program izleta po Islandiji je večinoma obarvan turistično, deloma pohodniško, možno pa bo opraviti tudi kakšno ledeniško turo. Tura na Islandijo bo v času polarnega poletja, tako da bodo na voljo dolgi dnevi za aktivnosti.

Program obsega letalski prevoz na Islandijo, prevoze s terenskim avtobusom in ladjo, prenočevanja z zajtrki, dve tipični islandski večerji, ogleda, jahanje, rafting, vodenje, vključno s planinskimi turami (vodijo lokalni vodniki) in zavarovanje. Cena programa je 310.000 tolarjev. Število udeležencev potovanja po Islandiji je omejeno na 25.

V naslednjih štirih dneh je mogoče obiskati še južni del Grenlandije. Med tem obiskom so predvideni ogledi lokalnih znamenitosti, namestitvev pa bo v hotelih s polpenzionom. Cena tega dodatnega programa je 165.000 tolarjev.

Prijave sprejemamo v računovodstvu PZS z vplačilom akontacije 30.000 tolarjev do konca maja oziroma do zasedbe prostih mest.

MAROKO, KRALJEVSKA MESTA IN ATLAS – 8. DO 17. OKTOBRA

Maroko s svojo raznolikostjo kulture in pokrajine privablja številne turiste, zanimiv pa je tudi za planince, saj atlaški vrhovi presegajo 4000 metrov, vzponi pa niso pretirano zahtevni. Popotniki se bodo spoznali s kraljevskimi mesti, obalo Atlantskega oceana in Atlasom.

Program vključuje letalski prevoz v Maroko, ogleda Rabata, Casablance in Marakeša. Temu sledi dvodnevni vzpon na najvišji vrh Atlasa Toubkal (4165 m), vrnitev v dolino in ogled zimskošportnega centra Onkaimedena, vzpon na enega od vrhov, ki so visoki do 3300 metrov, ogled dolin gozdnatega srednjega Atlasa, Fesa, Meknesa in rimskih izkopenin v Volubilis, postanek ob obali Atlantika in letalski prevoz domov. Potovanje je organizirano v jesenskem času, ko se saharska vročina že unese, morje pa je še toplo.

Za tiste, ki ne bi šli na Toubkal, bo pripravljen izlet v Ouarzazate, ki leži že na saharski strani Atlasa. – Okvirna cena je približno 190.000 tolarjev in vsebuje letalski prevoz, vožnjo z avtobusom po Maroku, polpenzione v hotelih, vodenje in organizacijo, vstopnine po programu, zavarovanje in nabavo vize.

Prijave sprejemamo v računovodstvu PZS z vplačilom akontacije 20.000 tolarjev do konca maja oziroma do zasedbe prostih mest.

»KLUB 4000«, SAAS FEE IN CHAMONIX – 7. DO 14. AVGUSTA

Izlet bo kombinacija vzponov v Valiških Alpah in v skupini Mont Blanca.

Program vključuje avtobusno vožnjo iz Ljubljane v Saas Fee, takoj potem se bomo z žičnico in vlakom odpeljali na Hoch Allalin in se od tam vzpeli na Allalinhorn (4027 m), popoldne bo povratek v dolino, nato prenočevanje. Naslednji dan se bomo z žičnico peljali na Hoch Saas, od tam bo vzpon na Weissmis (4023 m), sestop do zgornje postaje in nazaj v dolino. Po tej aklimatizaciji se bomo z avtobusom odpeljali v Chamonix, naslednji dan se bomo povzpeli do kočice pod Mont Blanc, nato pa šli na Mont Blanc (4807 m) in sestopili v Chamonix. Zadnji dan potovanja je prihranjen za rezervo oziroma za dodatni hitri vzpon na Mt. Blanc du Tacul (4268 m) ali turistične ogleda v okolici Chamonixa.

Okvirna cena je 65.000 tolarjev in vsebuje vožnjo z avtobusom in žičnice ter takse, prenočevanje v dolini in kočah, zavarovanje in vodenje.

Prijave sprejemamo v računovodstvu, ob prijavi vplačate 10.000 tolarjev akontacije.

VRHOVI PRIJATELJSTVA: SERNIO (2187 m) IN CRETA GRAUZARIA (2065 m) – 26. in 27. JUNIJA

Oba vrhova sta v Karnijskih Alpah. Prvi dan bo vzpon iz doline Aupa na Creto Grauzaria s prenočevanjem v Koči Grauzaria (1250 m), naslednji dan bo na vrsti Sernio z vzponom po vzhodni strani in spustom na zahodno stran v dolino. Prvi dan bo okrog sedem ur hodá, naslednji dan pa dobrih osem ur.

Izlet bo razpisan konec maja, prijaviteli se bo treba čimprej zaradi pravočasne rezervacije prenočišč. Cena bo odvisna od števila prijav, bo pa treba plačati prenočišče, prevoz (če bo manjša skupina, bo prevoz z osebnimi vozili) in vodenje.

VRHOVI PRIJATELJSTVA: PETZECK (3283 m) IN KEESKOPF (3081 m) – 4. in 5. SEPTEMBRA

Vrhova sta v Schoberjerji skupini in sta sicer lahko dostopna, vendar predstavljata pravi visokogorski turi.

Po dostopu skozi dolino Debant bo najprej vzpon do Koče pri jezeru Wangenitz (2508 m), od tam pa na vrh Petzecka.

Po vrnitvi z vrha bo prenočevanje v koči, skupaj bo za sedem ur hodá. Naslednji dan bo na vrsti Keeskopf in vrnitev na izhodiščno točko, skupaj bo šest ur hoje.

Pogoji in cena so podobni kot pri obeh italijanskih vrhovih, odvisni bodo od števila udeležencev.

PLANINSKI KOLEDARJI 2000

ZA LETO 2000 STA V PRODAJI DVE IZVEDBI TRADICIONALNEGA PLANINSKEGA KOLEDARJA:

SLOVENSKE GORE 2000

Glavni motivi 12 koledarskih listov so naš gorski svet od Štajerske prek Gorenjske in tja do Primorske, na 24 dopolnilnih posnetkih pa so biseri iz narave in naravi prilagojene človekove dejavnosti. Na zadnjem listu je povzetek, oziroma kratek oris zgodovine slovenskega planinstva.

Posebna vrednost so faksimili rokopisa Prešernovih poezij na koledarskih listih, s čimer je počaščena 200 letnica Prešernovega rojstva.

Format je pokončen $33 \times 48 + 5$ cm (za dotisk), koledar je vložen v papirnato vrečko.

Cena do 20. 9. 1999 je 700,00 SIT za izvod. Popusti ob nakupu večje količine 10, 15 in 20%. Glede plačila DDV bomo sporočili naknadno.

SEPTEMBER 2000 SEPTEMBER

25	26	29	30	31	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10	
11	12	13	14	15	16	17	
18	19	20	21	22	23	24	
25	26	27	28	29	30	1	
2	3	4	5	6	7	8	

avgust 2000

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
14	15	16	17	18	19
21	22	23	24	25	26
28	29	30	31		

avgust 2000

DVATISOČAKI SLOVENIJE 2000

To je avtorski koledar priznanega planinskega fotografa Petra Janežiča. Ob odličnih posnetkih ga odlikuje razviden koledarski del s prazniki, luninimi menami itd. Koledar dopolnjuje 12 manjših fotografskih posnetkov ter preglednica preteklega in prihodnjega meseca. Je odlična kombinacija umetniškega in poslovnega koledarja. Zadnja stran prinaša popoln spisek slovenskih vrbov in kot, višjih od 2000 m, in sicer po višini in po abecedi s pripisano oznako gorske skupine.

Format je dvojen, torej 42×30 cm, v visečem položaju $42 \times 60 + 5$ cm dodatka za dotisk.

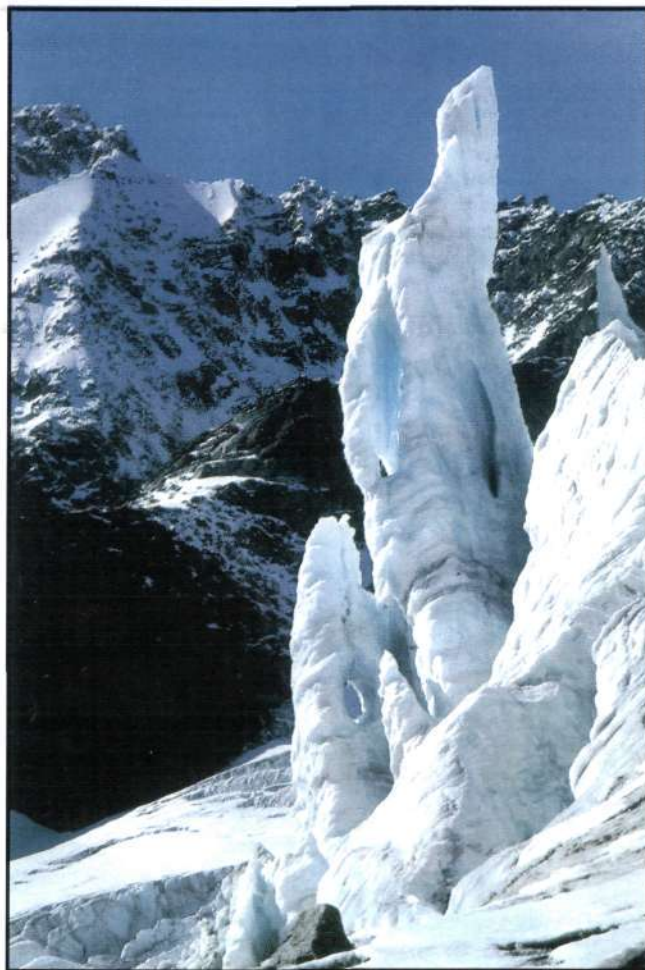
Cena do 20. 9. 1999 je 750,00 SIT za izvod. Popusti ob nakupu večje količine 10, 15 in 20%. Glede plačila DDV bomo sporočili naknadno.

Vabimo Vas, da se obrnete na nas, saj že vrsto let delamo značilne, vedno lepe in vedno drugačne koledarje. Sporočite nam svoje želje o količini in roku dobave ter dotisku firme. Koledarje si lahko ogledate in jih naročite pri g. Franju ZUPANČIČU, (tel.: 061/134 30 22 ali 134 30 23/interna 104, fax 061/13 22 140) na Planinski zvezi Slovenije, Dvoržakova 9, Ljubljana.

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

DVORŽAKOVA 9, 1000 LJUBLJANA
PRIPOROČAMO SE ZA NAROČILO

VSE ZA POHODNIŠTVO PROSTO PLEZANJE ALPINIZEM

GOSPOSVETSKA 3, 1000 LJUBLJANA, TELEFON: 061 1257 126